ژبې مري

او نور

د پښتو نړیوالې ورځې ته

ز ک د جون میاشت ۲۰۲۰ د

لیکونکی: ډاکتر ماخان مېرې شینواری

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوی ښتن

په

سپېڅلي نامه

د پښتو ژباړې ورځې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیو لیک

سریزه	الف
۱	لومړی برخه: ژبې مري
1	د پښتنو تل لرلي ناخوالي – ۱
3	د ژبې پيداښت - ۲
4	ژبه څه شی دی - ۳
۵	.... داپوهنه او پوهېدنه په کومه ژبه - ۴
۶	..... ژبهد پوهونو او پوهېدنو- ۵
۶	کلتور څه شی دی؟ - ۶
۸	ژبې مري - ۷
۸	پښتو مري – ۸
۸	دا چې پښتو مري
۸	......دويم: د افغانستان دولت او پښتو
۱۲	د ژبې غوره والی – ۱
۱۵	پښتو پوهنيزه کېدنه
۱۷	.... د ژبې پوهنيزه کېدنه که
۲۶	...نورو ژبو زدکونکو پښتو سرهد
....	په پښتو ښوونځي
۳۵	.............دريم : ژباړه
۳۵	...د شمېرپوهنې ژباړه او
40	....څلورم : د افغانستان د پوهنيزو مؤسسو
40	.....په ښوونځي کي د نصاب
۴۹	.... پوهنتون لهپاره نصاب د
۵۰	. د علومو اکادمي د استادانو دندې
۵۲	..............د شننيزی دکشنري ليکل
۵۴	د پوهنې وزارت اړونده
۵۷	پنځم : داسې ګډې وډې
۵۷	خوب د شپې کډهو کړه
۵۷	فضا نړی
۶۳	نوره هم بديړي
۶۳	د افغانستان غميزي ته
۶۷	زما جودره بمونو والوزوله
۶۹	.....د جادو جام
۷۰	....د بون پ،هنتون
۷۲	....زړښت ته
۷۳	.په المان کي د ژوند يوه لحضه
۷۵	.د شاعر غوره والی
۷۷	...د اروابناد ډاکتر ستوري
۸۱	..د اروابناد ډاکتر اسد بها
۸۴	.... شاعر څوک دئ او
۸۴	د ډاکتر شينواري ليکني او ژباړې
۹۰	د ډاکتر شينواري ژوند ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزه:

په دې لیکنه کې زه هڅېدالی یم، چې ،، د ژبې مرې،، پرته یا په څنګ کې نورې لیکنې هم راغوندې کړم، چې زیاتې یې د ژبې د ودې او ژبساتنې په برخه کې دي. د پوهنیزو موسسو یعنې د پوهنې وزارت، پوهنتون او علومو اکادمۍ د پروګرامونو سره مل دژباړې په هکله یوه لیکنه په کې شته او همداسې ژب اړونده نور څه هم په کې ځای په ځای شوې او پرته له دې، ځنې ورې ورې لیکنې هم ورزیاتې شوې، چې داسې ادبي یا بل ډول یا هرډول لیکنې یې چې بولی، په کې راوړلشوې.

کیدی شي، چې ځنې لیکنې مې بل کتاب کې هم راغلې وي، خو هلته به هم اړوندتیاولري او د موضوع د روښانه کولو له پاره به اړیین وي.

ځنې لیکنې پخوانی دي او ځنې مې تازه په کې ځای کړې.

دا دې په ګوته وي، چې د تاند د درنې خپرونې او همداسې د دعوت منلې خپرونې او همداسې د پښتو لومړنی خپرونې ټول افغان خپرونې کې دا لیکنې هم خپرې شوي، چې زه ترې زیاته مننه کوم.

زه به وهڅېږم، چې دا زما لیکنې تاسو منلو لوستونکو ته زما د ګران عزيز، د ښوونځي ملګري انجنیر ستانه میر زهیر د ځوي ګران انجیر وراره ګل شمشاد زهیر د کتابتون له لارې وړاندې کړم، چې زه یې تل منندوي یم، خکه چې تراوسه یې زما له پنځه دېرش زیات د شمېرپوهنې، فزیک او د پښتو ژبې په هکله کتابونه خپل ketabton.com کې خپاره کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوې ښتن په سپېڅلي نامه

ژبې مري

د دې له پاره، چې د ،، ژبې مري،، سرليک لاندې ليکنه روښانه کوو، د مخه به يې يو څو سرليکونه وڅېړو، چې د ژبې غوره والی راته په کې روښانه شي.

د پښتنو تل لرلې ناخوالې

د ژبی په وده او کره کونه کې د هرې ژبې ويونکي په دولتي څلورديوالی کې کوښښ کوي، چې د ژبې په پوهنيزه اړخ، ساده کولو او غښتلې کولوکې يې هڅه وکړي.

په خپله ځته کې خو دا پوره د خواشينی وړ خبره ده، چې د يوه قوم وگړي دې د خپلې رسمي ژبی د وروسته پاتيوالي په هکله ناخوالی کوي، دا او يا هغه ملامته کوي، ځکه چې :

په يوه هيواد کي د يوې ژبې رسميوالي په دې مانا دی، چې دا ژبه د ليکلوست، ښووني روزني او د دولت ياني په دولتي څلورديوالي کی، همداسې د ښووني روزني اود لوړو زده کړو ژبه وي، لکه زموږ په هيواد افغانستان کی چی دري يوه رسمي، سراسري اوپه ټوله مانا دولتي ژبه ده.

داسې د ژبی په هکله او په ځانگړي توگه د پښتو په هکله خو هم بايد کوم پښتون يا بل افغان دې ته اړ نه شي، چي د ژبې په هکله دې څه ناخوالی وکړي، خو دا چی افغانستان يو ځانگړوالی لري، د منطقي د نورو هيوادونو سره، او د خپل تاريخ په اوږدو کې، په ځانگړي توگه پښتانه د ډيورند د کرښی وروسته زيانمن شوي، نو همداسی دهيواد د ډيرکی ژبه هم د دې ځانگړنوالي له امله په ځان پسې دا د ناخوالو ځانگړنوالی لري، چی

.... ۲ ....

زه غواړم دا په دې ليکنه کي روښانه کړم او خپل اند په دې هکله گرانو لوستونکو سره گډ کړم۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما ځو کاله د مخه په دې هکله دا لیکنې لرودې، خو اوس وتوانیدم، چې دا لیکنې ګرانو لوستونکو ته وړاندې کړم، په دې هیله، چې پښتو هم هغه قانوني ورکړشوی خپل ځای ونیسي او بالاخره موږ له دې ناخوالو، چې ورسره ګیر یو، خپلواک شو، نه یواځې پښتانه بلکې ټول افغان اولس، چې د دې ناخوالو سره په یو ډول نه یو ډول لاس په ګریوان دی۰

که چیرې د داسې لیکنو څخه کوم د تجزیه غوښتنو یا د بلې کومې ژبې په تاوان، یا د بل کوم قوم په تاوان څه راځي، چې هغه ناروا وي، باید وغندل شي او مخه یې ونیول‌شي، خو که چیرې د نورو ژبو او نورو، زموږ د هیواد کلتورونو ته په کې درناوی او خپل یعنې د هغوي ځای ساتل وي، او یواځې د خپل حق غوښتل یې موخه وي، چې د تاریخ په اوږدو کې او اوس هم د افغنستان دولت او حکومتي چارواکو ترې سرغړونه کړی او کوي یې، دا روا غوښتنه ده او باید کوم پښتون په دې ونه ډار شي ، چې ګوندې څوک به یې فاشست یا ناشنالیست وبولي.

هیڅ څوک یو بل چا او یو بل قوم ته د تاوان اړولو حق نه لري او هیڅ کله باید د خپل قوم د روا حق څخه څوک د بل کس د خوښۍ لپاره تیر نه شي .

که څوک چا ته له خپله جیبه یا له خپله ځانه خپل څه شی (لکه پیسې) ورکوي، خو خپل یې دئ او حق یې لري، خو د قوم د ملکیت څخه تیریدنی حق باید څوک ځان ته ورنه کړی شي، ځکه چې د اولس حق دئ او ترې تیریدنه یې ناروا ده. بیلګه یې ژبه راوړی شو، چې د اولس ملکیت دی، که څوک ترې تیریږي، دا د خپلې ژبې اوخپل قوم سره زیات تیری دئ.

کوم قانون، چې منځ ته راځي اړتیا ورته وي. دا چې په افغانستان کې پښتو ژبه سراسري رسمي ده، په دې مانا، چې اړتیا ورته شته او تر اوسه لا د اړتیا څخه نه ده لویدلی یانې د له منځه تلو لپاره تر اوسه لار ورته نه ده ازاده شوې۰ دا اړتیا ورته ځکه شته، چې پښتانه په افغانستان کې ډیرکی قوم دئ۰

موږ پښتنو تل په شعر او ادب کی ځانونه ستائیلي، ژبه مو ستائیلې ، پښتونولې مو - چې په ککره کې ژبه ده - ستائیلی او ستایو یې، خوکه دې ته پوره پام وکړو، نو دا مو زیاتی کړی، ځانونه مو تیرباسلي، د ریښتیاینې څخه مو تیخته کړې او ریښتیاینه مو پټه کړې۰ موږ ګورو یا ریښتیا ده، چې همدا موږ پښتنو د خپلې ژبې سره مینه نه ده ښوولی، که نه نو کومه بیلګه به مو شته وی، چې دې ناخوالو ته به مو اړتیا نه پیښیدی۰ ګورو، چې پښتانه تل دا ناخوالې کوي، چې د ژبې سره یې هغه قانوني تلنه نه ده شوې، په دې هکله - زما په اند- زیاته ناروا د دې ژبې سره پخپله پښتانه کوي۰ یو څوک چې پخپله له خپل حق تیریږي، نو بل څوک یې ورته د ورکولو چمتووالی نه لري او نه یې دنده ده، چې د ځان لپاره نوی پرابلم پیدا یا رامنځ ته کړي۰ څوک چې له ژبې تیریږي، هغه له خپل حق څخه نه - لکه د مخه مو ګوته ورته ونیوله- بلکه د اولس له حق څخه تیریږي، چې دا ناروا ده، له قانون څخه سرغړونه ده او د ژبې سره تیری.

.... ۳ ....

راځئ دا پوښتنه رامنځ ته کړو، چې کله او کوم پښتون په پښتو ترې نه تیریدونکی ولاړ دئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ پښتانه د کمی رنځ باندي اخته یو او دا راته ښه نه ښکاریږي، چي پخپله داسی یوي وروسته پاتي ساتل شوي ژبه باندې د هغه خپل ورکړ شوي یا لرلي حق باندې ودریږو، که په دولت کې دننه پښتانه وي او یا له دولت څخه دباندې پښتانه. موږ پښتنو د پښتو روحیه ضعیفه کړې، چی زموږ روحیه یاني د پښتنو روحیه ضعیفه ده. که پښتو ته په غور وکتل شي نو یوه خورا توانمنده او غښتلي ژبه ده، د هرڅه امکانات په کې خوندي دي، خو که پښتانه وغواړي.

که یو پښتون ته ووایي ، چي « پښتون نه یې» زیات زوریږي. که جنګ درسره ونه کړي، نو پوره در څخه خپه کیږي. مګر دې ته یې پام نه وي، چی دی په ژبه پښتون دی او ژبه چي پریږدي، نو بیا په کې د پښتانه څه پاتي کیږي؟

هیله ده، چې ګران لوستونکی دې ته پوره غور وکړي او خپله پښتونواله یا په خپل کلتور باندې ولاړوالی ته پوره پام وکړي.

که د پښتون د پټي په پوله تیر شوي، چی هغه لار نه وي، نو کیدی شي چي له لړ خبرو تاو راتاو څخه وروسته سره ووژنې. د خپل ځان د حق څخه که په مرګ تیر شو، خو دا پښتون د قوم په حق نه دی ولاړ او ګورو، چی د حکومت او د حکومت څخه دباندې پښتون، له پښتو څخه ، چی د اولس حق دی تیریږي، او دا د اولس حق پښتو تر پښو لاندې کوي.

ستونځي شته خو دا ستونځی دقانون په څلوردیوالي کي د خپل ځان لپاره اوبی(حل) لري. پښتو ته په قانون کی د سراسري ژبې په څیر حق ورکړ شوی، که څوک یې د پښو لاندې نه کړي.

اوس نو اړونده موضوعګانې غواړو وڅیړو:

د ژبې پیدایښت

ژبه په ناڅاپی توګه منځ ته نه راځي، ژبه د انسانانو د اړتیاو سره سمه منځ ته راځي، د انسان د اړتیاو سره غبرګه وده کوي او پرلپسې توانمنده کیږي. ژبه د ښووني او روزنې د ودې سره وده کوي او د پیدایښتي ژبی یا طبیعی ژبی څخه نوې کلیمې او لغاتونه منځ ته راځي. نوې کلمې یا د هغه پیدایښتي کلمو له یوځاي ایښولو(ځنځیروني) یا ترکیب څخه منځ ته راځي یا څه ورته نوې جوړیږي او یا یې له بلی ژبي رانیسی.

د هغه څه لپاره، چي په پیدایښتي ژبو کې ورته نومونه نه وي، هغه بیا د هغه چا په نامه یادیږي د کوم له خوا، چي دا نوي څه میندل شوی وي یانوي کشف شوي او یا منځ ته راغلی وي، چې ښې بیلګې یې د تودوخی درجي یووالي یا یوونونه(واحدونه) دي، چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کالوین او یا خیلزیوس (سیلزیوس) ته ګوته نیولي شو٠ لکه څنګه چی د ژبی غښتلتوب د ودې سره تړلي همداسی د ټولنی وده هم د ژبې د غښتلتوب لاسته راوړنه ده یانی د ژبی وده اود دې ژبی د خلکو پوهنیزه وده یو بل سره سیده او په څټ تړاو لري.

لنډ : د ژبې وده د هغې اړونده ټولنې وده ځان پسې لري او د ټولني وده د هغي اړونده ژبې وده په ځان پسې لري.

راځئ، چې اوس د ژبې لنډ پیژند ورکړو یا ژبه تعریف کړو

ژبه څه شی دئ ؟

 پیژند(تعریف، له الماني دودن څخه): ژبه د نخښو یو سیستم دئ، چی د خلکو په منځ کې د پوهیدلو او پوهولو او همداسی د خپل اند ځرګندوني او د بل اند باندې پوهیدني، د پوهی ورکونی اوپوهي لاس ته راوړني لپاره ترې کار اخستل کیږي: ژبه یا څه ویېنه، فکر کونه، د خبرو، نخښو او یا دروحيې (مخڅیرې) له لارې ځرګندیږي. د اندیز یا فکري څه روښانه ونی لپاره یا وینا کیږي او یا یوه ځیره کښل کیږي او یا دبدن د غړو په خوزښت هغه اندیز څه روښانه کیږي.

د دې لپاره چې دا نخښی او علامې ښه وپیژندل شي او ښه انسان پرې وپوهیدلي شي، نو د ژبو ټولنه منځ ته راځي، چی په دې نخښو – که د وینا له لارې وي، که کښل شوي وي او یا که د بدن د غړو د خوزښت له لارې وي – دا د همغی ژبې ټولنه ښه پرې پوهیدلی شي٠

داسی د نړیوالې ټولنې په کچه (کچه ناسمه ده، سمه یې سویه او یا سطحه ده) هم نخښې شته، چی د نړۍ یا نژدې د نړۍ په سطحه پرې پوهول او پوهیدل کیدئ شي٠لکه د خوزنده ماشینونو، چی په لارو د هغو د خوزښت لپاره قوانین پلی شوي، چی نړیوال دي او دا په نخښو خلکو ته د تلو راتلو لارې هواروي یا په ګوته کوي٠د ویلو یا نوره هم ښه د خبرو کولو ژبو ترمنځ تخنیکي ژبې هم شته، چی نړیوالي دي، ښه بیلګه یی کمپیوتر یا شمیرونی دئ، چی ژبه یی نړیواله ده٠ د داسی تخنیکي ژبو منځ کې به توپیر وي مګر د نړیوالیوالیو یا نړیوالیتوب منځ کې یې کوم توپیر نه شته٠

ترهغو چی نړۍ په ځانګړو ټولنو او قومونو وېشلې وي، د زیاتو ژبو ټولني به وجود ولري او هرې ژبنی ټولنې ته به هغه د خپلی ژبنی ټولنې د ژبو نخښې ښه د پوهیدنی وړ وي اوزر.

لنډ :

ژبه هغه اله ده، چی انسان خپلی هیلې غوښتنې او پوهه یو له بل سره خپلو منځونو کی روښانه کوي، یانې خپل اند بل ته روښانه کوي او د بل ځان ته رانیسي٠ دا کار د کتابونو ، یو له بل سره خبرو ، رادیو تلویزیون او ٠٠٠ له لارې ځان(صورت) نیسی دا په دې مانا، چی ژبه د یوبل څخه د بیلو بیلو لارو له لارې د پوهیدلو او پوهولو اله ده٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا پوهونه او پوهیدنه په کومه ژبه ښه سر- یا ځان نیسي یا سر ته رسیږي؟

پوهونه او پوهیدنه په هغه ژبه ښه سر ته رسیږي، په کومه ژبه چې څوک ښه و پوهیږي او ښه وپوهولی شي۰ دا به نو هرو مرو مورنی ژبه وي، یا د هغه اړونده قوم ژبه۰ دا په دې مانا، چې دا بیا بیتوپیره نه ده، چې دا ژبه دي یا دا وي یا هغه ۰ دلته د مورنۍ ژبې غوره والي ښه څرګند باید په ګوته شي، چې انسان پرې زر څه زده کولی او زر څه ورزده کولی شي.

ژبه د پوهولو او پوهیدلو اله یانې څه؟

لوی څښتن انسانان پیداکړي او دا یې بیا په قومونو ویشلي ، چې د هر قوم سره یې د هغه قوم خپله ژبه پیداکړې. د دې قوم وګړي په همدې د خپل قوم په ژبه یو او بل سره پوهوي۰ په همدې مورنۍ ژبه د هغه قوم وګړي ، یو بل ته هغه زده کړي څه ښایي او دا نور په همدې ژبه ، چې ورښوول شوي دي زده کوي۰ دا کار په بله ژبه هم کیږي، خو دا کار پوره ستونځمن دی، چې د دې لیکنې له دننه به نوره هم روښانه شي.

هغه قوم چې ښوونه او روزنه یې په خپله ژبه دې، ګړندی پرمخوده کوي او هر څه زر ورته زده کیدی شي او زریې ور ښوولی شي۰

اجازه راکړئ، چې دا خپل ځان د بیلګې په توګه راوړم او په دې هکله خپله ناتواني تاسو ته په ګوته کړم، چې د نورو نزدې ښه زده شوو ژبو سره یې لرم۰ زه د ژبو په زدکړه کې ښایي لږ ستونځې ولرم، خو بیا هم هغه خپله لاره پرې هواره-ولی شم۰

ما د خپل ژوند د دوه پردرې وخت څخه زیات له هیواده دباندې تیر کړی، مګر اوس هم زما لپاه لومړنۍ ژبه پښتو پاتې شوې ده او په الماني کې دا اوس هم ټیکه لیکنه نه شم کړی او په خبرو کې هم زیات ناټیکوالي لرم۰ دا اوس هم ماته زما ځوی اولور زما لیکنیز ناټیکوالۍ په ګوته کړ، چې یو توری را څخه پاتی وو۰ ګورو چې د خپلې مورنۍ یا لومړۍ ژبې غوره والی څومره راوتلی دی۰ په نامورنۍ ژبه کې د پوهنې زدکړه زیاته ستونځمنه ده، ځکه ستونځمنه ده، چې:

-- زده کړی په دویمه ژبه د ستونځو سره مل دي، په دویمه ژبه څوک ښه نه پوهیږي، نو ځکه ښه نه شي پوهیدلی

-- څوک به نوې پوهنه څنګه زده کړي، چې د پوهنی سره د ژبی نابلدتیا له امله د ننه خپل اریزې ستونځې هم ولري؟

دا به یواځې په یاد راوړم، چې ماته دا اوس هم هغه څه، چې ما په ښوونځې کې لوستلی، پوهیدل یې راته ستونځمن ښکاریږي۰ پوهیږو چې ښوونې ورښوونې، پرې پوهیدنه او پرې پوهونه په خپله مورنې ژبه کی څومره ساده او په بله ژبه څومره ستونځمن دي دلته

(c) ketabton.com: The Digital Library

په یاد راوړم، چې ما زده کړې په پښتو کړي، خو په داسې پښتو، چې د نومونو په مانا نه پوهېدو ، بې له تړاو کلمو څخه یې نور څه پښتو نه وو او لا تراوسه همداسې ده٠

ژبه د پوهېدلو او پوهولو اله په دې مانا نه ده، چې ګوندې مورنۍ ژبې دې هغه خپل غوره والې د لاسه ورکړی وي او دا دې بې پروا وي، چې څوک یو د بل سره په کومه ژبه پوهېدل او ورپوهول کوي یا غږېږي.

د دې لاندې، چې ګوندې ژبه د پوهولو او پوهېدلو اله ده، دا د لیکلوست پښتانه څنګه پوهېږي؟

د دې لاندې د لیکلوست پښتانه هغه د خپلې ژبې غوره والې ته پام نه کوي(یا یې نه شي کولې)٠ په خورا خواشینۍ به دا ووایو، چې په حکومت کې دننه پښتانه دي، که دباندې، یواځې د خپلې مورنۍ ژبې د غوره والې څخه نه بلکې د خپلې ژبې څخه سوچ تیرېږي، حتی دا اوس هم خبرې نه پرې کوي اودا د مورنۍ ژبې غوره والې یې چې څوک منځ ته راواچوي هم ښه یې نه راځي٠

پښتو د دولت په څلوردیولې کې هم هغه خپل قانونی ځای نه دی نیولی ، یانې د قانون ساتونکو اورګانونو یې په قانون پلې کوونې باندې پښه اینوولې او تراوسه یې د قانون په ضد کار کړی، د لیکلوست ژبه نه ده سراسري شوی ، چې دایې له قانون څخه ورکړ شوی حق دی. نو پښتانه لاتراوسه د مورنۍ ژبې غوره والې یا نه پیژني او یا وایې ، چې دا نو پرابلمونه منځ ته راولې او دا خبره هم یواځې پښتانه کوي٠ نور قومونه په دې پوهېږي، چې دا د پښتو حق دی ، خو پښتانه یې نه پرېږدي، چې دې ته اړوالې یې هم احساس کړی واي٠

موږ پښتانه لا تراوسه خپل ځانونه داسې غولولې شو لکه څنګه مو چې تراوسه دا کار کړی، چې مورنۍ ژبه دې دومره غوره نه وي، خو داسې فکر نه کوو، چې داژبه، چې خبرې پرې کوو، نو دا دې ولې پښتو نه وې٠

ژبه د کلتور ښوونه او زده کړه ده، ژبه کلتور دی ژبه د کلتور په ککره کې ځای لري ، نو له دې امله د پوهېدلو او پوهولو څخه ورزیاته ده٠

Cultureکلتوریا کلچر (لاتین کلمه ده)څه ته وایې؟

پیژند(تعریف): ۱) کلتور د ژوند د څرګندونې فکري یا اندیزه ټولګه ده ٠

۲) روزنه (تربیه) د ژوند نازکډول

۳) د بکتریې روزنه، چې د دې او نورو اړوندو سره یې موږ سر او کار نه لرو٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کلتور پوهیدنه او د کلتور زده کړه، چې د ژوند څرګندونی فکري یا اندیزه ټولګه وي ، نو دا کار په پیدایښتي توګه په ژبه کیږي، یا د ژبی له لارې ورانديږ کیږي، نو له دې امله ویلي شو، چې پخپله ژبه کلتور دی او د کلتور په ککره کې ځاي لري٠

کړی شو چې ووایو ، چې د پښتنی کلتور په ککره کې هم ژبه ځاي لري، که څنګه؟ چې نه یواځې په دولت، ښوونه او روزنه کی یی هغه خپل قانوني ځاي نه دی نیولی، بلکی زموږ په هیواد کې ، چې پښتو د پښتنو شتون له امله سراسري رسمی ده هغه ورځنی ژبه نه ده٠

په پوهنه کی پښتو- لکه څنګه چې اړیین او قانوني دی- هغه خپل ځاي نه لري، پښتو او پښتانه له پوهې وروسته پاتی دي٠ که ووایو، چې پښتانه کلتور نه لري، نو دا به بیځایه وي، ځکه چې هر اولس خپل ځان ته یو ځانګړی کلتور لري، ځانګړې ژبه لري او پښتانه هم د داسی یوه ځانګړي کلتور او ځانګړې ژبی خاوندان دی(په دې زیات نه غږیږو، چې پښتانه څومره لوړ یا ټیټ کلتور لري، موږ یواځې یوڅو ریښتیاینی دلته څیړو) او پښتو ژبه هم یوه خورا غښتلي ژبه ده، که چیرې د دې ژبې ویونکي په پوهه سمبال او غښتلي شي او دا ژبه له کاره ونه غورځوي او یا یی داسی له کار غورځوني ته پرې نه ږدي. خو که ووایو چې ډیرو پښتنو یا کم له کم له هغه زیاتو د لیکلوست پښتنو خپل پښتني کلتور پریښودی او یا لږ تر لږه ورته غوره والي نه لري دا کار شوی٠ که ژبه ژوندۍ پاتی وي، وده وکړي، کلتور ژوندی پاتیږي او وده کوي. چې ژبي وده نه وي کړې کلتور وروسته پاتی وي.

پښتو ژوندۍ پاتی شوې په غرو رغونو کي او همداسی مو پښتنی کلتور، چي پر مخ تللی او که وروسته پاتي دی ، د همدې غرو رغوپښتنو له برکته دی٠

ژبې مري:

که کومه ژبه له اړتیا ولویږي، که کومه ژبه په ټولنه کې له دې ولویږي، چې د خبرو اله او نه وي، د خبرو لیکلوست څخه ولویږي، دا په دې مانا، چې په ټولنه کې نوره د پوهیدلو ه ژبه ونیسي، د دفتر څخه ووځي، د ښوونځي ژبه ن پوهولو اله نه وي، یانې ځاي یی بله وي، په لوړو زده کړو یانی پوهنتون کی خپل ځاي ونه لري نو داسې ژبی د مرګ سره دا د نړۍغتې ٠مخامخ کیږي، چې ګران لوستونکی یې د تاریخي بیلګو سره ښه بلد دي دي اړتیاوو لویدل کلتورونه او ژبې، چې له منځه تللي یواځنی لامل یې د ژبي د کاره او او بس.

پښتو مري » ؟ «:

د دې سرلیک لاندې، چې «پښتو مري» ښایي ځنې پښتانه ښه لید ونه لري او د دوي په اند به داسی لیکنې د پښتنو زړونه وغورځوي او ناهیلی به راپیداشي، خو زما موخه د داسی لیکنو څخه او بیا د داسې سرلیک لاندې داده، چې موږ پښتانه خپلو ناتوانیو او د دې ناتوانیو لاس ته راوړنو ته په پام شو او پرې نه ږدو، چې ژبه مو په مرګوني رنځ رنځوره وي٠ لا تراوسه وخت دی که وغواړواو باید دا وغواړو٠ زه د ژبې په هکله ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لید لرم ژوند مې ژبه ده نور څه راته دومره غوره والی نه لري، مګر دا چې موږ پښتانه د کمی په رنځ ګیر یواو ژبه راباندې دومره ګرانه نه ده، ځکه یې پریږدو٠ وخت له وخته تیر نه دی یا یې همدا وخت دی، چې پښتو مو لا پوره له لاسه نه ده ورکړې او د پوهنیزه کیدو توان په پښتنو او پښتو کې لا پوره پاتې دی، ځکه، چې دا په منطقه کې یو ستر قوم دی، که دې دلیکلوست پښتنو پښتو یا ټولو یا یې زیاتو د لاسه ورکړي، نو په کلو او بانډو کې لا پښتانه زیات دي او ژبه ژوندی ساتي٠ نو زما هیله له دې سرلیک سره دا ده، چې پښتو راباندې ګرانه شي او دا ژبه مو د نړی د ژوندیو او پوهنیزه ژبو په لړی (قطار) کې ودریږي٠

۱۲ په سلو کې پښتنو پښتو پریښودې که نور هم دا د لیکلوست پښتانه پښتو پریږدي، که څه هم دا د لیکنی له لور وي، نو پیداښتي ده، چې بیا نو پښتو مري، ځکه، چې هر دلیکلوست پښتون، چې پښتو پریږدي، دا د پښتو لومړی پل دی، د مرګ په لور٠ موږ پښتانه د نورو ژبو سره مخامخوالي (ضدیت) نه لرو، خو خپله ژبه باید راباندې ګرانه کړو او وپوهیږو، چې پریښوول یې ګوناه ده٠

لکه چې پورته مو ګوته ورته ونیوله، ژبې مري، چې د هغی ژبې د ټولنی ژبنیزې اړتیاوې پوره نه کړي، د لیک لوست او خبرو ولویږي، د ښوونی او روزنې ژبه نه وي او د دولت په څلوردیوالی کې هم هغه خپل د اړتیا وړ قانوني ځاي غوره نه کړي او دا اړتیاوې یې نورې ژبې پوره کړي٠

د کلتور او کلتوري ودې یانې د ژبی د ودې ځای د هر هیواد مرکز وي٠ پښتو په کابل کې، چې د افغانستان زړه دی، له خبرو اترو لویدلی، چې دا د قانون سپکاوی حتی غیر قانونی کار دی٠ په کابل کې ګورو، چې که دوه پښتانه هم سره یوځاي شي، یو له بل سره په پښتو نه غږیږي ٠

که چیرې یو پښتون د یوه غیر پښتون سره په پښتو خبرې پیل کړي، سملاسي ورته ویل کیږي، چې په پښتو نه پوهیږي٠ دا که یو کس، چې ښوونه او روزنه ترې پاتې وي پروا نه لري، خو که څوک د لیکلوست خاوندان وي، نو دا کار هم د قانون سره مخامخوالي دی، چې باید ونه منل شي٠

دا غیر پښتون هم باید پښتو ته همداسی په درنه سترګه وګوري، لکه پښتانه، چې زموږ د هیواد نورو ژبو ته او همداسی په پوره کچه دري ته په درنښت ګوري اود کوم پښتون څخه به وا نه وریدل شي، چې ګوندې په دري دی پوه نه شي٠

دې ته دې ګران هیوادوال اجازه راکړي، چې زموږ د هیواد دري ژبی ته د یوې توانمندې ژبې په خیر ګوته ونیسم، چې نه یې څوک په تاوان خوښ دي، نه څوک باید دا حق ځان ته ورکړي، چې د تاوان رسولو نیت یې وي، ځکه چې اجازه یی نه شته او نه څوک تاوان وررسولی شي، ځکه چې هغه پوره توانمنده ژبه ده اوپښتانه هم همداسی نظر ورته لري٠ زموږ د هیواد ژبه ده او هرو مرو یې په همغه قانوني څلوردیوالی کی درنښت په کار دی، له پښتو ژبې څخه نه کم او نه زیات٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چې پښتو مري، په لاندې توګه يې روښانه کولی شو:

پښتو د قانون په څلورديوالۍ کې د افغانستان سراسري ژبه ده. دا په دې مانا، چې د افغانستان دولت د دې ژبې او همداسې د قانون په څلورديوالی کې د نورو ژبو حقوقو ته بايد په درناوي وګوري او د ولتې ژبې په څير بايد وګڼل شي. دې پسې به د افغانستان د حکومت دندو ته ګوته ونيسو.:

د افغانستان دولت او د پښتو ژبه.

ويد افغانستان په دې اوږده تاريخ کی پښتو په افغانستان کې د دولت ژبه نه ده پاتې شوه. له مخې سراسري ژبه ده مګر په دولت پورې اړونده د پښتو په افغانستان کې د قانون قانون په څلورديوالي کې ورته دا نن هم پام نه کيږي.

دا چې ولې؟ او دا د چا ګوناه ده؟

بايد همدلته په ګوته کړم، چې دا ګوناه د تاريخ په اوږدو کې او دا اوس هم يوائې د په ون په مخامخ(ضد) کار دئ او قانوني بايد حکومت کې دننه خلکو ده، چې دا کار يې د قان ورته کتنه وشي، چې له دې کار څخه ياني د پښتو له پامه غورځوني څخه بايد راوګرځي پښو لاندې نه کړي د او د حکومت په څلورديوالي کې د پښتو قانوني حقوق.

په واک کی دننه پښتانه ، چې په دري غږيږي، دا خو موږ نه رده وو، خو د پښتو موږ پوښتو، چې داسی ريښوول يې د پښتو سره تيری او د قانون مخامخ خوزښت دی‌ږ نه شعور يا پوهه لکه پښتنو کې چې ده، داسې شعور نو زموږ نور په قدرت کی دننه ورو ولې ونه لري؟

جمهور ريس ښاغلی کرځی، چې خپل زيات وخت په دری غږيږي، پخوانی موږ لکه ی خليلی هم بايد په پښتو غږيږي، چې پښتانه پوه شي ، چ ولی زموږ ښاغلی مسعود او کلتور ته يې درناوی کيږي.

ورزياتوم، چې –بيا هم له ډاره، چې هسې بې ځايه د فاشت له نومولو ډايريږم –دا دلته :

ل دا ګوره د کوم قوم په مخامخ(ضد) خبرې نه دي، له داسی خبرو بايد بده ګټه وانه خستا انون موږ قانون بايد وپيژنو او په ق کومې ژبې د لوړتيا غوښتنه شته شي او نه په کې د يو موږ يوائې او يوائې په دې ډول له يو بل سره له کينو ازاديدلی شو، چې تلنه وکړو بل ايد دبل او يو د بل کلتور او ژبی ته د قانون په څلورديوالی کی احترام وي او هيڅ قوم ب ا به دا اړ نه شي او نه دې تيريدني ته ځان اړ وګڼي، که نه نو بيا قوم حق باندې تيريدني ته پښتانه که چيرې د بل ورور قوم ژبې ته تاوان رسوي، دا د يو تل پاتی جنجال وي افغانستان د قانون سره مخامخوالی دئ او بايد قانونی تلنه په ځان پسې ولري.

پښتو او دري د افغنستان دوه سراسري رسمي ژبی دی.

سره له خپلی دري ژبې تير شي نو دا به يې له خپلی ژبی يا بل دري ژبی که چيرې تاجک خيانت کړي وي او يا يی کوم پښتون يا بل څوک دی ته اړ باسي چې ګوندې په دري دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا يې حق نه دئ او ۰نه کوي يا نه غږيږي ورسره خبرې نه شي او يا دی په درې ليکنه ي دې خبرې څخه تيريدنې ته بايد راو بلل شي، همداسی د پښتون هم دنده ده، چي له خپل ژبی تير نه شي او نه د بل دې خبرې ته غوره والئ ورکړي، چی ګوندې، دې په قانون ۰کی ځاي ورکړ شوې ژبي باندي نه پوهيږي

غه او د بل او خپل حق ته په ه ۰کي ورته ټاکلی حق وپيژني هر څوک بايد هغه په قانون ۰ورکړ شوي حق قائيل شي او کار ترې واخستل شي

وشي، لند : په واک کې دننه هم قانونمندي بايد وپيژندل شي او په هغې بايد هم هغسې تلنه په يوه د ژبو په هکله دا لږ غوره له دې امله ده، چی دا ژبه ۰که دا په هره څانګه کی وي ونه قوم اړه لري او د ژبي په هکله قانون ته په درنه سترګه نه کتنه يا د قانون نه پلی ک ن زه وايم، چی قانو ۰احساسات راپاروي، چی دا بيا د دې ټولني په پوره زيان تماميږي ۰قانون او بيا قانون پيژندنه قانونقبلونه او ورسره سمه تلنه

ونو چي ګوندې دولتي ژبه دې وي، دا حق يی دولت يا دولت ،پښتو تراوسه دولت نه ده منلې ۰ترپښو لاندې کړی

سره پښتنی واکوالو او د ي د ليکلوست خاوندانو د خپل تاريخ په اوږدو کي د خپلی ژبي دي، که مينه نه ده ښولی حتی بيخي يی پريښودلی او د پښتو د ليک لوست څخه تير شوي ترنن ورځي، نو د ډهلي تخت به يی هيراوه، چي د دا د احمد شاه بابا څخه راونيسو ره کي چي ژبه يی په کک -افغانستان د غرو سرونه به يی وه ياديدل، مګر پښتنی کلتور سره يی کومه مينه نه ده ښوولی، نن هم همدا حال دئ، چی په واک کی شريک -پرته ده روري وايي ډاريږي، چی و پښتانه له پښتوتير دي، په دلايلو به يي دومره ووايو، چې ځني خه ځني بيا د فاشست نامه څ ۰وايو، چی : وروري به وي خو حساب ترمنځ ۰به ورانه شي دوي په ۰ډايريږي او ځنو ته بيا ژبه کومه مانا نه لري، ياني پښتو ورته مانا نه لري ځانګړي توګه او په دولتي څلورديوالي کی له پښتو تير شوي، دا د قانون سره د الي(تضاد) دئ چي پايله يی بايد د قانون منګولو ته راکښونه وي، ځکه: قانون‌مخامخو نده ده، پښتو خو د افغنستان رسمي ژبه ده او دا د دولت د ۰دی لپاره دئ، چي بايد پلی شي د هغه قانون په څلورديوالی کي کي چی د نورو رسمی يا هغه کليوالي رسمي ژبو څنګ که دا کار هرې بلې ژبي ته هم ونه ۰کي د هلو ځلو دنده لري وده ورکړي او په دې لار وي بايد شي، دا غيرقانونی کار دئ او بايد د دولت له مسئولينو څخه دا وپوښتل شي، حتي د ۰د قانون په چوکاټ کې د قان پر خلاف تلني له امله محکمی ته راکښل شي

ځاي ورکړشوی وي، وده نه چي په يوه هيواد کی قانونی -هره ژبه چی وي –يوه ژبه)شي کولی، چی دولت دا قانون پلي نه کړي او قانون ته شا کړي ياني د قانون په مخامخ ۰ښت يا ضد) کار وکړي

که چيرې دولت دا کار نه کوي، نو بيا د دې اړونده ژبي د ويونکو دنده ده ، چې دولتي په دې لور بايد کم له دا کار ستونځمن دئ، خو ۰چارواکي حتی محاکمی ته راوغواړي ۰يکمه هڅي وکړي، دا حق دئ اوبايد وغوښتلي شي، دا د قانو پلی کول دي او بايد پلی شد

د ۰دا خورا اړينه خبره ده ۰په واک کی دننه پښتانه وايي، چی ګوندې دوي ملت جوړوي د ملت جوړونه ۰ژبي غوره والي اوس په دې وخت کی دومره اړين نه ورته بريښي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ی د هر افغان لپاره یو اړیین کار دی، نه یواځې د پښتنو لپاره او نه په دې نرخ، چې له ژبې قوم له ژبې تیریدنه د ملت جوړونې ته زما په اند زیان رسوي، ځکه چې دا د یوه ۰تیر شي وو، چې ایا دا په دې ډول ملت یواځې پښتانه جوړوي، موږ پوښتنه ک ۰د حق سپکاوی دی چې له پښتو تیریږي او که زموږ نور په دې واک کې دننه ورونه هم زموږ پښتو ته په داسي درنه سترګه نه ګوري، چې د ملت جوړولو له خاطره په پښتو خبرې او لیک لوست وکړي او خپلې ژبې ته شا کړي ؟ او که څنګه؟

دیوالي کې باید څه وشي؟د دولت په څلور

.یا نوره هم ښه: قانون په دې هکله څنګه قضاوت کوي

م دا چې پښتو رسمي سراسري ژبه ده په دې مانا، چې پښتانه په دې هیواد کې یو ستر قو دی، چې په څومره والی یې نه غږیږو، خو دا چې ډیر دی او له دې امله پښتو رسمي او :ته راځي سراسري ژبه ده، نو دا ترې لاس

:اول : الف : د افغانستان په دفترونو کی

ي او د افغانستان هر غړی، چې په دولتي څلوردیوالی کی په کار بوخت وي، باید په در نه پښتو وپوهیږي، چې څوک ورسره په پښتو غږیږي، دی ورته ونه وایي ، چې په پښتو ا ی ۰ دري قانوني حق هم دی همداسی د ۰پوهیږي، یانی په پښتو دې ورسره خبرې نه شي ی موږ د پښتو لپاره د قانوڼ ۰لکه چې د دري دا قانوني حق، چې له پوره څخه ورزیات دی دري حق څخه ور زیات څه باید و نه غواړو، یانی په دولت کی دننه یو پښتون هم باید یوه دی ژبی ته دا ونه وایي، چې ګوندې په دري نه پوهیږي، چې دا کار تراوسه هم نه ۰شوی

ه پښتو ب: دا چې د پښتنو له امله دا ژبه رسمی ده نو هر پښتون باید او بیا وایم، چې باید پ ن نه د لیکلوست خاوندا او یواځې په پښتو وغږیږي دلته هغه کسان ځانګړوالی لري، چې ۰وي، چې د همغه کس په ژبه باید دا د لیکلوست خاوند ورسره وغږیږي

ی ري تیر شي نو بیا د دري رسمیوالی ته څه اړتیا ده او همداسکه چیري دري ژبی له د اوداسي به پښتون، چې له پښتو تیریږي، نو د رسمیوالي اړتیا یې بیا له منځه باید لاړه شي ۰وشي، کهچیرې پښتانه ورته پام ونه لري

: دویم : د ښووني روزني په څلوردیوالی کی

نه او روزنه رګوټ کی باید د پښتنو لپاره په پښتو ښووپه افغانستان کی، د افغانستان په ه ۰دا حق د دري ژبې لپاره هم بایدوي ۰شته وي، دا یې قانوني حق دی

د ښووني ژبه مو پښتو نه ده پاتي شوې، دا د یوه ستر قوم ژبه په ښوونځي او ۰لمنځتون(جماعت) او هر ځاي کي له لیک او لوست پاتي شوې ده

دولت خو دا چې د دې څارنه نه کوي، ۰نې څارنه د دولت په غاړه ده‌د قانون د پلی کو و کې له پخپله دا حق ترپښو لاندې کوي او په دولتي څلوردیوالی کی یې پښتو په ښوونځی د دا په دې مانا، چې د پوره زیاتې اړتیا سره سره د افغانستان دولتی ۰ پښو غورځولی ه‌ه نیولي، چې پخپله مورنی ژبه پښتو زده کړې ورتواک خاوندان د پښتنو لپاره د دې مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې هکله هره پلمه بې ځایه او د قبلولو وړ ۰شوني کړي، چی له دندې یې سرغړونه ده ۰نه ده

دریم : پوهنتون کې:

ځیر قانوني حق لري، چی د افغانستان د هرګوټ پښتو د افغانستان د رسمي ژبی په ګورو، چی په ځانګړي توګه کابل او ۰پوهنتون کی درسی ژبه وي او همداسی دري یو همداسې نورو زیاتو ولایتونو کی لاتراوسه پښتو د درس ژبه نه ده پاتې شوی داسی ښتنو سره د هغو پېدا د قانون ۰څو پوهاند یا استادان دي، چي خپل درسونه په پښتو ورکوي پښتو خو ۰مخامخوالی (تضاد) دی، چی په پوهنتون کې درس ورکوي، خو په پښتو نه دې که خپله پښتانه په ۰لکه د پخوا مو چې وویل د پښتنو له امله رسمی سراسري ژبه ده ونه دریږي او د واک خاوندان یې پاملرنه ونه کړي، خو پیدایښتی (طبیعي) ده، چی ۰له اړتیا لویږي مري، ځکه چي

په پوهنتون کی باید درس ورکونه او درس نیونه او بیرته ورکونه څنګه وي ؟

دا په دې مانا، چی ۰موږ په افغانستان کی دوه ژبې رسمي سراسري لرو، پښتو او دري د دې نورو ۰پښتون درس ورکونه او زده کړه په پښتو کوي او دري ژبی یې په دري ه خوښه ده، چي ورښوونه او د ښوني نیونه او بیرته ورکونه څنګه قومونو وګړو بیا خپل کوي، خو د قانون له مخی، چي پښتو کم له کمه لومړنی ژبه ده هغوي هم باید د خپلو ځانونو او راتلونکو د اسانتیا لپاره هم ومنی، چی درس ورښووني او زده کړې په پښتو موږ دې کار ته د قانون له مخې تول وکړي، دا د ملت جوړنه کې هم غوره لور لري او ۰رابولو

دا چې په افغانستان کې دا دوه ژبی سراسري رسمی ژبی دي، دا د پوهنتون لپاره هم ۰ولري قانوني شکل لري، چی ترې تیریدنه یې ناقانوني ده او هم هغسي تلنه باید ځان پسي

که نه دري ژبی په دري، لنډ: پښتانه باید درس وروکونی او درس نیونی په پښتو کړی او تو دا داسی ده ، چی پند ۰نو بیا د دې ژبو سراسري کید لپاره باید اړتیا نه وی حس شوې ي او ژبی زده کړي هم خپلې زده کړې باید په پښتو بیرته ورکړي، که استاد یې پښتون و همداسی دري ژبی زده کړی هم باید خپل هر څه په درې سرته ورسوي، بې ۰که تاجک ۰دې، چی په پام کې ولري، چي استاد یې د کومی ژبی خاوند دی له

ی تاجک استادان او زده کړي باید د خپلې ژبې سره مینه ولري او ترې تیر نه شي، همداس پښتانه استادان او زده کړي باید له پښتو تیر نه شي او هیڅ څوک باید د خپلې ژبی ۰ې هم باید څوک دا تیریدنه ونه منيپریښوولو ته اړ نه شي او د هیڅ ډول زور لاند

د ژبې غوره والی

سویه (له او ل : دا چې ژبه د کلتور په ککره کې ځاي لري او کلتور د یوه هیواد د پوهنې په ګوته کوي، نو ژبه په پوهنه کې زیات (دې مخه مي کچه لیکلې وه، چی ناسمه ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوره والی لري، ځکه چې: په خپله ژبه زده کړه ساده وي او زده کوونکي اوزده کړی
٠هره پوهنیزه موضوع ښه رانیولی شي

٠دې لاندې ته د ګرانو لوستونکو پام را اړوم او د پښتنو ستونځې ته ګوته نیسم

لی ته دومره پام نه کوي، ځکه، په دولت کی او له دولت دباندې پښتانه د ژبې غوره وا
چې پښتنو د تاریخ په اوږدو کې د کمی احساس پیداکړی، پښتو یې پریښوولې او د بل
تون پښد ٠کلتور یې غوره بللی، چې اغیزې یې په راتلونکی زیږنده باندې خورا زیات دي
٠خپل ځان له دې نه دی ژغورلی، چې ځوک ورپورې ونه خاندي او بې عقله ونه بلل شي
دا د افغان غول نوموني‌ږي ځخه د تختیدنې لار یې پښتو پریښوونه کی لیدلې یا نې چې
هوښیار وي او له دې امله یې احترام وشي ، نو پښتو پرېږدي، چې دا د پښتوژبې غوره
٠والي له منځه وړي

٠دویم : د ژبي غوره والي په لومړنیو زده کړو کې خورا غوره اود پام وړ او اړیین دی
ګورو، چې د پښتنو کوچنیانو ځخه تاجک ٠رځوک په خپله ژبه هرځه زر زده کوي‌ه
پښتون ٠کوچنیان ، په ځانګړي توګه کابل کې، چې ښوونه یې په دري ده چټک زده کوي
٠د درس په پیل کې په دري نه پوهیږي، نو په نه پوهیدونې ژبه به څنګه زده کړه وکړي
لږ وای، چې پښتو یې بیخې پریښودې وای ، خو دا که چیرې پښتانه په کابل کې دومره
دباندې کار بیا دې پښتو پریښودو پښتنو ته هم ساده کیده، خوچې کوچنیان په کور او د کور
نه په پښتو روځنی ستونځې اوبی (حل) کوي، نو بله ژبه بیا که هرځومره اسانه هم وي
٠شي زده کولی

د اګست ځخه وروسته مي شپږ ٠ز ک ۲۰۰٤ په دې هکله به زه په کابل کې ، چې د
٠میاشتې تیري کړي، خپلې لیدنې کتنې ګرانو لوستونکو ته وړاندې کړم

راغلل، د پښتنو کوچنیان، چې له مینډو پلرونو سره ، دزیاتو کالو جنګ وروسته کابل ته
و ل، ندا چې په کابل کې درسونه په پښتو نه وو او دا د پښتنو کوچنیان په دري نه پوهید
ه چې دوي ب ٠مینډو پلرونویې خپل کوچنیان، کم له کمه دوه کاله راتیټ ټولګیو کې واچول
ی له د نورو کوچنیانو سره کښیناستل پیدایښتي (طبیعي) ده، چې زوریدل به ، ځکه ، چ
٠یوې خوا په دري نه پوهیدل او له بلی خوا به د نورو همټولګیوالو ځخه لوي وو

راوړنه ځه ده؟ لرنه یا پسی د دې کار په ځان

دا پښتانه زده کوونکي، نو باید ځانونه کم حس کړي او دا د کمې رنځ همدا د ښوونځې د
وه دا پښتانه کوچنیان نو په ډیرو ستونځو سره ځانونه و ي ٠ پیل ځخه د ځان سره اخلی
٠پوهنیز ځاي ته رسولی شي

ه شي کولی، دا چې ځو کاله دوي خو د دري ژبو زده کوونکو سره اصلآ سیالي ن
و خووروسته پاتی او له دې برسیره ځان ته په هغه ځاي بیا نه شي قائیل کیدی، چې ي
.تاجک یې لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

.په کابل کې د درس سیستم، چی طبعآ غیرقانوني دئ

چي ،لپاره په کې په پښتو زده کړې لیکلوست ځاي نه وو غیر قانونی په دې،چی د پښتنو دا جرآت د پښتنو کوچنیانو میندو ۰پښتانه یې د کمئ په رنځ اخته کړي او کوي یې اوپلرونو هم نه دئ کړی، چی راپورته شي او دا خپل حق له دولت څخه وغواړي او دولت ۰خو تل په پښتو په پښو ختلی دئ

داسی وو، چی په هغی هغه تاجک کوچنیان هم نه شو پوهیدلی، له یوې خو ا یې کتابونه :پښتانه خولا څه کوې

: بیلګه

راوسه د دویم ټولګي لپاره کتابونه(دې ته مو ګوته ونیوله، چی درس په پښتو نه وو او لا ت پښو لاندې کوې) ، چی دري لیکل شوي وو، په هغي هغه تاجک مور د دا قانون دولت ۰ي خورا لوړ درس یې نه وي ویلی پوهیدی نه شئاوپلار هم، چ

انیول د دویم ټولګي کتاب د سعدي په شعرونو پیل کیدل یا نوره هم ښه له پنجکتاب څخه ر :شوي وو، چي پیل یې داسی دئ

کریما ببخشاي برحال ما که هستم اثیر کمندې هوا

د دریم ټولګي کتاب یې داسی پیل وو

۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ رانیم نام حق بر زبان همی

زه ډیره بخښنه غواړم، که په لیکنه کې مې کومه ناتیکوالی راوستې وې، زما هم درې) ۰(داسی ښه نه ده زده، خو پوهیدنه او پوهونه پرې کولی شم

زما د ترور ځوي په کابل کې اوسیده، چي زامنو سره به یې کله کله د لوست مرسته یما باندې به ګیر وو او له دې څخه چی ترڅو زه هلته وم راونه کوله، نو په همدې کر دا پریږده بل ځاي ما ورته وویل، چی ۰ووت، ځکه، چې د ځوی سر یې نه پرې خلاصیده ې د کتاب بل ځاي خو به بیا ساده وي، خو دی په دې ښکیل وو، چي په پیل ي ۰ته لاړ شه ۰پوه نه شي، نو بیا ورسته ورته ستونځی پیښیږي

ګران لوستونکي دې دې ته پام وکړي، چي دا څومره زورونکی او ستونځمن کار دی او ۰تاسو باور وکړئ، چي زما خوب یې له ځان سره همداسي د ستونځو په لور وځغلاوه

ما د ښوونځی د دویم او دریم ټولګي دا کتابونه، چی طبعآ په دري دي د پوهنی وزارت ل(خستل او د علومو اکاډمی ته می له ځان سره یووړترڅنګ د کتابونو پلورنځیو څخه وا اره دا دې دلته په ګوته شي، چي ما دا شپږ میاشتی د پوهني اکاډمی کې د دندې په توګه بیک ۰(تیرې کړلې

هلته مې دا کتابونه هغو د پوهی خاوندانو ته وښوول اوومې ویل، چی : داخو د دري ژبو تنو ونه یی داسې ستونځمن پیل کیږي او د پینزده کوونکو سره خورا تیری دی، چی درس و زده کوونکو سره سوچ کفر دئ او د دولتي چاراواکو څخه خورا تیری او د پښتو تر پښد د لاندې کول اود پښتنو کوچنیانو راتلونکي بې برخلیکه کول دې او د هغوی د ناپوهی او دولتي چاراواکو ده، چی دا بیا هم وایم، چی دا ستره ګوناه د ۰کمئ رنځ باندې ګیرول دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ت دلایل يي پښتانه او دولډ ۰تر يوې کچې پښتانه میندې پلرونه هم دا ګوناه په غاړه لري زيات راوړي، چی دا یا هغه دلیل دی یا دا، مګر د چا تحقیرول بیا په ځانګړي توګه د و زما دا حالت چي ما لیدلی ، ذ ۰یانو تحقیرول هیڅ د مننې نه دي او باید ونه منل شيکوچنډ ۰کینه يې راپارولی

ی نه زه ما په کوچنیوالي کی پنج کتاب، ګلستاب ، خلاصه او قدري لوستلي، خو په مانا يډ په خلاصه او قدري یو څه پوهیدل، ځکه ۰پوهیدلی یم او نه زما استادان پرې پوهیدل ه دا باور وکړی، چی ز ۰چی هغه ژباړل کیدل، په پنج کتاب او ګلستان خو هیڅ نه پوهیدل باندې نه پوهیدم او نه پوهیږم (هیله ده، چی ټیک به مې «کمند (ي) هوا »اوس هم په ړای لیکلی وي) نو یو داسی کوچنی به ، چی په هیڅ کلمه دري باندی نه پوهیږي څه زده ک ۰روحی ناروغی ازاد وي شي او څنګه به له

ی ژبی دلته په المان کی پښتانه کړی شي ، په پښتو ژبه ازموینه ورکړي، د دریمی یا دویمډ پرځای او په افغانستان کې خو د قانون له مخې دا لومړی ژبه ده، نو پښتانه ولی داسی ځانونه کم بولی اوولی د دې کمی رنځ څخه ځانونه نه خپلواکه کوي، د قانون په ښتو په المان یا کم له کمه په نورد راین وستفالن کې پډ ۰وردیوالی کې نه زیات او نه کمڅډ ۰د دویمې او دریمې ژبې په څیر پیژندل شوې او دا دلته د اوسیدونکو پښتنو له برکته

جه څه دا چې زموږ پښتانه کوچنیان په پښتو لیکلوست نه لرې ، د دې لاس ته راوړنه یا نتيډ دهٔ؟

د رنځ په پوره روښانتیا ویلی شو، چې د کوچنیانو روحیه به بیخی خرابیږي، د کمې دا خو ې ځنې ځانګړوالي به يې شته وي، چ ۰سره به ګیریږي او یا به بیخي له ښوونځي پاتیږي ۰ کوچنیان به ځانونه ښه رسولی شي، چې د ما سره يې بیلګي شته

وه ه یاد کړ او و یی ویل، چی: په ید کابل پوهنتون یوه پوهاند خپل پخوانی وخت را پډ وخت کې په پوهنتون کې ترسلو زده کړو شاوخوا په لومړي سمستر کې ناکام شول، د هغو له جملی یوازی یو تن تاجک وو، چې هغه هم له هرات څخه راغلی وو، نو وګوری ۰دا ستونځي او دا د کمی مرض سرچینه، چې پښتانه ورسره خپل هیواد کې ګیردي

لې خپلو تاجکو ورونو ته په پوره درناوي قایل یم، ځکه چی دوي د خپل کلتور او خپډ زه ژبې سره، چې د کلتور په ککره کې ځاي لري مینه لري او دوي او ژبی يې پوره وده کړې او نور هم د ودې په لور روان دي، د کمی مرض څخه ازاد دي، د ژبې سره مینه کړه موږ پښتانه هم باید له خپلو هیوادوالو څخه دا زده ،لري او دا نه ترې تیریدونکې مینه ۰وکړو او له پښتو سره مینه پیدا کړو

هرڅه له مرکزه کیږي، د یوه هیواد هرپرمختګ یا وروسته والی د مرکز د کړنو لاس ته ۰راوړنه ده

نو د ژبې په هکله څه باید وکړو ؟

ږي، کم له کمه هغه خپلې لومړنی لومړی : پښتانه، چی په ښار کې له هرچا سره مخ کيډ يې خبرې باید په پښتو پیل کړي، که بیا يې ځان د قانون په څټ اړيين باله او پښتو دا د ،په دې هکله باید په کابل کې تل داسی تبلیغ شي ۰پریښوله هغه ته دې بیا پام وکړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

انه پښتو ۰تیت پاڼوله لاري او همداسي د لیکنو ، اخبارونو او مجلو له لارې، لنډ او اغېزمن ا دې نه خپه کیږي، که څوک ورته ووایې، چې په پښتو نه پوهیږي، خو د خواشینی ځاي د ۰دی، چې پښتانه له پښتو تیر شي

مخ او د نورو غوره ځایونو ترمخ‌دویم: په کابل کې په ځانګړي توګه د پوهنې وزارت تر ار باید نا باید په کابل کې د پښتنو کوچنیانو لپاره د پښتو لیکلوست غوښتنه وشی او دا ک ۰پریکیدونکي دوام وکړي، تر څو دا قانون پلی شي

دریم : په همدې ډول باید د کابل پوهنتون، د پولې تخنیک پوهنتون او د لوړو ښوونو اد انې خپری شي او دا تل، چې په کی لیکلي وي: د پښتون استې کې مخ په جوړښتونو ۰دنده ده، چې خپل درسونه په پښتو ورکړي، چې دا امر قانون کوي او داسی باید وي

دنده هم ده، چې د زده کړو بیرته ورکونه یانی ازموینی او پښتون همداسې د زده کړې د لپاره همداسې امر بایډ نورو درې ژبو او داسې نورې په پښتو بیرته ورکړي او د تاجکانو .وي، چې خپل کارونه په دري سرته ورسوي

پښتو پوهنیزه کیدنه

داکتر ماخان میری شینواری

پښتو باید په پوهنه کی د پښتنو د اړتیاو پوره کیدنې جوګه وي، که نه، نو بیایې باید پریږدو۰ ژبې همداسې له منځه ځي، چې اړتیا ورته نه وي او بله ژبه یې دا اړتیاوې پوره کړي۰

د یوه قوم وده او د هغه قوم دژبې وده یو له بل سره سیده او په څنګ اړیکې لري، دا په دې مانا، چې د یوه قوم ودې سره د هغه قوم ژبه وده کوي او په څنګ: د یوه قوم ژبه، چې وده کوي، نو دا د قوم وده ځان پسې لري(بخښنه غواړم، چې دا می شمیرپوهنیز ولیکه، چې د سیده او په څنګ اړیکو څخه وغیریدم). په خپله ژبه لیکلوست له دې امله هم اړین دی، چې له یوې خوا ژبه ژوندۍ پاتیږي او له بلې خوا ژبه اسانیږي، چې دا د ژبی اسانول بیا په ځان پسي د قوم پوهنیزه - او زر وده هم لري۰ موږ پښتانه هم دې ته باید خپل پام راوګرځوو، چې ژبه مو پوهینزه شي، ساده شي، چې زر پوهوړ کیږي او پښتانه د کمی ناروغی څخه راباسي، روحیه یې قوي کیږي، د ژبی او د قوم او همداسی د قوم د روحي ودې په ساده ډول لوړیدلی شي۰ بې له پوهنې د قوم هراړخیزه وده که ناشونې نه وي کم له کمه خورا ستونځمنه کیږي او پڅه کیږي۰

پښتانه له یوې خوا د پوهنې څخه وروسته پاتی دي او له بلی خوا کومو پښتنو، چې پوهنه خپله کړې هغه یې زیاتو په پښتو نه ده زده کړې، چې له دې امله پښتانه په پوهنه کې د پښتو پوهنیزو ترمینولوجیو څخه لرې پاتې دي یا نوره هم ښه: پښتنو هڅه نه ده کړې ، چې په پښتو کې پوهنیزې ترمینولوجې ورمنځ ته کړي او همدا ناپوهوړ ي نومونی یا هغه نومونه یې چې په مانا یې نه پوهیږي یا یې په ستونځو په مانا پوهیږي، تراوسه ساتلي۰ دا چې دا کار تراوسه ولې پښتنو نه دی کړی زیات دلایل به ولري، خو هغه یې زه دلته نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځيږم، يواځې دومره وايم، چې پښتنو خپلې ژبې ته په پوهنه کې غوره والی نه دی ورکړی او بی د تړاوکلمو يا تړنکلموڅخه نور څه په پوهنه کې نه کاروو، دا کلمه نه ليکم چې نه يې لرو بلکې نه يې کاروو، دا ځکه چې زياتې پوهنيزې نومونې - په تيره بيا د لومړنيو زده کړو لپاره - په پښتو کې تراوسه ساتلې پاتې شوي او شته خو موږ نه دي رامنځ ته کړي او تراوسه هغه خپلې د پرديو راپاتی په پوهنه کې ورسره بلدې پردی پرې نه پوهيدونکې نومه ونې کاروو. تراوس دا کار په پښتنو کې چا نه دی کړی، چی ژبه يې پوهنيزه شي.

ما په دې اخرو کالونو کی زيار باسلی دی، چي د پښتو پوهنيزه کيدنه کی خپلي هلي ځلی وکړم، زه په دې وتوانيدلم، چې په خپل مسلک شميرپوهنه(رياضي) کې د لسو کتابونو(اوس له ځلوېښتو اوښتي) په راټولونه او ژباړه بريالی شم. (زما لومړی راټولونه په نږدې ٩٠٠ مخونو کې چاپ شوې، دا کتاب زيات پراخه شميرپوهنيزه خونديونه (متن) لري، دا ډاډ هم بايد ګرانو هيوادوالو ته ورکړم، چی په دې سويه کتاب زموږ په ګاونډيو هيوادونو کې نه دی چاپ شوی(دادې راته ګران لوستونکې اجازه راکړي، چی د خپلو ليکنو لپاره تبليغ وکړم، دا هم د هيوادوالو وپوهنې ته د راکښنې او ډاډ ورکونې له امله، چی پښتو د پوهنې ژبه ده او دا توان لري، چې پوهنيزه شي، که چيرې پښتانه وغواړي)) ما دا کتابونه په پښتو ليکلي، دا په دې مانا، چی شميرپوهنيزې نومونې مې له پردی ژبې په پوهنه کې ورسره بلد نومونو، چې په مانا يې نه پوهيږو، په خپلی په پوهنه کي ورسره نابلدې ژبی، چې پرې پوهيږو اړولي. موخه داده، چي ما شمير پوهنه په ټوله مانا، تر کيدونکي پولی پورې په پښتو ليکلی او ژباړلي. موږ- لکه چي ګوته می ورته ونيوله- په پوهنه کی د خپلې ژبې سره بلد نه يو مګر ژبه مو دا توان لري، چی مسلکي- کم له کمه هغه لومړی نومونی، چی د لومړيو زده کړو لپاره اړين دي- په پښتو ونومول شي. زه له پيله داسی پيل کوم، چی موږ پښتانه سره وپوهيږو ، چې دا نومه ونې تر کومې سويې پورې سمانديزې(منطقي) دي او منل کيدی شي.

يادونه: د منلو وی دلته اړيين ځکه نه دی، چې دا څه چې ته د نورو ژبو انډول په خپله ژبه ليکو، چې تراوسه نه دی ليکل شوی، دا بايد همداسې وي، يعنې دا همداسې دی او منل کيدو ته اړتيا بايد ونه لري او نه يې لري.

دا چې موږ د ټولو پوهنو په تيره بيا د شميرپوهنی سره په خپله ژبه نابلد يو، نو له پيدايښته (طبعآ) دا څه چي راته پاتې دي او يا څه چې لرو، هغه د شميرپوهنی مسلکی خلکو له خوا منځ ته نه دي راغلي، که غواړئ وبه وايم، چې زيات کار يي کړی دی، خو د شميرپوهني قانونمندی ته په کي پاملرنه نه ده شوې او يا نه شوه کيدی.

دا هم غواړم په ياد ولرم، چی ما دا څه په خپلو شميرپوهنيزو کتابونو کی د هرڅه يانی تر ښوونو پورې روښانه کړي، خو د دې لپاره، چې يو بل سره يو اند ته ريشو، اړيين ګڼم، چې دا لږ وځيرم، په دې موخه، چی خبره مو سره يوه شي او راتلونکو لپاره دا ستونځی اوبی (حل) شي.

د يو څه يا په ټوليزه توګه د شيانو نومونې يا د پيدايښتې ژبي څخه رانيول کيږي او يا که دا نومونې په پيدايښتې ژبه کی نه وي(که دا هره ژبه وي بې پروا ده) دا نومونې بيا خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانيزې لارې لري. ځنو شيانو ته چې نوي پيژندل شوی يا تعريف شوي وي، که هغو ته په هغه اړونده پيدايښتي ژبه کې نوم نه وي، نو بيا د هغه چا نوم، چې دا څه يې د لومړي ځل لپاره پيژندلي، ورکول کيږي، لکه د څيلسيوس يا سيلزيوس د تودوخې درجه او همداسې د کالوين دتودوخې درجه يا هغه لکۍ لرونکې ميتيوريت يا که غواړئ ستورۍ، چې ځمکې ته نزدې راغې د لومړي ځل لپاره د « شومخر» له خوا کشف يا وميندل شو ، چې له دې امله د شومخر(انګريزان يې شوميکر بولي) په نامه يادېده. ګران لوستونکی به له داسې نومونو سره پوره بلد وي. داسې بېلګې زياتې شته لکه د يو ډول زور، چې په ماخ کچيږي او ماخ (مخ) يو اتريشي فزيک پوه دی ياني په فزيک کې يو د کچ يووالی يا يوون(واحد) ماخ دی. موږ بايد د پښتو نومونو ته هک پک نه شو. غوره په نومونو کی د هغه شي پيژند يا تعريف دی. د پيژند له مخی يو څه پيژندل يا ټاکل کيږي، چې په دې کې بيا د نوم سره ساده بلديدنه کيدونکی ده.

زه په الماني نومونو ښه پوهيږم نسبت و عربی نومونو ته، چې زموږ په هيواد کې، په دري ژبه کې نه دا چې ورځني(مروج) دي ، بلکه خپل کړي يې دي او له هغې څخه سم پوهيدنه زما لپاره پوره ستونځمنه ده. زه له دې امله هڅيږم، چې دا نومونه تر کيدونکې پولې پورې په پښتو وليکم او که نه بيا نو هغه په نړۍ کی ورځنی بلد نومونه رااخلم، چې هغه د ګرانو لوستونکو تل په کار راځي. د پښتو نومونو څخه بايد ونه ډار شو، دا کار که څه هم ستونځمن بريښي، ناشونی نه دی او باور وکړی، چې يو ځل موږ ورسره بلد شو(دا کار د ځوانو زده کونکو لپاره بيا پوره ساده او له لومړي سره پوهوړ دی) بيا پوره ساده هم دی او د ستونځوبيو(دستونځو د حل) لار مو يواځې همدا ده، چې د لومړی سره بايد د پوهنی سره په پښتو بلد شو بيا به زموږ کوچنيان دا ستونځې ونه لري. موږ په ښوونځی کې نه پوهيدو چې مثلث به نو څه وي؟ خو د پيژند له لارې راښودل کيده. له درې ګوډې يا دربګوټي او که غواړئ: دريکونجي څخه به سملاسي پوه شي، چې دا په يوه هواره څرنګه څيره ده ، چې درې ګوډه يا ګوټه يا کونجه لري.

ګرانو هيوادوالو !

که چيرې وغواړو ، چې ژبه مو پوهنيزه شي، بايد پوهنه په پښتو شي. دا په پښتو نومونه په پښتو پوهنيزه کونه کې ور دننه کونه اړيين دي. وروسته به بېلګې راوړم، چې که دا نومونې په پښتو نه شي، پښتو مو بتي يا په کراره- د ليکلوست پښتنو منځ کې - مګر له منځه ځي، ځکه، چې په غير له تراو کلمو څخه نور څه په کې د پښتو نه شته او د دې يو لامل دا دی، چې زياتو پښتنو زده کړې په پښتو نه دي کړي او له بلې خوا تراوسه دا هڅه نه ده شوې، چې هغه د پوهی سره بلد پښتانه يا په بل ډول په پوه سمبال (سنبال) پښتانه دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهنه سمه په پښتو کړي یانی د ټراو کلمو څخه پرته یې نومه ونې هم په پښتو کړي. دې ته به بیا هم ګوته ونیسم، چې دا نومه ونې، چې په پښتو نه شي، زموږ راتلونکي پښتو له لاسه ورکوي. ګورو، چې دا اوس همدا پښتانه مقاومت کوي، چې دا پښتو نومه ونې دې پښتو پوهنو ته نه راننوځي او لامل یې دا دی، چې دوي نه غواړي د پښتو نومونو سره یا ځانونه بلد کړي او یا یې د پښتو نومونو سره ستونځي پام ته راځی، چې دا ډول اندونه زما په اند سم نه دي. پوهنه په خپله ژبه ساده او زر پوهوړ کوي. د دې څخه موږ پوره ستونځې لیدلي، چې دا نومه ونی دا عربی راته همداسی ناپوهوړ وي لکه د المانی. زه په شمیرپوهنه کې د دې پوهنیزو نومه ونو سره بلد شوم، چې پیل مې وکړ، شمیرپوهنه په پښتو ولیکم او په شمیرپوهنیزو نومونو هم وپوهیدم، چې څه څه ته وایي.

د دې لپاره ، چې ښه بلد شو، چې پوهنه او همداسې شمیرپوهنه په پښتو څومره ساده او اړیینه ده یو څو بیلګې راوړم او دا بیلګی هغه په پوهنه کې ورسره بلدې پردی ناپوهوړی ترمونولوژي او په دې نوې په پوهنه کې ورسره نابلدې پوهوړې پښتو ولیکم .

په شمیرپوهنه کې بیلګې، هغه چې ورسره بلد یو مګر زیات وخت یا تراوسه مو یې په مانا نه پوهیدلو ته مو ځانونه اړیین نه دي بللي:

دایره : د یوې سطحې د تمامو نقاطو سیټ ته، چې له یوې نقطی داسې په نامه مرکزي نقطی څخه یې فاصله، چې شعاع یې بولو مساوي وي، دایره وایو.

ګورو، چې په پورته بیلګه کې له : د یوی، ته ، چې له، څخه ، وي، بلل،۰۰۰ نور څه په پښتو نه دي. یانې هغه څه، چې پوهنیزه غوره والی لري، په پښتو نه دي او یو د ښوونځي زده کوونکی یې په مانا نه پوهیږي۰، زه دا اوس هم کله کله په فکر کې شم، چې «نقطه» به په «ط» وي او که په «ت»

زما لیکنه :

ګردی: د یوې هوارې د ټولو ټکو ډیری ته، چې له یوه ټکې، داسې په نامه منځټکی څخه همغه یا برابر واټن - چې وړانګه یې بولو- ولري ګردی وایو.

دا هم غواړم په یاد راوړم، چې موږ په کلو کې دایره نه ده پیژندلې او د کلی خلک اوس هم نه پرې پوهیږي، چې دایره به څه شی وي. دلته، چې کله کله د افغانانو سره په موټر کې ناست یم، نو کله، چې په یوه ګردې راشو، نو دوي نه وایي، چې له دې دایرې بلکه وایې ، چې له دې ګردی زیات وخت زموږ پښتانه، چې کله کله د مرکزي نقطي په ځاي منځټکی واوري ، نوخاندي، دا ځکه، چې منځ ټکی یې له خپلې ژبې دی او تراوسه یې منځټکی نه دی اوریدلی. څوک چې څه د لومړي ځل لپاره واوري ورته بل ډول

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکارېږي، مګر دا باید په ګوته کړم، چې هر یو پښتون په منځنټکي پوهېږي، که څه هم ورته هکپک شي.

ګورو، چې دا ټول په پښتو او له ستونځو ازاد دي او که څه ځاي کې ستونځې ولري، هغه زر اوبیوړ(حل کیدونکی) دي. دې پردیو ناپوهوړو نومه ونو ته ما په دې هکله یوه کتاب هم » شمیرپوهنه له عربی په پښتو« د نامه لاندې لیکلی، چې هغې ته هم د ګرانو لوستونکو پام را اړوم. دا خواشیني به همدلته وکړم، چې کوم کتاب، چې په پښتو لیکل کیږي، د هغه چاپ کتابونو (تیراژ) د زرو څخه نه جګیږي، چې د هرچا لاس ته نه شي ورتلی٠ زه په دې پوهیږم، چې زما کتابونه به هم د لږو لوستونکو په واک کې وي او هرچا ته به یې پیداکیده هم ستونځمن وي. دا زما د شمیرپوهنې کتابونه کم له کمه د کابل، خوست ، کندهار او ننګرهار پوهنتونونو کې د لوستلو لپاره شته٠

یادونه: موږ په افغانستان کې ، چې شمیرپوهنیزنومونه عربي دي، په سیده کرښو رابندې ځیرې د اړخونو له مخې(د اضلاعو) له مخې) ځیږلي. زه دا سیده کرښو باندې رابند نومونه د ګوډ(ګوټ یا کونج) له مخې ځیرم، چې موږ پښتنو ته دا کار ساده والي پیښوي، نو له دې امله زه درې ګوډی، څلورګوډی ، پنځه ګوډی او ډیرګوډی وایم، چې وروسته به بیا پوره روښانه شي٠

د بیالوژي څخه یوه بیلګه (تراوسه): که په یوه مرطبان(مرتبان؟؟) کې یو ممبران کیږدو او د ممبراب یوه طرف ته د مالګي غلیظ محلول واچوو او بل طرف ته یې رقیق، نو ګورو، چې د مایع حرکت د مالګی له رقیق محلول څخه د مالګي د غلیظ مخلوط یا محلول په طرف صورت نیسي.

له دې وروسته وړاندیز:

که چیرې په یوه لوښي کې یوه پرده (دا به ژویزه پرده وي، چې اوبه یا بل بهیدوني(مایع، خو نه اوبلن) ترې تیریږي) واچوو او د پردې یوه لور ته ټینګ ملګوبی واچوو او بلې لور ته نری ملګوبی واچوو، نو ګورو، چې د بهیدونی خوزښت له نري ملګوبي څخه د ټینګ ملګوبي په لور ځان نیسي یا په لور وي.

دا دواړه دې ګران هیوادوال سره پرتله کړي او داسی دی فکر وکړي، چې د لومړي ځل لپاره د داسې لیکنې سره مخامخ کیږي او ودې ګوري، چې کومه لیکنه ساده او زر پوهوړ ده، چې بیا یې ورته ښوونکی روښانه هم کړي.

کیمیا څخه بیلګه (تراوسه): که چیرې یو محلول ولرو او په هغه کې د خواست سره نور څه هم حل کړوتر هغې چې نور څه په کې نه حل کیږي، نو دې محلول ته ٠٠٠ وایو٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما وړاندیز یا پښتو یې : که چیرې یوه اوبې کې وغواړو نور څه هم اوبی کړو، ترهغې چی نور څه په کې نه شي اوبی کیدی، نو دې اوبي ته ۰۰۰ اوبی وایو۰

ګران هیوادوال دې ورته نوم وټاکي، چې د پښتنو لپاره اسان وي. دلته خو یو ډول اوبی روښانه شو، چی نور څه نه شي زغملی.

وایي، په عربي ورته مشبوع، چې د دواړو مانا موږده. نو راځئ، چی موږ یې وبولو.Gesätigtدې اوبی ته په المانی کی ګورو، چې په مشبوع خو به موږ هیڅ وخت نه یو پوه شوي، چی مانا یی موږ ده مګر زه یې د المانی نوم څخه، چی یوه پښتون کیمیا پوه مې ورته پام راواړاوه او وپوهیدم، چی دا اوبی، چی نور څه ځان کې نه شي اوبی کولی یا نه شي زغملی مړیږي، یا موږ شي، چی له دی امله یې موږ اوبی بللی شو.

په فزیک کې : که یو موټر په یوه ساعت کې یو څو کیلو متره لار ووهي ، دا سرعت بولو. یانی واټن په وخت او وایو، چی د موټر سرعت په یوه ساعت کې ۰۰۰ کیلو متره دئ او په وخت کې د سرعت تغیر ته تعجیل وایو. دې ته موږ پښتو ویونه چټکتیا اوبیړه لرو.

نو که موږ په پوره چټکتیا دا سرعت چټک نه کړو او په بیړه دا تعجیل بیرنی نه شي، نو په بیړه به مو بیړه ، د تعجیل او چټک به مو د سرعت لپاره خپله چټکتیا د لاسه ورکړې وي یا به مو خپله چټکتیا د سرعت او خپله بیړه به مو د تعجیل لپاره له خوزښت څخه ایستلې وي.

:دا یادونه دې بخښنه وي

ما د هنر په هکله زما د یوه دوست لیکنه ولوسته۰ په دې لیکنه کې له دوه ډوله هنر څخه خبری وي، چی هنر یې په پوره هنر د هنر په کلمو کې نغښتی وو۰ د ده په کلمو یو استاده هنر او بل متحرک هنر وو ۰ زموږ دې لیکوال دا استاده هنر د پښتو په پښو ونه دراوه ، چی ولاړ هنر شي او نه یې دا متحرک هنر د خپل خوزنده هنر لپاره له خوزښت و یوست۰ که موږ د بل څه همداسې استاده متحرک پریږدو، پیدایښتي ده، چی پښتو له پښو لویږي او بې خوزښته یا ناخوزنده پاتیږي۰

دلته دې د ګرانو هیوادوالو دې ته پام وي، چی هغه نومونه، چی شمیرپوهنیز او تخنیکي او یا بل پوهنیز کیدي شي، په تخنیک او نورو پوهنو کی ونه کارول شي، زر له منځه ځي، ځکه چی ژبه د کمښت سره مخامخ کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په یاد دې ولرو، چې هغه نوم، چې له پیدایښتي ژبې و پوهنیزې ژبې نومووني ته، که فزیک وي، کیمیا ، شمیرپوهنه وي، ټاکل کیږي، هغه نو دا څه، چې وغواړو وپیژنو، کره نه په ګوته کوي. په دې څه چې پوه شو، نو د اړونده پوهنی څخه ورته پیژند (تعریف) ورکول کیږي او د پیژند له مخې د دې نومه ونې تول خویونه روښانه کیږي. دې لاس ته راوړنې ته رسیږو، چې هر نوم د هغه اړونده پیژند څخه جوت لاس ته راځي.

داسې ویل کیږي، چې دا نومه ونې دې یو دولتي ډله، چې د همدې لپاره ټاکل شوي وي، منځ ته راوړي، خو ترهغې باید ډیل وکړو، چې د وخت له لاسه ورکونه ده، له بلې خوا ویلی شو، چې همدا د پوهې خاوندان دي، چې بیا به هم دا نومه ونی منځ ته راوړي او دا چې دا کار اوس وشي، دا د راتلونکی لپاره یوه مرسته ده. دا خو اوس هم کیدئ شي، چې د اړونده پوهې خاوندان په ګډه خپل اندونه یو له بل سره بدل کړي، چې خپلې ژبی ته پوهنیز اړخ ورکړي. هرڅوک، چې یو څه کې لوړې پوهنې کړي وي، هغوی د دې توان لري، چې مناسبې نومه ونې په پښتو هم وټاکلی شي.

د ژ بې پوهنیزه کیدنه که د ژبې سوچه کیدنه:

که څوک وغواړي، چې ژبه دې سوچه شي، نو بیا دې د غرونو او رغونو څخه نه راوځی. څومره چې د بیلابیلو قومونو او ولسونو اړیکې سره نزدې کیږي په همغې سویه کلتورونه- چې په ککره کی یې ژبه ده- یو په بل اغیزې لري او یو د بل د ژبو څخه څه رانیسي. په پوهنه کی هم هر څه په یوه ژبه کې نه شي پیداکیدی، نو باید دا څه نومونه له بلې ژبی ومنې.

زما موخه په دې بنسټ د پښتو پوهنیزه کیدنی څخه د پښتو اسانونه او پرې زر پوهیدنه ده نه د پښتو سوچه کیدنه. که کوم څه ته خپل د پښتو نوم لرو او یا مناسب نوم ورته پیداکولی شو، خو ښه او که نه، نو بیا د بلې ژبې نوم باید وي او یو نامناسب نوم باید ورته ونه کاروو

په راتلونکې کې زما موخه دا ده، چې هغه د لوړو زده کړو پښتانه باید په خپلو مسلکونو کې یو له بل سره په پښتو نومه ونو کې خپل اندونه ګډ کړي او په دې توګه پښتو ته هم د پوهنې په لور لار وازه کړي، که نه نو بیا مو پښتو له اړتیا لویږي او موږ پښتانه بیا بې پښتو کیږو، چې ګوندې بیا به پښتانه نه یو. په نړی کې زیات انسانان هڅیږي، چې واړه کلتورونه له منځه ولاړنه شي او موږ پښتانه، چې په دې اوسید ځای کې له نورو ګاونډیو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځخه پوره زیات یو، یاني د پنځوس میلیونو په شا وخوا، نو باید داخپل کلتور، چي په ککره کی پښتو ده او د پښتون قوم په پښتو ژوندی دی، د لاسه ورنه کړو او کره پښتانه پاتې شو، تراوسه خو د پښتنو په هغه پښتونولی پاتې دی، چی هغه مو نور په کار نه راځی، چی انتقام په خپلو منځونو کی مرګ ژوبلې او ۰۰۰ او دې۰ راځی، چی اوس پښتانه په پوهنه پښتانه شو او د پښتو د ودې له لارې او د پښتو ژوندی پاتی کیدو له لارې خپله پښتونواله نړی ته وښایو او نړی ته ځرګنده کړو، چی نه مو پښتو په ټوپک کې ده او نه پښتانه یواځې د ټوپک سره بلد دي ، یانی په پوهنه کې هم پرمخ تلی شي ۰

زه ټول پښتانه، چی په کوم مسلک کې مسلکي وي،په ځانګړي توګه د پیداینښتي یا طبیعي پوهنو پښتانه دې ته رابولم، چې هغه د خپل مسلک کتابونه یا راټول او یا وژباړي او دا کوښښ هم وشي، چې د کیدو په حالت کی دا مسلکی نومونه هم په پښتو کړي، خپل وړاندیزونه وړاندې کړي، چی د مسلکي پښتنو مشوره ورسره وي۰ په دې اوس حالت کې بیا اخرنی پریکړه د هغه چا ده، چی ځه لیکي۰تر هغې دې دې ته نه ګورو، چی دولت دا خپله دنده په لاس واخلی کتابونو لیکلو ته افغانان چمتو کړي، زموږ پښتو ژبی ته د دندې په توګه هم دا امکانات برابر کړي، چې پوهنیزه شي او دا په هغه پوهنیز ډول، چې د ژبی مسلکی کلیمی مو په راتلونکی کی د لاسه نه وې ورکړي۰

که دې پورته بیلګو ته پام وکړو، نو وبه ګورو، چې زموږ پښتو نومه ونی ساده او زرپوهوړ دي۰ موږ به د مشبوع په ځاي په موږ زر وپوهیږو.

کډ کار اړیین دی. د لانور ګډ کار په هیله.

دلته دې یو څو لنډو یادونو اجازه وي، چې بې له سرلیک یې راړو:

داسې کیدی شي، چې یو ځه یا یو شی یوه ځای کې وی په یوه بل ځای کې نه وي، ځکه چې هلته به یا دا ستونځي نه وي او یا دا د شیانو ځرګندیدني، نو بیا د بل ځای نوم باید وکاروو. کیدی شي، چې یو ځه په بیلو بیلو ځایونو کې په بل نوم نومول شوي وي، چې دواړه یې سم دي او دا په ټولو ژبو کې داسې شته.

د بیلګې په توګه که وی (لغات) ځلوبې نوم را واخلو او په هسکه مینه کې له چا وپوښتې، درته وبه وایي: په پارچاوونو (له لوړې چې کښته اوبه لویږي یعې اوبه په زوړي لویږي دا په دې معنا چې زوړوبي) کې چې په ژمي کې اوبه رالویږي ، د دې ځاځکي، چې په ځنګ کې لویږي یخیږي او د وخت په تیریدو سره دا سې تیرې د ستنو یا میخونو یا موږیو په ځیر د یخ ټوټي ترې جوړیږي او همداسې د ځنو وښو یا بوټو په منځ کې دا کله کله ګرې وږې، خو نه خوږي وي ، جوړیږي چې دا موږ ځلوبې بولو.

که دا پوښتنه په جلالکوټ کې له چا وکړي، چې ځلوبې پیژنې؟ نو هغه به درته دا کرې وږې خوږې په ګوته کړي، خو دوی هم بیا دا د هسکې مینې نوم، چې پرې وپوهیږي را

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخلي او باید هم، دا بیا د معلوماتو د ردبدل له لارې منځ ته راځي (زما په اند به دا نوم له همدې ځلوبیو را اخستل شوی وي).

ځنې کسان په دې اند دي، چې دا اوبه چې یخې شي، زوړوبی دې. دا اوبه چې پرې رالویږي، دا زوړوبی دی، خودا یخ چې وشي او ځلیږي، نو دا ځلوبی دي.

یوه بله بیلګه یې د ناسم نومونې د مایع پښتو نومونه ده. دا نومونه زما په اند هغو کسانو کړې، چې نه یې د اوبو فزیکي خوي ته پام کړي او نه یې په یوه بله د باندنۍ ژبه واک لروده او همداسې دیوه ځای وي، چې هلته واوره نه شي، چې له امله یې اوبلن نوم نه دی اورېدلی.

څوک چې دریږي موږ ورته درېدونکی وایو، چې کښیني کښیناستونکی ورته وایو، همداسې تلونکي، ځغلیدونکي او په پای کې بهیدونکي یا بهیدونکي هم لرو. دا هغه څه دي، چې بهیږي. تیل، شرومبې، شیدې او اوبه، دا ټول بې له دباندنۍ اغیزې بهیږي، نو بهیدونکي دي او نه لکه زموږ دا اوس نومونه ،، اوبلن،،. اوبلن د اوبو خوي دی او نه د دې نورو بهیدوکو. اوبه که جوش کړې، نو تښتي یا بخار شي او تیل او دا نور که جوش کړې، نو اوبه ترې تښتي یا بخاریږي او پخپله ټینګیږي.

اوبه ترې تښتي یعنې څّه؟

دا د یوه بل څه سره مخامخ کیږو، چې هغه د بهیدونکو او کلک نومونو سره توپیر لري. دا بل ډول بدن یا د موادو بل ټولګی لاس ته راځي او هغه تښتیدونکي بدنونه دي، چې پرته له اوبو شتون لري. دا غازونه دي، چې تښتي. تښتیدنه د غازونو خوي دی، نو که غازونو ته تښتیدوني ووایو هم بده به نه وي او د خوي څخه یې مناسب نوم راجوړ دي.

هیله ده، چې د داسې نومونو څخه ونه ډار شی، دا داسې ده، که منی یې یا نه. دا د چا د خوښې کار نه دی.

یوه بله یادونه:

ما د علومو اکادمي، پوهنتون او په نصاب کې د محترمو پوهانو څخه وپوښتل، چې عرب به کره څه ته وایي. هر یوه یې تعریف وکړ او ځنو به یې بیلګه هم راوړه لکه د ځمکې کره، خو په هغه معنایې چا فکر هم نه وو کړی.

عرب د فوټبال توپ ته کرته القدم وایي (زه هغه ګردی ت نه شم لیکلی بخښنه دې وي) یعنې د پښو غونډوسکه. په ټولو ژبو کې دا همداسې ده، خو موږ یې د پښتو نوم څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډاربړو، څکه چي په پښتو باور نه لرو، ورسره بلد نه يو، فکر نه کووو چي دا هم يعني پښتو هم هر څه، چې نورې ژبې يې په پيدابښتي توګه لري، لري.

که دا ځانپالنه يا ځانستاېنه وبرېښده، نو ډېره بخښنه دې وي:

د اول ځل لپاره مې شميرپوهنه په پښتو کړې. دا په دې معنا، چې د لومړي ځل لپاره مې يوه پوهنه په پښتو کړې. دا نوي ګام دئ او ستونځې يې هم همدومره ډېرې دي. له دې سره زموږ مشران څکه شتونځې لري، چې هغوی دا نوې يا په پښتو څه، چې ورسره بلد نه دي، نه شي منلی او ځغملی، که څه هم زموږ کوچنيان او ځوانان په دې پوهيږي، د بيلګې په توګه، که تاسو يوه د پنځم ټولګي زده کوونکي څخه پوښتنه وکړئ، چې مثلث څه ته وايي، نو درته وبه وايي، چې نه پوهيږي او که هندسه باندې پوه وو، هغه هندسي تعريف به يې درته وکړي، خو که ورته ووايې چې درېګوډی يا درېکونجي يا درې ګوټی څه شی دی، نو درته وايي، چې هغه څه چې درې ګوډه، - کونجه لري او همداسې څلورګوډئ، - کونجی، پنځهه ګوډی، - کونجي او ...

موږ بايد پښتو نومونه په ژباړه کې، چې زموږ له پاره ډېره غوره ده، هم وکاروو او پرې نه ږدو، چې د کاروني راڅخه پاتې شي، څکه چي بيا ورکيږي. هغه څه چې لرو، هغه بايد تل استعمال کړو.

په ځنې ژبو کې د يو څه له پاره ، نه داسې نه ده، د يو څه د دوه لورو(دننه او دباندې لورې) له پاره بيلابېل نومونه شتون لري اوځنو ژبو کې دا يو نوم لري، لکه د عربي زاويه. په يوه ودانۍ کې همداسې په يوه پټي کې موږ دوه ډوله په پښتو زاويې لرو، چې موږ په پښتو کې د دې له پاره دننني زاويه کونج او دباندۍ زاويه ګوډ بولو.

په الماني کې هم دا دوه کونج او کونج توپير لري، خوپه انګرېزي کې نه، لکه فارسي کې.

غمازه مه کوه بې ځايه او دا هسې هځې   ته مې له غيرې بيلولی جانا ن ګوره نه شي

که چيرې تاسو د کومې ژبې وي ګوګل کړئ، نو زياتې معناوې به ترې لاس ته کړئ، چې بيا ترې هغه موخوره نيول کيږي.

د بيلګې په توګه تاسو د out put معنا په عربي وغواړئ، وبه ګورئ، چې څومره معناوې لري.

ډاکتر ماخان ميرزی شينواری

د پښتو سره دنوروژبو زده-کوونکوستونځې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرانو لوستونکو!

که ما دا ليکنه يو ساعت د مخه سرته رسولې وى، بل ډول به وى، خوداسې بيا د خوب ته تګ وروسته يا بيا خوب ته د تګ وخت کې ورته هکپک هم شوم او د ليکنې بڼې يا خونديونې هم بڼه بدله کړه. زه دې کار ته لږ هکپک هم شوم، چې پښتوربنتيا په ځنو برخو کې د نوروژبو سره پوره توپيرلري او غزېدلې ده، چې له دې امله د نوروژبو ويونکو له پاره يې زده-کړه لږستونځمنه ده.

زما دې خوب ته تګ کې فکر شو، چې زموږد پښتو غونډالو د کړنو د ډول سره څنګه نومځاينيوي بدليږي؟

دا اوس لږروښانه کوو:

دلته به له سره داسې يوڅه هم راوړو، چې زموږد نورو ژبو ياپه ځانګړې توګه درې ژبې افغانان ولې اوڅنګه له پښتو سره ستونځې لري اودا څنګه روښانه کولی شو، چې دا ستونځې اوبی کړو؟

زما دې ته پخوا فکرنه وو، ما غوښتل، چې په نومځاينيوو څه وليکم، نو دې ته مې راپام شو.

په نورو ژبو يا لږترلږه په درې اوالماني کې د کړونې له پاره په رول کې د راتلونکې-، تلونې- لنډ – او اوږد تير وخت له پاره بدلوننه راځي، خوپه پښتوکې دابل ډول دی، چې دلته لږرڼا په اچوو.

درې بيلګې به راوړو، بيا به خبرې پرې وکړو.

لومړۍ بيلګه: تلل

زه ځم.

زه به لاړ شم

زه لاړم.

زه تللم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه تللی وم.

په دې بيلګه کړنه وخت-اړوند بدليږي او کړونی نه بدليږي.

د دا ډول کړنو ډولونه او کوموالی بايد وڅيړل شي اوروښانه شي، چې کوم او څنګه بدليږي (ګردانيږي).

پوښتنه: په تلنه اوتک کې به څه توپيروي؟

دويمه بيلګه: ليدل، کتل، که دا سره په ګډه بڼه بدل کړو.

زه ګورم.......... زه وينم

زه به وګورم.... زه به ووينم

ما کتل .... ما ليدل

ما وکتل........ما وليدل

ما کتلي وو.... ما ليدلي وو

دا ښی او کين د دويمې ليکې وروسته سره بدليدلی هم شي.

په پورته کړنو ،، ليدل،، او هم ،،کتل،، کې ګورو، چې دا د نورو کړنو غوندې بلدې ګرامري لارې نه لري، چې له ليدل څخه ګورم او کتل راځي. موږبايد نورداسې بيلارې کړنو ويونه هم پيدا کړو او هغه ځانګړي وڅيړو.

پوښتنه: داسې ويونه په نوروژبوکې هم شته، خوهلته يې موخه سره بيليدلی شي. پوښتنه دا ده، چې ايا ،، ليدل،، او ،،کتل،، همغه څه يا کتمت دي اوکه څه توپير سره لري؟

د دې روښانه-ونه راته لږ اړيينه برېښي او بيا دا لټول يا پلټل سره څومره نږدېدي؟

دريمه بيلګه: غونډالي د کړنې، کړوني او (پرې) په کړوني سره.

بخښنه دې وي، چې د وهلوبيلګه راوړم، دا وهل موپه ذهن کې داسې کلک ناست دی، دا وهل او ...، خو اوس مې ليکلي اوبيايې سمون راته لږ ستونځمن برېښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم الف- د لومړي کس له پاره:

۱ - زه تا وهم Ich schlage dich

۲ - زه به تا ووهم،خو , Ich werde dich schlagen

۳ - ما ته ووهلې Ich habe dich geschlagen

۴ – ما ته وهلې Ich schlagte dich

۴ – ما ته وهلی وې Ich hatte dich geschlagen

د پورته او لاندې دري تاسووليکي، د وړاندیزونو سره

دریم ب – ددویم کس له پاره
ته ما وهې.

ته به ما ووهې.

تا زه وهلم.

تا زه ووهلم.

تا زه وهلی وم.

دلته نو کومه ژبلارده، چې لومړي کې یواځې کړنه بدلیږي او نومځاینیوی نه بدلیږي اوپه دې نوروکې بیا وخت-اړوند نومځاینیوي او کړنه دواړه بدلیږي؟ خبره څه کې یا چیرته ده؟

دا د نومځاینیووبدلیدنې له پاره هم کړنه ونډه لري یا د کړنې په غاړه دی.

موږ دا بدلون د دې ډول کړنو په بنسټ کوو:

لومړی: کړنې، چې هغه یوڅه ته اړنه وي، دا په دې مانا، چې دا کړنې پرې کیږي، که ووایو، چې خپلواکې وي.

دویم: هغه کړنې دي، چې هغه یوبل څه ته یا د یوبل څه له امله دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړي ته: د دې کړنوبيلګې دي. تلل، بيدېدل، پاڅيدل. دلته يواځې کړونی دئ اود هغه کړنه.

دويم ته: د دې کړنو بيلګې دي: ليدل،وهل، اورېدل. دلته کړنی دي او د کړنو سره مل يو بل څه ونډه لري، که ياد يې شوی وي يا نه، په دې مانا، چې يوڅه به ګورې، يوڅه به اورې، يوڅه به وهې، که يو په -کړونی وي اوکه نه.

د هرې بلې ژبې کسان، چې پښتوزده-کوي،ستونځې يې په څه کې دي؟

دا خبره مو پورته څواب کړه، چې په پښتو کې ګړن-اړوند نومځاينيوي هم بدليږي.

په پورته کې ګورو، چې د پښتو د نومځای نيوي کارونې سره پوره توپير لري.

داسې لږ څه ګډې وډې به راشي:

ګورو چې د الماني نومځاينيوو کې بدلون نه دئ راغلی يا نه رځي، خو په پښتو کې

ګورو، چې په راتلونکي او تلن وخت کې د کړونې اوپرېکړونې رول د لنډ - - اواوړد تير وخت سره توپير لري اوپه نوروژبو يا لږتر لږه الماني اودري کې داسې نه ده.

دا هم بايد په ګوته شي، چې د کومو کړنوله پاره.

د هرڅه د مخه بايد په ياد ولرو، چې هرد بلې ژبې زده-کوونکی(ردکوونی) خپله لومړۍ ژبه په دويمه ژبه ژباړي. هغه غونډالې، چې دوی په دويمه ژبه وايي، د هغې له پاره دا غونډاله په خپله ژبه لږترلږه په فکر کې وايي اوبيا يې په دويمه ژبه اړوي. دا کار تر هغه وخته کيږي، چې دويمه ژبه هم ښه زده شي اوپه ژبلار يې هم ښه وپوهيږي يا د غونډالو جوړولو په لار.

تل په فکرېسې فکر راځي: کړل کيدل دي او که کيدل؟؟؟ يوه کړنه ده، چې کړونی يې نا ځرګند دئ او په يو چا څه کيږي. ايا دا په-کړونی دئ اوکه څنګه؟ ووهلم؟ دلته زه وهلکيږم دلته وهل کيدل اووهل، دا هم بيا بله لار ده، چې يوه څه کيږي او يو څه کيدل کيږي، دې ته هم بايد په کړنو کې پام وشي........

زه ليدل کيږم. ته ليدل کيږي. زه ليدل شوی يم. دلته بيا ټاکلی کړونی نه شته.

يادونه: دا ما ته نه دهروښانه چې زه دلته په کړونی دئ اوکنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوایا دې ته اړیو،چې په پښتوکې د لیدلو او کړلوتوپیر هموکړو،که څنګه؟

ایا دا کړنه او کیدنه په نوروژبو او پښتو کې څنګه دي؟

په الماني او همداسې په فارسي کې دوي باید داسې ووایې. دوي فکرکوي، چې ګوندې په ټولوغونډالېولونو کې د کړوني له پاره د درېِ ،، ما،، له پاره زه راځې، خو داسې،

۳ –م یو : زه تاته وهم

۴ – م یو : زه تاته وهلی یم

دا ځکه چې دوي دا څه له خپلې ژبې پښتوته را اړوي.

د پښتو پوهانودنده: دوي باید دا روښانه کړی شي او لارې چارې یې سمې روښانه کړی شي. دې تغیرته باید دوي له پیله پام وکړي او دا د پښتو زده کوونکو ته له ښوونځې روښانه کړي.

ګران لوستونکي به راته دا بخښنه کوي، چې زه ددې لیکلو څه یادونه کوم. دا به یا د مخه روښانه او لیکل شویوي او که نه، نو ما لړ ترلړه دا لارورته پرنیسته.

دا هره موضوع د یوه پوهنیز کار لیکنه ده، چې پوره روښانتیا ته اړتیا لري او دا هم ښه روښانه شي، چې دا د بلې ژبې کسان دا څنګه اسانه او ښه زده-کولی شي.

یادونه: دا بدلونونه باید دښوونځې نصاب کې راشي او د نورو ژبورده-کوونکوله پاره باید له پیله دا بدلونونه په ګوته شي، چې هغو همغه له پیلهورته پام اوبلد شي، خو:

دا باید له پیله ټول وڅیړل شي او ژبلارې ته د ژبلارې له یوې لارې برابرشي، چې د خپلې پوهې برسیره، نورهم ښه پرې وپوهول شي.

افغانستان هرګوټ کی قانوني امر دی ه پښتو ښوونځي د

ورنی ژبه په مه »د بینوا درنی وبیپانی یو کمپاین پیل کړی او پښتانه یې دې ته رابللې، چې ما د زیاتو پوهانو ۰باندې خپل اندونه او وړاندیزونه وړاندې کړي «د زده کړو اړتیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه کی ولوستل، چې خورا ورته خواشینی اندونه او وړاندیزونه په همدې درنی ویېپاړ
دا داسې نه ده، چې ګوندې موږ پښتنو دا ستونځې پخوا نه درلودې، دا ستونځې له ۰شوم
د ښاغلی ډکتر افغان ۰موږ سره تل مل دې او موږ تراوسه لا د دې ګیلو څخه ازاد نه شو
له ښوونځي په لیکنه، چی خپل کوچنیان یې د درسي ستونځو له امله چی په دري وو
۰باسلي

پښتنو زموږ د ۰ ښاغلی ډاکتر افغان خو به خپلو کوچنیانو ته هیله ده پخپله درس ووایې
و له کوچنیانو ستونځې دورمره دې، چې د زیاتو پښتنو کوچنیان، په دري ژبه د نه پوهیدل
امله د کمی ناروغی سره ګیر کیږي او ښوونځی د ناروغی سره مل پریږدي، چی ټول
»زما یوه لیکنه د ټول افغان په درنه ویېپاړه کې د ۰ند یی بیا هراړخیز خراب ویژو
سرلیک لاندې خوره شوې، چی هلته می زیات څه څیرلي، خو دلته بیا ځنو «ژبی مري
۰څه ته ګوته نیسم، که څه هم تکرار به وي

تاب یې زما د ترور زوی په کابل کې غوښتل خپلو کوچنیان سره درس ووایي ، چی ک
هغه د سعدي شعرونه وو، له ۰راواخسته نو په دري وو او فارسي شعرونه په کې وو
ا پنجکتاب څخه یې رانیولي وو، ما ځکه فارسي ولیکله، چې سعدي (ر) خو فارسیوان ی
۰پاړسیوان وو او نه افغان، چی په دري وي

ه پوه شوی له دې، چی ږ ما پخپله د سعدي کتابونه تر ګلستان او بوستان پورې لوستلي، بی
یم او همدا اوس می، چی دا لوست ولید نو ورته هکپک شوم، دا له دې امله، چی د ځنو
۰لغاتو په مانا یې زه دا اوس هم نه پوهیدلم

د دویم ټولګي کتاب داسی پیل کیده

کریما ببخشایې بر حال ما که هستم اسیر کمند هوا

»لیکنیزې ناټیکوالی په کې وي بخښنه غواړم که «

ما سملاسي سهار دا کتاب واخست او د ځان سره مې د علومو اکادمی ته ، چی ما هلته د
ه شپږو میاشتو لپاره کار کاوه، یووړ او هلته مې استادانو یا د پوهی خاوندانو ته مخ ت
ځم دی او د د دې کتاب پوهیدل خو دري ژبو ته هم پوره ستونـ »کیښودل او ومی ویل چې
د دري ژبو کوچنیانو سره تیری دی، او د پښتنو کوچنیانو سره خو سوچ ظلم دی، چی

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوی خوا په دري درس ويلو محکوم او له بلې خوا په داسی فارسي، چی په هغې زما
٠غوندی پښتانه هم نه پوهېږي

کمدی باندی نه پوهيږم، چی کمندي ،، تاسو باور وکړی، چې زه د دې نن ورځې پورې په
٠هوا ياني څه

شته او د دريم ټولګی کتاب يې بيا په نام حق بربان بخښنه غواړم، چی دا کتاب له ماسره نه
ګوری، چی داسی درسونه ، چې له يوې خو ٠باندی پيل کيده-دا نور می له ياده ووت
ي په بله پلوه ه داسی د سعد اپښتانه کوچنيان له خپلې ژبی بې برخی پاتی شي او له
ما چی هر ٠ستونځمنو شعرونو پيل کيږي څنګه د روحي رنځ سره نه مخامخ کيږي
ه دي، پښتون ليدلی په کابل کی کوچنيان يا سوچ له درسه پاتی دې او يا ځو کاله وروست
چی ناروغي ورسره مل کيږي مخ ته يا وروسته به دوي هم ښوونځي پريږدي او يا به د
٠ځخه په پاخه عمر راوزي، چی دا ټول په ځان پسی روحی ستونځي لرلی شي ښوونځی
پښتانه له دې امله د کمی په رنځ ګير دي او دې ته غاړه هم نه ږدي وايې چی ګوندې ډيرې
٠ژبی زده کولی شي

دا چی هرڅوک ډيری ژبی زده کولی شي يوه بله بيلګه به راوړم:

په ما ترې ٠ر کی د يوه تاجک افغان سره مخامخ شومزه د افغانستان په هکله يوه سيمينا
پښتو وپښتل چی ډاکتر صاحب لوړی زده کړې په فرانکفورت کې کړي؟ هغه بی انده
وړ زه پوره خواشينې شوم که څه هم مه ٠ «(متآسفانه په پښتو نه پوهيږم(ژباړه «وويل،
هم ده او تآسفانه دا منلیپښتانه له داسی افغانانو سره زيات مخامخ کيږو او ډيرو پښتنو مه
ګريزي زه په دې زيات خواشينی شوم، چی زموږ دا افغان په اذ ٠تل له خپلې پښتو تيريږو
دري ، المانی ، فرانسوي ، عربی پوهيده، خو په پښتو نه پوهيده لکه، چی هيڅ يې ،
هم زه او دببيا له دې وروسته په المانی غږيدو، ځکه چی زما دري ٠اوريدلی هم نه وي
سهار مړی مو چې خوړه زه او دی په المانی غږيدو يو بل پښتون ٠دومره خوندوره نه ده
هلته ناست دی وايي، چېتاسو نو ولې په دري نه غږيږی دا په دې مانا، چی زموږ دې
«ه پښتانه افغان هم پښتو له فکره غورځولې وه او نابلده ورته بيريخيده، چی ګوندې ز
ه دې افغان سره په دري ونه غږيږم او ولی دی ګوندې پښتو پري ن دې نو ولې له »پښتون
د دې خبرې سره سم زموږ دې بل ورور افغان ورته وويل، چی ډاکتر صاحب ٠ږدم
ا شينواري له دري سره حساسيت لري، ما ورته وويل، چی ډاکترم صاحب محترم ولی مه
له تاسو ته نه دی ويلی،باندې دا ګوناه اچوی، چی زه له دري حساسيت لرم ما خو هيڅ ک
چی ګوندې زه دې په دري ونه پوهيږم، زه په دري پوهيږم

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسو چې هر څه وايي، خو زه چې د افغان سره غږیږم دا می وپله دنده بللي، چې پښتو
د ،ه دهنه پریږدم ځانګړي هغه افغانان دي، چې بې لیکلوسته دي او مورني ژبه یې پښتو نه
• هغو سره پیداینښتي ده، چې بیا په دري غږیږم

•په هر حال اوس هغه خپلی اري موخې ته راځم

په افغانستان کی پښتو سراسري رسمي ژبه ده، دا په دې مانا، چې نه یواځی کابل کی
و ژبه درسونه بلکې د افغانستان هر ګوټ کی پښتنو ته باید او بیاد د قانون په بنسټ په پښتو
د دري ژبو لپاره هم غواړم، چې د همغه قانون په څلوردیوالی کې دوي وي، همداسی
•دا حق باید د نورو لږکیو لپاره هم وي • لپاره د اړتیا سره سم درسونه په دري وي

پوښتنه ده، چې ایا مور باید وړانیدیزونه وکړو او که څنګه؟

ده ده، چې د افغانستان په‌دا د حکومت دنه •نه مور ددې وړاندیزونه نه کړو بلکهٔ دا غواړو
ړي، هر ګوډ(ګوټ) او په هرځاي کی د پښتنو لپاره باید په پښتو درس وبینه کیدونکی کړ
ه د دې کار نه کولو لپاره باید هیڅ دلیل ونه •دا حق قانون ورته د اړتیاو له مخی ورکړی
•منل شي او دا ټول امکانات باید دولت یا حکومت چمتو کړي

: و تهزما وړاندیز پښتنو

اره پښتانه د دې اړتیاو په مخ باید د حکومت څخه دا وغواړي، چې د پښتنو د کوچنیانو لپ
•درسونه په پښتو برابر کړي او د دولت هیڅ پلمه ونه منی

خپلهٔ باید ښووني او روزنی وزارت څخه دا جدي وغواړي او که نه بیا باید عریضه په
ی دې زوریدنې ته د •په ناقانوني سترګه کتل دي دا د قانون ماتول دي قانون ته •وکړي
ګران پښتانه پخپله وګوري، چې څومره روحی ستونځی د غټو او وړو لپاره دا په ځان
•پسی لري

ل چا پښتانه باید پښتانه شي او خپلې ژبی ته په درنه سترګه وګوري او خپله ژبه د ب
•دخوښي لپاره له خبرو ونه غورځوي

ه لري ژبی سره مینه ولري، زمور تاجک ورونه د خپلی ژبی سره مینه پښتون باید د خپلي
پښتون دې د پښتون له حقه •او دایي حق دی بیا وایم، چې دا ښه کار دی او دایي حق دی
ینه تیریږي ژبه د ولس ملیکیت دی او پریښونه یې د خپل ولس سره تیریدی، همداسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه پښتو رپښتو لاندې نه کړي او خپل ليکلوست او ورځنۍ خبرى پېښتانه هم بايد قانون ته
٠کړي

په دې لار کې بايد متين ګامونه واخستل شي، چې بيا پښتانه پښتانه نه پاتيږي

پښو دا په کابل کې او د افغانستان هرګوټ کی د پښتنو دنده ده، چې پري نه ږدی پښتو له
ه نور ورځيږي پخپله پښتانه کوي او پښتانوغورځول شي، دا کارونه، چې پښتو له پښو غ
هيڅ څوک ٠بايد له دې کاره لاس په سر شي، دا کار غواړي د قانون په څلورديوالي کی
ون د دپښت ٠او همداسی پښتانه دا حق نه لري، چېد بل د ژبی او کلتور سره تيري وکړي
به د چی کومه بله ژ ،ډيرکی په ډول بايد دا دنده هم وي، چی په افغانستان کې پري نه ږدي
قانون لړکيږ ژبه هم زيانمنه شي، موږ يو ډيرکتوريز هيواد يو او ټول کلتورونه مو بايد د
٠په څلورديوالی کی ولمانځل شي او وده و رکړای شي

انی په المان کې د پښتنو په هلو ځلو پښتو د دويمی او يا دريمی ژبي په څير منل شوې ډ
٠د انګريزې يا د بلی ژبی په ځاي پښتو ازموينه ورکړي دلته پښتانه کړای شي، چی

په افغانستان او په ځانګړي توګه کابل کی دا ميندې او پلرونه تل او هره ورځ دا د
حکومت څخه وغواړي تل او هره ورځ حق لري، چی قضا ته لاړ شي او په حکومت
يد څوک تير نه عريضه وکړي، دا يې حق دی‌دا يې د قوم حق دی او د قوم دحق څخه با
ان کي د زه په دې ايمان لرم، چی دا به په افغانست ٠شي او نه ترې تريدنی ته اړباسلی شي
ګه ملت جوړيدنې سره مرسته وکړي، يو د بل سره پوهيدنه او يو بل ته په همداسی ستر
٠کتنه لکه ځان ته ،دا ورورې توانمنده کوي او د ملت د جوړونی لپاره متين ګام دی

ز هيڅ نه کيږي، هرڅه بايد دوه يا ډير لوريز يا کۀ غواړي هرلوريز وي او بس‌يو لوريډ

له دې ورسته له دې څخه بايد نور ځانونه خپلواک کړو، چی په خپل هيواد کې دې بې له
٠خپلې ژبې يو

او هم خپله ژبه پريږدو هملامتيا په بل چا نه اچوو، دا زموږ د پښتنو ګوناه ده، چې لا نور
و پښتانه چی په کابل کې د چا سره مخامخ شي نو سملاسی پښت ٠ هرځاي کی يو که دا په
فکر کوم، چی په پښتو ويلو شرميږي او ځان ورته کم ٠پريږدي، چې پرې وغږيږي
٠بريښي

قانون، قانون او بيا قانون او قانوني کړه وړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه

د شمیرپوهنې ژباړه او اړیینوالی یې؟

شمیر پوهنه څه شی دي؟

یو ټیک ځواب به ډیر راتنګ اوموخه ور نه وي.

شمیرپوهنه د درس یوه زړه، پراخه او ژوره پوهنه ده.

پیژند: شمیرپوهنه (ماتماتیک یوناني نوم دئ او معنا یې د زده کړې هنر دئ) یو ه پوهنه ده، چې د ځکمککچیزو څیرو د څیرنو او د ګڼونو یا عددونو سره د شمیرلو څخه منځ ته راغلی. د شمیرپوهنې له پاره ټولیز پیژندل شوي پیژند یا تعریف نه شته، نن په ورځني ډول د یوې پوهنې په څیر پیژندل ښوول کیږي، چې له خپله ځانه ....

د شمیرپوهنې سره خوراپیچلي جوړښتونه شمیرل کیږي.

د شمیرپوهنې ژباړه او اړیینوالی یې؟

دشمیرپوهنې ژباړه هم د تخنیکي پوهنو په څیر د ادبیاتو د ژباړې سره توپیر لري او هغه په دې، چې د شمیرپوهنې په ژباړه کې د لیکونکي احساستي اړخ ته پام نه کیږي یا په ریاضي کې احساساتي څه نه شته. هلته همغه څه بیرته په خپله ژبه ورکول کیږي، د کلتور او نورو اړخونو ته د بام اړتیا نه لیدل کیږي.

شمیرپوهنه او دشمیرپوهنې سم اند یا – منطق د نخښو علامو څخه کار اخلي، چې زیات وخت ژباړه راساده کولی هم شي.

د بیلګې په توګه دا لاندې د زیاتون یوه بیلګه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هر دوه ګڼونو a,b د پاره چې پیداښتي یا طبیعي ګڼونو سټ N کې پراته یا له سټ څخه دي یو پیداښتي ګڼ یا عدد c شته داسې چې باور لري:

a+b= c

دا په شمیرپوهنیزه ژبه داسې لیکلی شو، چې له کیڼ لور و ښي لور ته لوستلکیږي.

هغه شمېرپوهنیزه لکینه نه کیږي. په بخښنه.

بیا یې لوستل چې له کیڼ وښي لور ته یې لولو. د ټولو a,bله پاره چې د N توکي دي په N کې یوه c شته داسې چې باور لري:c =a+b

د شمیرپوهنې د ژباړې دپاره د پوهنتون کې د ژباړې لوستنه اړیینه نه ده، خو ژباړي باید په وتونژبه او موخه ژبه او همداسې په شمیرپوهنه واک ولري.

په شمیرپوهنه کې شتونځې: دا چې موږ شمیر پوهنیز ویونه ټول له عربي رانیولي او پرې پوهیږو هم نه، نو ماته دا اړیینه برېښي، چې هغه څه چې په خپله ژبه کې لرو په خپله ژبه ونوموو.

تاریخ:

شمیرپوهنه یوه له خورا زړې پوهنې څخه ده. له انتیک څخه د مخه وخت کې د مسوپوتامی، هندي او چینایي او د انتیک څخه وروسته وخت کې یې په یونان او هیلینیزم کې خپلې غوټې وغوړولې. ښووني (حلونه) سوچه سم اندیزه یا منطقي وو، چې وروسته بیا اکسیومونه داسې په نامه د اوېکلید یا اقلیدس اکسیمونه وو، چې په بنسټ یې ښوونې مخ ته بیول کیدې. . په منځنۍ دورو کې دا په عربو کې ژوندۍ پاتې او وده وکړه.

اکسیم څه شوی دئ؟

پېژند: یوه وینا، چې بې له ښووني منل شوې وي، هغه ته اکسیوم وایي.

په نوي وخت کې بیا د مختلفو شمیرپوهانو له خوا د سطحو(هوارو) ، مربع (څلوریو) او داسې نورو شمیرل د ښووني لارې شوې. په وروستي وختونو کې لا تراوسه دانورو ډېرو څانګو ته پراخه شوې پوهنه ده،

د شمیرپوهنې غوره والی:

شمیرپوهنه په ټولو پوهنو کې - له فزیک تر روحیاتو پورې – ځغلي او بې له شمیر پوهنې – داسې ویلی شو- د پوهنې هیڅ یوه څانګه وده نه شي کولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داچي مرغان ځنګه الوزي او الوتکي ځنګه پورته کيږي، د دي دمعلومولو او شميرلو دپاره شمبرپوهنه دنده په غاړه لري، چي هغه امکانات يي شميرل کيږي. د نړی داننی وده اوپخوانی پوهنې هم ، بې دشميرپوهنې ناشونې کيدې.

شمير پوهنه خپله څه منځ ته نه راولي ينې ماتول، جوړول يوځای کول نه شي کولی، نو له دې امله يې پيژند يا تعريف هم ستونځمن دی. ځنې پوهان وايي، چې شميرپوهنه خپله پوهنه نه ده، بلکه مرستندويه پوهنه ده. د نورو پوهنو سره په وده او ښونو کې مرسته کوي.

په هر صورت شميرپوهنه ګنونو سره سر او کار لري، چې دټاکلو قوانينو له مخې ورسره شميرل او ګڼل کيږي، لکه زياتون (جمع)، کمون(تفريق) او يا لکه انتيګرال شميرنه او داسي نور .

دا چې زموږ ټوله پوهنه په ژباړو ولاړه ده، نو بايد وهڅيږو، چې څه ديوه اړوند وي يا لغات د پاره لرو هغه راڅخه ورک نه شي، ځکه چې دپښتو يو نوم په مسلکي ژبه کې ونه کاروړل شي، له منځه ځي، چې مخه يې بايد دا ژباړي راونيسي. ژباړي ياد موخه ژبې – چې خپله ژبه يې ده – ته وفادار وي. يواځې په هغه وخت کې يو ژباړي بايد دبلې ژبې وی وکاري، چې خپله ژبه کې يې نه وي.

موږ په دې هکله په شميرپوهنه کې ډېرې ستونځې لرو، نو له دې امله مې هرچيرته په اړوند ځای کې ورته ګوته نيوې.

د بيلګې په توګه، که موږ له انګريزي يو نوم پښتو ته اړوو، نو بايد هغه ـ که لرو- پهپښتو واړوو يا وليکو. د بيګې په توګه د ادګريزي triangel يا الماني Dreieckپه پښتو که اړوو، نو اړيينه نه ده، چې داپه بله دباندنی ژبه وليک، يا بايد په بله دبتندنی ژبه يې ونه ليک. انګل انګل موږ کونج يا ګوډ ته وايو . همداسې درای درې ته وايي او ايک ګوډ ته وايي. نو له دې امله موږ دا درېګوډی، درېګوټې يا درېګوډی بولو. ماته درېګوډی ښه برېښې دليل يې دلته نه راړم، خو سړی خبرې پرې کولی شي.

موږ په پښتو کې ګوډ او کونج لرو. دننه ته يې کونج او دباندې ته يې ګوډ وايو، چې الماني کې کټمټ همداسې ده.

په شميرپوهنه کې زموږ د پښتو ويونه بايد وکارول شي، دا يو ستونځمن کار دی، خو له ښه مرغه ما دا کار سرته رسولی، چې په دې هکله زماد انګريزي پښتو لغات کتاب شته او بله ليکنه شمير پوهنه په پښتو هم شته، چې پرته له دې زما نور نږدې شپږدېرش کتابونه هم ګران لوستونکي يې په ketabton.com کې کتلی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې هکله زه د شمیرپوهنې د ژباړو سره، که ژوندي ووم، مرستې ته تل چمتو یم.

ماتماتیک یا شمېرپوهنه یوه پوهنه ده، کومه چې په لړو بنسټ نیونو یا بنسټفرضیو ودانه ده. دا بنسټنیونې اکسیومونه نومیږي، کوم چې بې له ښوونې د رښتیا وینا (وینا دې زماد سم اند کتاب کې وکتل شي) په څیر لیدل کیږي یا د رښتیا وینا په څیر منل شوي دي. ټوله شمیرپوهنه د دې اکسیومونو له لارې لاس ته راوړل کیږي.

هره شمیرپوهنیزه تیوري ځانله خپل اکسیوم لري.تیوري یو په بل ودانیږي، چې د تیوري اکسیومونه نورو تیوریو ته وغزیږي. داچې دا تیوري باوري دي، دتاریخ په اوږدو کې ښوولکیږي.

زیات وخت د شمیرپوهنې تیوري ودانونه یا جوړونه د یوې ودانۍ تیوري د جوړښت سره پرتله کیږي. د ودانۍ بنسټ د اکسیوم په څیر نیول کیږي یا که غواړۍ نیول کیږي (فرضیږي) .

د شمیرپوهنې تیوري موخه دا ده، چې پیچلي یا ابسرکت (ذهني) جوړښتونه تشریح کړو او په جوړښتونو وړاندوېینه وکړو.

د شمیرپوهنې تیوري کشف د پاره زیات وخت نمونې راوړل کیږي، چې زیاتی وخت یا،، په طبیعي ډول،، رامنځ ته کیږي.

زموږ او ستاسو په شاو خوا څه یا شیان یا مسئلې چې غواړو شمیرپوهنیز روښانه کړو یاوڅیړو، دا ساده خبره نه ده، موږ نه پوهیږو، چې د دې زموږ د خوښې څه څیزنې له پاره د کوم اکسیوم څخه کار واخلو.

یوځل چې اکسیومونه وکارول شي یا وضع شي، نو ،، زموږ په شاو خوا نړۍ کې خپلوان شتون لري،، - او له دې ټولې رابیلې شوې سماندیزې پای لاس ته راوړنې هم. په بل ډول: فزیکي او کیمیاوي تجربې دې ته تغیر نه شي ورکولی.

اختراعګانې یا منځ ته راوړنې،، چې دا یوې او بلې لور ته کښولی شي. ،، الجبر،، او ،، ګنونتیوري یا د اعدادو تیوري،، د بیلګې په توګه سوچه شمبرپوهنه پور ې اړه لري.

شمیرپوهنه څه شي دی؟

د دې د پاره یو ټولیز منل شوی پیژند یا تعریف نه شته، متمئنه دا ده، چې د ګنونو سره شمیرنه، د اووښتونو یا واریابلو(مجهولو) سره شمیرنه همداسې د څیرو څیرنه – همدا اوس په ښوونځیو کې – د شمیرپوهنې غوره برخه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنه –چې شمیرپوهنه څه شیدی- که غواړو ځواب کړو، نو د سرچینې څخه به پیلوو او بې‌لابیل د شمیرپوهنې کارونچاپیریالونه به روښانه کوو.

شمیرپوهنه څه شي دی - د انسانان په منځ کې خبرې اترې یا کمیونیکیشن.

سره له دې څوک نه پوهیږي، چې دشمیرپوهنې بنسټیز خوزښتونه کله منځ ته راغلي، سړی په پوره باور ویلی شي، چې شیانو شمیرل له پخوا څخه کارول کیده او په همغه یا عین وخت کې د خبرو پیدا کیدو سره هم همداسې تلنه شوې.

موږ نور څه راوړو بې له تشریح.

شمیرپوهنه څه شي دی- د اقتصاد بنسټ.

شمیرپوهنه څه شي دی- د طبیعت یا پیداښت ژبه.

شمیرپوهنه څه شي دی- د انجینرانو د لاس اله.

شمیرپوهنه څه شي دی - راتلونکې

شمیرپوهنه هرچیرته شته، خو نه لیدلکیږي.

به اخر کې چې شمیرپوهنه څه شي دی‌ته ، ځواب ووایو، نو دا به ډیر را تنګ شوي ځواب وي.

په اخر کې: زموږ دپاره ، چې ژباړې ترې وکړو، کومه ژبه غوره ده؟ غوره ژبه په ترتیب انګرېزي، روسي، فرانسوي او الماني دي.

.

.

.

.

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان پوهنيزه مؤسسو نصاب ته يوه کتنه

د ښوونځي د نصاب سمون
| ډاکتر ماخان ميړی شينواری

د هيواد ستونځو باندې نه غږيږم، ځکه دا يوه نه ده، دا ټول ژوند او هر اړخ يې ستونځه ده، چې زموږ پوهنه هم ترې په همغه سويه اغيزمنه ده.

راځو خپلې موخې ته او دا ټول په لنډ ډول:

د نصاب غوره والی:

پوهنه چې دنده يې دپوهنې د وزارت په غاړه ده، د يوه هيواد مغز دی. همداسې لکه پوهنه د هيواد مغز دی، نصاب د پوهنې مغز دی، ځکه چې پوهنې ته هر څه چمتو کوي، نو له دې امله يې غوره والی بايد همدومره وي.

د نصاب ليکونکو غوره والی:

دا چې نصاب غوره دی، نو په همدې ډول يې ليکونکي غوره دي، دوي د نصاب د غوره والي بنسټ ايښوونکي دي، چې بايد د غوره والي په څنګ کې يې هم توان ولري، چې د دې درندې دندې له توانه ووتی شي، يا د ښه نصاب د ليکلو ښه توان ولري، چې د نصاب د ليکونکو غوره والی را باسي.

نو دا بايد څوک وي؟

نصابليکونکي (د نصاب د کتابونو ليکونکي) بايد د پوهنتون د هغه غوره وتلو کسانو څخه وي، يعنې

(c) ketabton.com: The Digital Library

–دپوهنتون اول نمره یا دوم نمره وي، چې په مسلک پوره واک ولري.

– د خپلو دوه ژبو پښتو او درې، چې هغه خو هرو مرو زده دي یا بایدزده وي، په یوه بله

پرمختللي دباندنۍ ژبه هم ښه پوه وي، چې ډېره ښه یې طبعآ انګریزي ده خو روسي، فرانسوي اوالماني هم په ترتیب ښې دي او په پوهنه کې ښه کار ورڅخه اخستل کیدی شي.

هغه څوک که په دې درې ژبو کې د کومې ژبې نیمګړتیا ولري، نو د نصاب د لیکلو له پاره

به هیڅ برابر نه وي او نورې ستونځې به رامنځ ته کړي.

– موږ دوه ژبې هیواد یو، نو د بیلګې په توګه یو پښتون باید له درې وژباړلی شي او درې ژبې له پښتو.

لکه څنګه، چې په دې دوه ژبو پوهیدنه اړینه ده، به انګرېزي یا ... هم پوهیدنه همدومره

اړینه ده. بې له یوې پرمختللې ژبې زموږ خپلې ژبې هم نیمګړې راځي. درې هم دومره

مخ کې نه ده او پښتو خو یوه نوې ژبه ده، چې لایې هر څه نیمګړي دي.

نصاب لیکونکوته غوره کتنه یا امتیازات:

علمي درجې یې باید د پوهنتون سره برابرې وي یعني رطبې، معاش اود تفاوت امتیازات.

د ماستري زده کړې خو باید سملاسي سر ته ورسوي هغه هم باید په انګرېزي ژبې هیواد کې وي.که د دې کار هند په غاړه اخسته خو دا به ډېر ښه وي. دا روزنه که په شعوري توګه د نصاب په لور لوریزه کیدی شوه، خو دا به نوره هم ښه وي.

له یوه وخته وروسته باید دوي ته د ډاکترۍ امکانات هم برابر شي، چې هغه هم په یوه پرمختللي هیواد کې وي. هند هم په پوهنیزه اړخ کې پرمختللی هیواد دئ.

د دوي د درس په وخت کې، چې له هیواد دباندې یې کوي، باید دا دنده ولري، چې د هغه هیواد د ښوونځیو د خپل مسلک کتابونه وګوري، او هغه څه چې ستونځمن ورته په کې بریښي، بې له دې چې ځان ته شرم وګڼې، د ستونځوبیو له امله د خپلو پروفیسرانو سره پرې وغږیږي. په زده کړه کې‌باید شرم نه وي او هغه استادان په دې پوهیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا دنده دې ولري، چې د هغه هیواد د خپل مسلک د ښوونځي کتابونه د ځان سره راوړي، چې مخ د مخه یې لوستلي دي. د کتابونو د چمتوالي له پاره هم که د اړوند هیوادله اړونده کسانو سره خبرې او ان په دې هکله روزنه اوښونه وي، دا به لا ښه وي.

د نصاب د پروفیسر دندې

د ښه کتاب لیکل یې د هرڅه لومړۍ دنده ده:

– دښه کتاب لیکل: دا یواځې هغه وخت کې شوني دي، چې په لیکلو کې یې یواځې او

یواځې دپورته څلورو یادو ژبو له یوې څخه ګټه واخلي.

نن پوهنه هر چا ته کورته ورغلې، هرڅه په ن ج کې شته، که نورو کتابونو ته

لاسرسی نه وو، نو نړیوال جالونه خو شته.

د نصاب استادان باید تل ن ج ته لاسرسی ولري او لیک الې یې هم باید په واک کې وي.

نصاب پروفیسران د ښه او معیاري درسي کتاب لیکلوجوګه دي، د هر ډول ناټیکاوي

مخه باید نیول شوې وي. لیکونکی باید دا سره سینه ولري، چې درس د څو نورو درسونو

سره پرتله کړي او پوهنیز نومونه، چې موږ ورسره ستونځې لرو او تراوسه مو خپل نه

دي، د څو لغاتکتابونو سره هم پرتله کړي او هغه ښه مناسب نوم ورته غوره کړي یا له

خپلې ژبې ورته انډول راوباسي، چې بیا خبرې پرې کیږي.

– دا استادان باید د ښوونځي ښوونکي وروزي. دا څه چې دوي لیکلې، باید د هغوي سره یې

شریک کړي، خو داڅنګه؟

د ښوونکو پرلپسې روزنه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مسلکي اړخ کې د ښوونکو روزنه باید په پوهنتون کې په پوره توګه شوې وي (دا بیا د پوهنتون د نصب دنده ده)، خو بیا هم دې ته اړتیا شته، چې د نصاب استادان ورسره مرسته وکړي او هغه د ښوونځي له پاره لیکلي درسونه ورسره د ښه ورپوهاوي له امله ورته نور هم لا ښه روښانه کړي.

موضوع ته ګوته نیسم،خودا پوره خبرو ته اړتیا لري.

دا څنګه؟

دا وړاندیز په ځانګړې توګه د پیداپښتي - یا طبیعي پوهنو له پاره ډېر اړین دی. ګومان مې دی، چې اوس هم د ولایتو ښوونکي راځي او په نصاب کې ورسره خبرې کیږي، خو دا بسیا نه کوې. ښوونکي ټول باید په خپل مسلک کې تل وروزل شي او دا د یوه تل لرلي پروګرام سره.

دوه شوونتیاوې شته:

لومړي دا چې په هرولایت کې یوه دنصاب کوچنۍ برخه جوړه شي، چې دوي د مرکز معلومات هلته تل داسي ورکوي، چې هر د نصاب د هر مسلک غړی ښوونکي د ولایت مرکز ته راغواړي او هلته په یوه ټاکلي وخت-انتروال کې هغه دوي څه د ځان سره لري ورسره شریک کړي.

دا دولایتونو د نصاب پروفیسران دې همغه د نصاب د مرکز په څیر وټاکل شي او همغه امتیازات ولري.

دویمه لار يې دا ده، چې په ټاکلي وخت کې د مرکز د نصاب پروفیسران ولایاتو ته لاړ شي او هلته ورسره خپل کار شریک کړي. د دې له پاره به زماپه اند، که د ورځې شپږ ساعتونه کار وشي، دوه اونۍ بسیا وکړي.

غوره څه خو د نصاب پروفیسرانو ته څرګند دي او په همغو سره خبرې کوي.

دا چې پروف یا نور ښوونکي د پسې زده کړو د پاره کوم ځای ته ځي او هلته څومره وخت تیروي دا باید امتیاز ولري او د وخت مجرا وره ورکړی شي.

ـد نصاب استادان پرته د درسي کتابونو له لیکلو دا دنده هم په غاړه باید واخلي یا ولرې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې نور کتابونه هم ولیکي، په ځانګړې توګه طبیعي پوهنو کې، چې هغه د اړونده پوهنیزو

کتابونو برابرول دي یعنې د لوستلو او نورو پوهنیزو کلیمو کتاب لکه پوهنیزه دکشنري، نه

د لغاتو بلکه د کلمو. دا په نورو ژبو کې شته. دلته به دا ډېره ښه یا اړینه وي، چې د

انګریزي دا ډول دکشنري راواخلي، دا وژباړي چې یواځې لیکنه یې په لکسیکوني ډول په

خپلو ژبو وي.

دا خو لا ډېر لګښت ځان پسې لري. دا به څنګه شي؟

دا سمه ده، خو دا لاندې لار یې شته او دا د نصاب له پاره کوم زیان هم نه لري:

د ښوونکو له پاره د کتابونو لیکل او چاپول یواځې وخت نیسي او ډېر لګښت لري، دادې سپما شي، دا په دې مانا چې د ښوونکولپاره کتابونه دې نه چاپیږي او نه لیکلکیږي.

د ښوونکو چمتووالی د ښوونکود تل بیا روزنې له لارې باید پوره سرته ورسیږي.

دا پیسې چې سپما کیږي، دا پوره پیسې دي.

دا شاګرد محوری پروګرام څخه تیرېدل د کتابونو پنډوال راکموي او د ښکلا له پاره په درسي کتابونو کې د نا اړینو څیرو چاپول هیڅ اړیین نه دي. له دې لارې څخه هم پوره سپما کیدی شي.

که دا نور کتابونه هم دشمیرپوهنې کتابونو په څیر لیکل شوي وي، نو هلته دکتابونو د پنډوالي له امله پوره سپما راتلی شي.

دا به څنګه شي؟

دا هم یوه موضوع ده، چې پوره روښانه ونه غواړي، چې دا پوهنتون یا نورو د لوړو زده کړو آنستیوتونو کې څنګه باید ترتیب شي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنه دا نه ده، چې نصاب کې باید څه راوړل شي بلکه دا ده، چې نصاب څنګه ولیکل شي؟

دا چې نصاب کې څه راوړل شي، دې کې دومره ستونځې نه پېښېږي، ځکه دا اوس چې څه لرو، دا سمیدی شي او په دې هم یو څه ابادید ی شي او هغه د لوستلو عنوانونه د نورو ګاونډیو یا نورو هیوادونو څخه رانیول او هغه بیا سره پرتله کول او وروسته خپل مضمون جوړول یې غوره دي.

که ن ج وکتل شي، نو د هرځای دښوونځیو کتابونه په کې شته، د هغې ځایونو دې سرلیکونه راواخلي یا همغه را اخستلی شي او یا نور پخپله لیکلی شي.

د کتابونو لیکل. څنګه:

غوره د نصاب لیکل دي، چې هغه باید نړیوالې سویې ته ورنږدې وي. دا غوره دي او دا کار د نصاب د کتابونو د لیکونکو دی، هغه موضوګانې اخلي او هغه یې راټولوي او په پوهوړه ژبه یې لیکي.

د کتابونو د لیکلو او څنګه لیکلو له پاره مو استادان نورو هیوادونو ته تلل او هلته یې معلومات برسیره د هغه ځای پروګرام هم د ځان سره راوړ. که اشتباه ونه کړم، نو دا اخر د نصاب ترتیب له پاره استادان اردن ته تللي وو او چې بیرته راغلل، نو پرېکړه داسې وه، چې کتابونه دې په شاګردمحوری ولیکل شي. داسې لږڅه به هلته ورسره استادان غږېدلي وو، خو دا چې دوي به څومره له دې ښووني ځان سره راوړي وي، دایې بله خبره ده.

شاګرد محوري او استادمخوري؟

دا لاندې څه هم د غور وړ دي، چې بیاد روښانه شي، چې زه یې داسې لنډه یادونه کوم

پخوا مو متخصصین نورو هیوادونو ته لیږل

هغوي څه راوړي؟

دا څومره په درد خواړه کیږي؟

نو څه وکړو او دا اوس کتابونه له کومه کړو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مختلفو مسلکونو کې باید کسان په داخل یا خارج کې چمتو کړي، چې څه د نصاب له پاره غوره کړي؟

موږ دا تراوسه لرلي څه را اخلو کمښت ته یې فکر کوو او د څه زیاتوالي وړاندیز یې هم کوو.

په دلیل.

نړۍ نړدې شوې او پوهنه کور ته راغلې

د مختلفو هیوادونو کتابونه راټولول او کتل، بیا ترې یو ښه څه راوستل. په کومه پرېکړه ، چې وشي، نو د چا هغه او دغه بیا په کې نه وي.

د بیلګې په توګه د یوه هیواد درسي تاریخ کتاب راواخلئ او وګورئ، چې څه لومړۍ او وروستي دي، موږ بیا هم په همغه ډول تاریخ برابرولی شو.

زه وایم، چې په لومړي سر کې به هر هیواد خپل تاریخ رااخلي او په اړین ډول به یې لیکي او وروستي د کاونډیانو او پسې غوره دوخت پیښې.

که ژبه راواخلو، دا به سړي ته اسانه وبرېښي، خو دا هم د شمیرپوهنې په څیر ستونځمنه ده، که په هغه اصل ډول راوړل شي. تاسو په نورو هیوادونو کې درسي پرګرامونه وګورئ او بیا قضاوت په وکړئ.

په پوهنتونونو کې باید دښونکو روځنې له پاره ځانله ځنګې منځ ته راشي او هلته درسونه هم د ښوونځیو په لور لوریز وي، هرومرو د په د پوهنتو په سویه(ماهم دلته کچه لیکله ، خو کچه نا سمه ده). په جدې توګه باید د ښوونځي له پاره په اړونده کتابونو غور وشي او د علومو اکادمي ته دنده ورکړ شوي، چې دا کتابونه وژباړي.

په دې بیا هم باید خبرې وشي، چې د علومو اکادمي کارونه باید څنګه په لار وي.

دا یوه اوږده موضوع ده،زه به دلته په همدې بسیاوکړم.

په همدې ډول د ښوونکو د کمښت له امله هم باید د چټکو زده کړو پروګرام جوړ شي او په چټکه توګه د ښوونکو کموالی پوره شي، په همدې ډول په چټکه توګه باید د ښوونکو د پوهنیزې یا علمي سطحي جګیدنه هم د پروګرام لاندې ونیول شي. دا

خو د ډېرو خلکو کار دی، خو یو پروګرام باید ورته ولرو او هغه ورته لرودی شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیلګې په توګه شمیرپوهنه باندې خبرې کوو.

د شمیرپوهنې نصاب داسې لړ سمون غواړي او په هغې په شمیرپوهنه ښه واک لرونکي لیکونکی پوهیدلی شي.

په نصاب کې د بحث موضوع هغه غوره د موضوع نوم دی، د نوم سره اړونده لیکنه کې باید بیا لیکونکی فکر وکړي، چې کومې اړونده لیکنې ورسره ریشي او ځای یې هم باید لیکونکی وټاکلی شي او ټولګی هم.

د پوهنتون د پاره نصاب داوایي، چې په کوم سمستر کې کوم کوم مضامین لوستل کیږي. دا چې د پوهنتون استاد له کومه ځایه دا درس رااخلي اوڅنګه یې ترتیبوي، دابیا د هغه خوښه ده او کار.

د ده خوښه څکه ده، چې دی اختیار لري، د مختلفو ادبیاتو څخه ګټه واخلي، طبعآ به دا د یوې پرمختللې ژبې ادبیاتو څخه وي. د پوهنتون استاد لږ تر لږه په اومه ډول خپله لیکنه د تمرینونو سره لږ تر لږه د درس په جریان کې وړاندې کړي.

ډاکتر ماخان شینواری

د افغانستان علمي مؤسسو ستونځوبیو ته څه باید وشي؟

یادونه: دا به ورځنی نه وي، چې د یوې موضوع د پیل د مخه د خان په دندوغږیږم، خودا اړین بولم ګرانولوستونکو ته دا روښانه کړم، چې ما د علوموااکادمي کې هم داسې لړکارکړی اود ښوونځي نصاب کې هم، دا په دې مانا،چې داسې لړ تجربه په کې لرم.

زده کړه او ورزده کړه یو د بل سره سیده او په څټ اړیکي لري، دا په دې مانا چې که ورزده کړه ښه وي، نوزده کړه ښه ده او په څټ که زده کړه ښه وي، نو ورزده کړه ښه ده. په خواشینئ باید ووایم، چې موږ په افغانستان کې دوه اړخیزې ستونزې لرو ، دا په دې مانا، چې دا دواړه مو ښه نه دي، نه زده کړه او نه ورزده کړه. د د ې لاس ته راوړنه د ښوونځي په پوهنیز نصاب کې پوره لیدل کیږي.

لیکنه به اوږدوم نه. لنډ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

په افغانستان کې د درې علمي مؤسسو یعني د پوهنې - او د لوړو زده کړو وزارتونو اود علومو اکادمي لرو.

دا باید په خواشینۍ سره ووایم، چې د دوي په منځ کې همغږي نه شته او نه یو دبل په منځ کې ملاتړ.

د هیواد د پوهنې او پوهنه معیاري کونې له پاره دا همغږي باید د دوي منځ کې پیدا شي او د دوي کارونو په منځ کې هم باید فکر وشي. د دې موئسسو د کارونو لار باید بدله شي پروګرامونه باید د ورځې ګټو په اساس وي او ترې د کاراخستلو په بنسټ باید سم شي.

لنډ: د دې درې مؤسسو په منځ کې باید نه ځانله همغږې پیدا شي، د دوي په منځ کې باید یوسم عملي کیدونکی پروګرام جوړ اوپلی شي.

دا نو باید څنګه وي؟

موږ د دوه ډوله پروګرام ټاکلوله پاره باید فکر وکړو.

لومړی:د هرې مؤسسې خپل درسي اوکاري پروګرم.

دویم: د رېواړوپه منځ کې د همغږۍ اوګډ کار پروګرام.

د پوهنتون له پاره نصاب:

دلته هم لومړي توبونه دا دي، چې استادان باید هغه د سر کسان له پوهنتون څخه و نیول شي، موخه مې هغه د پوهنی په اړخ کې یا پوهنیز(علمې) همکاران دي او دوي هم لکه څنګه دښوونځي د نصاب استادان د خپلو دوه ژبو برسیره په یوه پرمختللې ژبه ښه وپوهیږي، نږدې لکه دواړه پلې ژبې. دې خو اړتیا نه شته، چې خپلې ژبې باید په یادې راوړم، چې باید ښې یې زده وي، دا خو یو قانوني امر دئ. د پوهنیزوهمکارانو امتیاز هم همدا دی،چې د لوړوزده کړو له پاره دباندنیو هیوادونوته ولیږل شي. په اړونده لوستو کې یې د پوهې سویه باید جګه شي اونوروهیوادونود درس ورکړې او کتابونو راټولولوکې هم تجربه تر لاس کړي. په دې خو پوهیږو، چې په پوهنتونکې د ښوونځې په څیر د درس له پاره کتابونه نه لیکلد کیږي، په پوهنتون پوهان یا علمي همکاران په معلوم نصاب کې په

نصاب کېډ یاد درس له پاره په خوښه موادراټولوي، چې دا کار هم باید درسورکونکویا پروفیسرانوزده کړی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپوهنتون د درس ورکوونکو اجوره خو ښه شوي، چې همدسې باید د ښوونځي د نصاب لیکونکو اود علوموااکادمي علمي کارکوونکو له پاره هم وي.

د لکچر ورکوونکي دنده دا هم باید ي، چې متو شوي لیکچرونه د یوه کتابډوله لیکي له لارې را وباسي، تمرینونه چمتوکړي، چې هغه هم په هغه ورته ټاکلي وخت د زده کړوسره روښانه شي یا کار پرې وشي.

د مضامینو ټاکلو له پاره باید استادان په هغه روزنیز هیواد کې بلد شي او بیا د هغه هیواد او نوروهیوادونود درسي پروګرام سره پرتله کړي اود پوهنتون له پاره هغه مناسب مضامین خوښ کړي، چې په کوم سمستر کې کوم وویل شي.

د استادانو نور کارونه: استادان باید د علمي همکارانوپه مرسته لکچرنوټونه ترتیب کړي د تمرینونوسره، چې هغې ته شاګردان لاسریسی ولري.

د لکچرنوټ ترې رانیول شوي مرستندوی کتابونه باید له هر څه د مخه زده کړوته په ګوته کړي، پیداښتي ده چې دابه هغه کتابونه وي، چې زده کړي ورته لاسرسی لرودی شي (دا یو پیچلی کار دی،چې دا ادبیات دې نوله کومه شي؟).

دا چې کوم مضمون په اونی کې څو ساعته درس ورکړشي، دا به هم استادان د خپلې تجربې له مخې ټاکي، خو زه به د فزیک او شمیرپوهنې یوه یوه بیلګه له تاسوسره شریکه کړم:

فزیک ۱ او ۲ : دوه سمستره د تمرینونوسره. په اونی کې څلور ساعته لکچریا درس اودوه ساعته تمرینونه.

دبرنځیال – اوانتیګرال شمیرنه: دوه سمستره. څلور ساعته اونی لکچرنوټ اودوه ساعته تمرینونه، چې تمرینونه، پیداښتي د، چې د پوهنیزو همکارانو په مرسته اوبی کیږي، یعنې بروفیسر ته اړتیا نه شته.

درس باید څنګه ورکړل شي؟

پرته له طب او ګومانمېدی،چې حقوقبه هم په دېکتیګوریکي راشي او دواچوړولو زدهکړې یو استاد یودرس د مسلک سره سم نیسیاو همغه بیا تل مخته بیايي.

دې نورو مسلکونوکي استادان باید مضمون تل بدلکړي او هغه مضمون، چې سږکال یې درس ورکړي، د هغه تکرار دې بیا څلورکاله وروسته (اړتیا کتل کیدی شي، چې

څومره زر) بیا ورکړي. دا د استاد له پاره اړین دی، چې د استادانو نورڅه هم له د یاده ونه وځي او تمرین یې نور هم پسې زیات شي. زه ګومان کوم چې په افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهنتونوکې چې استاد کوم مضمون ونیوه، نوهغه بیا د ژوند ترپایه درس ورکوي، چې دا نه د استاد اونه دزده کړوله پاره ګټوردي. نه دا چې ګټورنه دی،زیان هم لري. استاد په سړکا ل ورګړي درس کې باید لړترلړه یوڅوسمسترونه دمه ولري، چې بیرته یې تکراروي.

مونوګرافونه یا تیزسونه باید څنګه ولیکل شي؟

موږ اوتاسوخوپه افغنستان کې مرستندوي کتابونه نه لرو اوکه لرویېنوخورا کم دي.لهدېامله زما وړاندیزدا دی،چې دا لیکونکي دا لیکنه د نوروموادو د راټولولو په ځای یوکتاب وژباړي یا کتابونه وژباړي او د همغه په بنسټ دې بیا هغه علمي رطبه ورته ورکړ شي.

دوه ګټې، چې د علمي کتاب ژباړېپه څنګ کېمرستندوي کتابونهزیاتیږي اودا کتابونهچې ژباړل کیږي، باید موخه ور ټاکل شوي وي.

د مضامینوټاکل:

دا پروګرام خود څوکالوله پاره یوځل ټاکل کیږي،خوباید ټاکنې ډېرې په زیر یا دقیقي شوې وي.

په دې لار کې هم د نوروهیوادونودرسي پروګرامونه باید وکتل شي.

اجازه دې وي، چې زه یې د شمیر پوهنې بیلګه راوړم.

د هر څه لومړی باید همدا اوس په یادراوړم، چې د افغانستان د پوهنتون په نصاب کې لږترلږه د ټولیزیا عمومي الجبر universel algebra مضمون نه شته، چې اړیین دی اوبل اړیین یې ګڼونتیوري Nummber theory ده، چې دا دواړه باید همدا اوس نصاب ته دننه شي، په نورومې دومره فکرنه دی کړی او د پوهنتون له پروګرم څخه هم پوره معلومات نه لرم.

دا ستادانو د ترجمې له پاره باید استادانو ته پوره اجوره ورکړ شي، چې دوید نوروژباړوله پاره همځانونه جوګه وبولي.

دا دې همدومره لنډ دلته بسیا وکړي.پسې به د علومو اکادمیپه هکله لنډه لیکنه ولرو.

د علومو اکادمي د پروفیسرانو دندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ دوه پوهنيزې مؤسسې او دندې يې داسې لږ د څېړنې لاندې ونيولې. اوس راځود علومو اکادمي د کار له پاره وړانديز ته:

له هرڅه لومړی خودې د علومواکادمي همکاران په همغه انډول و ګومارل شي، لکه د پوهنتون -اود ښوونځي نصاب پوهنيز همکاران او په همغه امتياز.

پسې: پوهيږو، چې په نوروهيوادونوکې د علومواکادمي د نويو څه پيداکول اودا شته څه ته نوره وده ورکول دي، دا په دې مانا، چې د تل ودې له پاره پوهنيز کارونه مخ ته بيايې.

زموږ ستونځې خودا دي، چې که په يوه څه ابادول وغواړو، نو د هغو د پاره هيڅ شته څه يا شونتياوې نه لرو.

ما د علومواکادمي د يوې علمي همکارې وپوښتل،چې: د ماسترئ موضوع يې څه ده؟

د هغې ځواب وو، چې د رابيليدنې يا دفرنڅيال کارونه په صنعت کې.

زما بله پوښتنه دا وه، چې دا به نوله څه ليکي. باوروکړئ، زه هم نه پوهيدم، چې دا به له کومه او په څه بنسټ وليکل شي. موږ خونه پوهنيز ادبيات لرو اونه د جوړښت فابريکې. په دې هم نه پوهيدم، چې د دې علمي همکارې به انګريزي يا بله وتلې ژبه زده وي اوکه څنګه؟

زما ،،د شميرپوهنې سترکتاب،لومړئ برخه ،، کې شته، چې د انوفابريکې جوړ څه څنګه ډېره ګټه کو، چې يوڅه وساتي اوله همدې ځايه يې هغه غوښتونې ځای ته وليږي او که څنګه؟

موږ په افغانستان کې د يوه پوهنيز څه ليکلو ته شونتياوې نه لرو، نو زما وړانديز:

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ ددې د مخه وړاندې شوېپوهنيزو مؤسسو دندې وڅېړلې،هغوي د پهنې په ورکړه کې کړنده يا فعاله ونډه لري او تراوسه د علومواکادمي دنده کړنده نه ده، چې په دې هکله دې هم فکروشي.

د علومو اکادمي دنده بايد د ډېره وخته پورې دا وي، چې غوره کتابونه کوم، چې په پوهنتون کې درس کيږي او د ښوونځيو نصاب ترې ګټه پورته کولی شي وژباړي.

علمي رطبې دې په کار پورې وتړل شي او نه د کلونو په شمير. که دلته څوک هغه د کلونو رطبئ د معاش له امله تپاکي هغه دې بيا د وزارت له خوا وتپاکل شي، خو د استادانو څخه د پوهې په څنګ کې بايد پوره کار وغوښتل شي او امتيازات دې هم اړوند جګ وي.

په نصاب کې دې دا اندول وي، چې په پښتو او درې ژباړې وشي، دا چې کوم کتاب دې په پښتو او کوم په درې وژباړل شي، دا هملته استادان ځان ته تپاکي.

هغه کتاب چې په پښتو ليکل شوی هغه په درې نه ژباړل کيږي او هغه چې په درې ژباړلشوی وي، په پښتو نه ژباړل کيږي.د پوهنيزو کتابونو د زياتولو هغه غوره لار همدا ده. دا چې استاد دې په يو کال يا څو مياشتو کې څومره کار وکړي او په څو کالو دې يوه درجه جګ شي، دا دې هم له مخه وتپاکل شي او دا د پوهنيزه اړخه په ښه او عادلانه توګه.

دا داسې لړ څه راوړل وو، دا په دې مانا، چې په دې هکله پوره فکر شوی اوداړتيا په وخت کې يې ستاسومخ ته کيښولی شم.

د ژباړې له پاره نور کتابونه څنګه وتپاکل شي؟

دا تر دې ځای ليکنه پوره نه ده، مګر هغه غټ ټکي په کې راغلي. که ما ته له دې ځايه هر څه کولو ته امر وي، زه ورته تيار يم.

نور څه اړين دي؟

د نصاب ليکونکي دې په هرمسلک کې دا دندې هم ولري:

- د هر مسلک د لغاتو کتاب ليکل. په پوره شننيز يا تشريحي ډول.

- د مسلک د مرستندوی کتابونو ليکل(موږ ورته ځکه اړتيا لرو، چې نور څوک نه لرو، چې دا کار يې په غاړه اخستی وي).

نور موضوات بيا له خبرو منځ ته راتلای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کابل د ۲۰۱۹ ز ک د جولای دوم

د شننيزې دکشنري ليکل

ما دا څه موده د مخه خبر ولوسته، چې د پښتو يوې شنيزه ډکشنري د ليکلو له پاره چمتووالی نيول کيږي، نو ومې پتيله، چې د دې ډکشتري د ليکلو په اړه زما وړانديز د ګرانو لوستونکواو ليکونکوسره اود ډکشنري د ليکلومسئولو سره کډ کړم.

ګورو، چې زموږ نړۍ اود نړۍ ژبو ډېر پرمخ تګ کړی او موږ له دې امله د هر څه د ښه، پوهنيزه ليکلو له پاره د نړۍ ژبوته پوره اړتيا لرو، نو دا اړتيا هم بايد د نوروژبود ودې په مرسته پوره کړو.

د ټولو له مخه (دامې ناسم ليکلی، سم يې: له ټولو (څخه) د مخه دی) مې وړانديزونه په لاندې توګه په لنډو ټکو ستاسو مخ ته ړدم.

لومړی: هر هغه کسان چې د ډکشنري ليکلوکې مرسته کوي او يا دا دنده ورسپارل کيږي، لږ تر لږه بايد د پښتو او دري د ښه پوهيدلوپه څنګ کې - چې دا خو قانوني امردی - په انګرېزي پوره واک ولري.

دويم : د هرې ريښې پوه کسان بايد ورته ګومارل شويوي.

دا له دې امله، چې څنې ويونه په بيلابيلو پهنو کې راځي، چې اړونده ترې پوهيدنه ور څخه لاس ته راوړو.

دريم: د انګرېزي ژبې د يوې بنسټيزه شننيزه ډکشنری ټاکل:

زموږ ډېرو پښتنو پوهانو بيلابيلې، د بيلابيلو ژبو او په بيلابيلو ريښو کې ډکشنری ليکلي، د هغو څخه ګټه پورته کول اړيين دي، خود ډکشنری ليکل بايد پوره وي او هغه داسې کيدی شي، چې د انګرېزي ژبې يوه بنسټيزه شننيزه ډکشنری وټاکل شي او هغه د هر مسلک له پوهانو څخه په پښتو اندول وژباړل شي، چې يواځې يې بيا د پښتو الف بې په ترتيب سم کړي.

څلورم: د ښوونځي د نصاب اود پوهنتون د هر مسلک پوهان بايد داسې ونډه په کې ولري، چې د خپلې ريښې د هغه درسي کتابونو په درس کې د خوندي ويونو شننيزه ډکشنري يې بايد ترتيب او ليکلي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا په دې مانا – لکه څنګه په نوره نړۍ کې – د افغانستان کتابونو کې هم د کتاب په پای کې دا لوستلې پوهنيزې کليمې يا ويونه د مخښوونې سره ـ چې دا وی په کوم مخ کې دی- ليکل شوي وي.

پنځم: يوه ډله(کميټه) بايد ټاکلشوې وي،چې دا ټولې شننې ورته راځي،هغوي يې،ګوري ترتيبوي اوبيا په ډکشنري کې هغه خپل ځای ورته د پښتو الف، ب په ترتيب ټاکي.

شپږم: هر هغه پوهنيز وی، چې په څو ريښو کې راغلی وي، بايد ورسره وليکل شي، چې دا په ...کې داسې مانا لري او...کې داسې.

بيلګه: تړل، تړونی، برېښناتړونی تړون وي و داسې نور.....

برېښنا تړوني يا برېښنا تړن -اله...........

دا ولې اړيين دي؟

ګرځنی، لنډ ګرځنی اونور

ټوټه په بيلابيلو پوهنو کې او همداسې ځمککچپوهنه کې

نيمی

اوځنې نور

ژبه خو همداده، چې لرو يې. دې روځنۍ ژبه باندې، چې يو له بل سره خبرې پرې کوو، اړکيږو، چې همدا د ژبې ويونه په پوهنوکې هم وکاروو، موږ د هغوشيانوله پاره نورنومونه يا ويونه نه پيداکوو، نو له دې امله هرو مرو به يو نوم په مختلفو پوهنوکې په ورته موخه کاروو،

لکه:

په الماني ژبه کې بدن جوړښت يا اناتومي کې زېښي Sehne د عضلې اوهډوکي منځ کې تړوني، ښلووني اوکه غواړۍ بيلووني ته وايي اوپه هندسه کې هغه کرښه ده، چې د ګردۍ څخه يوه ټوټه بيلوي، چې موږتراوسه وتر بللی، چې پښتو انډول يې ټوټه-ونې بلل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداسې بله بېلګه: موړ: په ورځنۍ ژبه کې، چې څوک نوره مړۍ نه شي خوړلی موړ بولو او همداسې ګومان مې دی کیمیا کې موړ (تراوسه مشبوع) هغه اوبی بلل کیږي، چې نور څه په ځان کې نه شي اوبی کولی دا په دې مانا چې مړیږي. نوله دې امله وایو،چې دا اوبی موړ شو (تراوسه: دا محلول مشبوع شو).

ځنو(که ځینو؟) ویونو ته باید هکپک نه شو، چې لرو یې اوکاروو یې نه، چې له دې امله راته هکپک کوونکییعني نابلده دي . محلول چې موړ یې زیات وخت حل بولو، په پښتوکې اوبی دی.

دا زموږخوښه نه ده او نه غوښتنه، دا پیداېښتي همداسې دی.

ډېره هڅه بایدوشي، چې یو کره پیژندل شوی نوم یا وی د یوه بل کره پیژندل شوي وي په ځای – چې ناسم دی - کیږدو.

بیلګه: د شیانو یو ټولګي د یوه ګډ خوي سره، چې هغه خوي بهیدل دي اوله دې امله بهیدونکي بلل کیږي، په پوره ناسم ډول اوبلن وبولو او همداسې سلمه په شنه زور سلنه نه کړو.

څو لیکونه د پوهنې وزارت اړوند یو.

Dr. Makhan Shinwari   د افغانستان اسلمي جمهوریا د پوهنې وزارت
معین محترم

Smakhan1946@gmail.con

ډاکتر ابراهیم شینواري ته

Bonn; Germany   21.10.2016

د افغانستانن اسلامي جمهوریت د پوهنې وزارت معین محترم ډاکتر ابراهیم شینواري صاحب ته په مینه او احترام.

د لوي څښتن څخه مو روغتیا او بریا غواړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محترم ډاکتر صیب.

ما دا لیکنه پوره د مخه باید تاسو ته لیږلی وي، خو دا وروسته لیږنه یې هم ناوخته نه ده.

زما هیله دا ده، چې د شونتیا په حالت کې دا لیکنه د پوهنې محترم وزیرصاحب سره شریکه کړي.

د افغانستان د درسي کتابونو په ځانګړې توګه د شمیرپوهنې یا ریاضي کتابونو په هکله مې د افغانستان جمهوري ریاست کلتوري چارو مشاور محترم غظنفر له لارې د افغنستان اسلامي جمهوریت جمهور ریس ته یو لیک لیږلی، په هغه کې دا ستونځې پوره لیکل شوي او یوه پخوانۍ لیکنه چې د پوهنې وزارت ته وه، هغه هم مل درلیږم.

که چیرې یو بل کس د دې کتابونو د سمون له پاره تیتر وهلی وي او یا هلته په نصاب کې پخپله یې سمون منځ ته راغلی وي، خو ډیر ښه او که زه دا یواځنی کس یم، نو بیا د پوهنې په وزارت غږ کوم، چې د کتابونو د سمون له پاره چې ډیر اړین دې چانس او امکان راکړۍ، چې دا ستر کار د هیواد د راتلونکې له پاره سر ته ورسوم. دا په دې معنا چې دامشاورت نه بلکه زه کار ته د کولو یا د نصاب د کتابونو لیکلو او سمولو له پاره چمتو یم. کتابونه ما په نړیوال معیار چمتو او لیکلي.

زه به داسې یواځنی کس یم، چې ستونځو یا ناسمونونو ته ګوته نیسم او پخپله یې د شمیرپوهنې کتابونو د سمون کار سرته رسوم او دا ستاسو په چوپړ کې ږدم.

که چیرې د پوهنې وزارت د دې کتابونو سمون له پاره خپله مینه لرله، نو نور کارونه، چې دا کار څنګه سرته ورسول شي، خبرې پرې کولی شو.

دا دې په ګوته وي: دا کار چې زه تاسو ته وړاندې کوم، د دولسو کسانو د دوه کالو کار دی.

تاسو به وپوښتۍ، چې ما نو په ځانله توګه څنګه دا ستر کار سرته روسولی، وبه وایم، چې دا کار ما د دوه لسیزو په وخت کې سرته رسولی، چې اوس مې د ښوونځي له پاره هم سره رایوځا کړي.

یادونه: د پیسو خبره مطرح نه ده. دا کار له لرې هم کیدی شي، چې په دې حالت کې به هیڅ له دولت ونه غواړم.

د هرڅه له مخه ستاسو د ستونځو ګاللو څخه مننه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستاسو د لا ډېرو برياوو په هيله.

ستاسو ماخان شينواری.

دا ليکنه مې محترم مشاور غظنفر صيب ته ليږلې وه.

د افغانستان د اسلامي جمهوريت جمهورريس د کلتوري چارو مشاور محترم استاد غظنفر ته سلامونه او نيکې هيلې.

هيله ده، چې دا اړونده ليکنې به د افغاستان اسلامي جمهوريت جمهورريس ته ورسوئ. پوهيږو، چې دا ډېرې مهمې دي.

دا چې وپوهيږم چې دا ليکنې تاسو ته دررسيدلې، هيله ده ماته به ډاډ راکړئ.

د هرڅه له مخه له تاسو مننه.

ستاسو ماخان

دا ليکنه مې دپوهنې وزارت د معينې د ښوونې سره سم په ۲۰۲۰ ز ک کې ليکلې او ورلېږلې.

د افانستان اسلامي جمهوريت د پوهنې وزارت محترم مقام ته.

ما د پوهنيزو مؤسسو او په ځنګړې توګه د پوهنې وزارت د نصاب په هکله پوره فکر کړی او په دې هکله مې ليکنې هم د تاند خپرونې کې خپرې شوي دي.

څو کاله د مخه مې دپوهنې په نصاب کې کار هم کړی، چې د ستونځو په هکله مې د پو هنې وزارت اوجمهوري رياست ته ليکونه هم ليږلي. زه جنجال غوښتونکی نه يم، خو د کار سمون کې ونډه اخسلی شم.

که د نصاب جوړنه کې مو زما مرسته اړيينه بلله، زه دې کار ته چمتو يم، زه معاش نه غواړم او نه د پوهنې وزارت نور لګښتونه، خو که لازم مو بلل، نو په نصاب کې د شونې ونډې غوښتونکی يم، چې لږ تر لږه د شميرپوهنې څانګه کې راته غوره رول راکړ شي، لږ تر لږه ځان د شميرپوهنې د نصاب د سمون جوګه ګڼم.زما څو ليکنې د افغانستان پوهنيزو مؤسسو په هکله څه موده وړاندې د تاند درنې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپروني له خوا خورې شوې،هغه له تاسوسره شریکوم او له دې د مخه دا یادونه د یوه لنډیز په توګه وړاندې کوم:

۱ – د نصاب لیکونکي باید د لیکنو توان ولري او په انګریزي اومسلک باید پوره واک ولري او دولت د پوهنتون د استادانو په حقوقو باید ورته قانع شي.

۲ – ښوونکي باید د یوه کره ټاکلي پرګرام لاندې تل د همدې نصاب لیکونکو له خوا بیا بیا چمتو شي.

۳ – د درسونو سرلیکونو ټاکل غوره دي، خو همدا اوس چې څه لرو، دا به د یوه وخته پورې بسیا وکړي، خو لیکونکي اوښوونکي باید د دې لیکنو او ورښوونو جوګه وي.

په دې هکله زما د اند پیژندلو له پاره زما لیکنې مل دي.

زه خپله لیکنه نه غزوم، خو که زړه مو وو ماته زما برېښنا پته لیک رااستولی شی.

د هر څه له مخه ستاسوله ستونځو مننه

ډاکتر ماخان شینواری

پنځمه برخه: داسې ګډې وډې پخوانی او اوسنی لیکنې:

خوب د شپې کډه وکړه.

وې مې،چې د طالبانو اوامریکا په منځ کې د کوم تړون، نو د افغانستان له پاره څه؟
-- که زموږ هر څه د امریکا په لاس کې وي، نوبیا خو بې له دې د ویلوڅه نه لرو.
-- که داسې نه وي، نود دې دوه ډلو منځ کې کوم تړون د افانستان له پاره هیڅ باورنه لري. موږ خپل حکومت لرو او د قانون په څلوردیوالی کې ورته ولس واک ورکړی، چې د ولس له پاره ګټورې پرېکړې وکړی شي.
خبرې ډېرې دي، خواوړدوم یې نه.
نور چې هرڅه وایي، هغه به وایي اومسئولیت یې نه لري.
مسئولیت د حکومت دی او د خپل مسئولیت سره به د ولس په خوښه تلنه کوي، نه دا چې طالب اویا امریکا چې څه غواړي، دوی به یې کوي.
دا تر اوسه هرځل موږ ته بل چا روغه راوستې، چې ستر جنګ یې تل پایله وه.
دا ځل باید دروغه راشي اوپخپله افغانان سره روغه وکړي، چې د یوه اړخ پرېکړه کوونکی یې حکومت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کسانو رول، چې ځاني ګټې لري بايدنورله منځه تللی وي، که نه روغه نه شته.
مسئول غني دی اونه بل څوک او پسې حکومت.
ټاکنې يوه دموکراتيکه پروسه ده اوبايد د - په پوښتنه کې - روغې قرباني نه شي.
بايد دا سره بيل کړو:
-- د امريکا اوطابانو روغه اويا بل څه د افغانستان حکومت سره د روغې په مانه نه دي.
-- ټاکنې او د روغې خبرې سره تړاونه لري.

نړۍ فضا

په دې ليکنه کې مو ډيرې ښې څېړې لرودی، خو په خواشينی بايد ووايم، چې هغه ورکې شوي. په لامل يې نه پ،هېږم، خو دا د ن ج

Category:ساينس او ټکنالوژي

WELTRAUM نړۍ فضا
زموږ لمرسيستم
د الماني له ن ج-مونو څخه
ګرانو لوستونکو!
يوه ورځ مې په تلوېزيون کې د ساتورن په هکله يوخبر واورېده، ډېرپه زړه پورې وو. ما چې له ځانه وپوښتل، چې دا زموږ لمرسيستم، نوڅنګه دی، پوره ورسره ځان راته بلد ونه برېښيده، نو په ن ج کې مې چې را پيداکړ، ډېر په زړه پورې داتنيا داتای يې لرل، چې هغه غواړم، له تاسوسره ګډ کړم.

موږد پښتو يا په پښتوساده ليکنوسره لږ بلد يو او زما د عربي ويونپانګه هم ځواکمنه نه ده، چې له دې امله مې داسې په ساده پښتو ليکلي نو هيله ده چې زما د ليکنولوستلوسره به ستونځې ونه لرۍ.

موږ په خپل لمرسيستم يوليد اچوو. او موږ تاسوته د خپل لمرسيستم ستوري ښايو: ځنې د سخت بادغونډوسکې دي، ځنې ايشيدونکې سرې(ګرمې)اويا داسې يخې دي، چې په هغو کې هوا يخيدی شي.

Solar system, illustration

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمرله لوري لدنه: مرکور Merkur، وینوس Venus ، ځمکه Erde، مارس Mars ، یوپیتر Jupiter,، ساتورن Saturn، اورانوس Uranus او نیپتون Neptun.

زموږ لمرسیستم له لمر او د هغه اته ستورو اود هغو ستورود سپوږمیو، وړو ستورکیو او میلیونونو وړو تنونو یا بدنونو، لکه استیرویدونو او کومیتونو څخه جوړدی. دا ټول په لمر راڅرخي.

د دې له پاره، چې موږ په ترتیب د ستورو نومونه اولمر ته یې واټن په یاد راوستی شو، نو لاندې د زده-کړنغونداله، چې په الماني ده، په پام کې نیسو: ‘‘ : “ Mein Vater erklärt mir jeden Sonntag unseren Nachthimmel

مانا یې: زما پلار ماته هره یونۍ زموږ شپنی اسمان راښایي یا تشریح کوي. د الماني غونډالې.... د هر وي پیلتوری د اتو ستورو څخه په ترتیب د یوه پیلتوري دي.

زموږ لمرسیستم په نړیفضا کې یواځنی لمرسیستم نه دی، د دې مخامخ: نور میلیونونه لمرسیستمونه شته چې ستوري یې په هغو لمرونو راڅرخي، نو له دې امله زموږ لمرسیستم په ټولو پیداښتونو کې داسې دی، لکه یوه زره. زموږ لمرسیستم نږدې ۴،۵۶ میلیونه کلونه زوړ دی او د یوه ډېر ستر هایدروجنوریځې له راتنګیدنې یا ټینګیدنې څخه منځ ته راغلی. په لاندې کې موږ تاسوته زموږ د لمرسیستم ستورو په هکله باندې یو لید درکوو.

لمریز سیستم

ټول ستوري په یوه څرخونلار په لمر راڅرخي.
ستوري: زموږ په لمرسیستم کې رنګه باغکي
زموږ په لمرسیستم کې اته ستوري په خپلوڅرخونلارو په لمر راڅرخي. دلته یواځې د هغوي لویوالی او د لمر سره واټن په ګوته شوی یا ورکړل شوی. په ریښتونوالي کې د ساتورن اویوپیتر نیمی (قطر) نږدې د ځمکې لسبرابره دی اولمریې د سل ځله څخه زیات لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

:Sonne لمر
نیمی Durchmesser: 1.400 000 Kilometer
واټن لمرته – :Abstand zur Sonne
ځمککتله*Masse: 333 000 Erdmassen کتله
ځرخونوخت – :Umlaufzeit
سپوږمی Monde: 0
Rekorde ریکارډ: لمر په پاسهواره ۵۵۰۰ او زړي کې ۱۵ میلیونه درجې تودوخي لري یا توده ده. دا یعنې ځمکه ۷۵۰ ځله دومره درنده ده لکه ټول ستوري یوځای او کړی شي ځمکه یو ملیون ځله ځان کې ځای یا خوندي کړي. او د غازونو د توانمنده راشړنې یا راوتنې یا ډزو سره تر لس میلیارده ټنه غاز په نړۍ فضا کې د باندې شړي.
کتله Masse: د هر تن یو خوي. چې د بیلګې په توګه د هغه راکښنتوان اغیزمن کوي. د هغه یووالی یا یوون کیلوګرام دی.

WELTALL نړۍ فضا
Die Sonne in Zahlen لمر په ګڼونو کې

دا چې د لمر په چاپیریال ګڼونه ډېر ستر دي، چې هغوي په یاد کړی شو اویاد کې راوستی شو، دلته یې دا غوره په یوه لید باندې لیدلی شي.

Merkur: میرکور

مرکور په پیداښتي رنګونو
نیمی Durchmesser: 4879 Kilometer
واټن له لمرڅخه Millionen Kilometer 57,9 :
ځمککتله Masse: 0,055 Erdmassen کتله
ځمکورځې Umlaufzeit: 88 Erdentage ځرخونوخت(پهلمر)
سپوږمی Monde: 0
ریکارد Rekorde : زموږ د لمرسیستم کوچني ستوري باندې د شپې اوورځې منځ کې ډېر ستر تودوخیتوپیر له ۵۰۰ درجو زیات واکمن دی. دا هم هکپک کوونکی: میرکور سوکه، سوکه غونجیږي، خکه چې هغه یو ستر وسپنیززړی یا د وسپنې زړی لري، چې سره غونجیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Venus: وینوس
Durchmesser: 12.104 Kilometer نیمی
: 108,2 Millionen Kilometer لمر ته واټن
ځمککتله Masse:0,815 Erdmassen کتله
Umlaufzeit: 225 Erdentage (په لمرڅرخونوخت) څرخونوخت
0 Monde: سپوږمۍ
رېکارډ: هغه سم خورا دوزخي ستورى: د کولنډاى اکسید ټینګې فضا له امله په وینوس باندې د ورځې تودوخې ۴۶۰ درجو ته جګېږي. له ېندوورېځو له ätzender Schwefelsäure باران ورېږي، او پوښهوارې سر یې په اورغورځوونو پوښلی.

Colourbox رنګبکس

Erde: ځمکه

Durchmesser: 12.756 Kilometer نیمی
: 149,6 Millionen Kilometer لمر ته واټن
ځمککتله لMasse:1 Erdmassen کتله
Umlaufzeit: 365 Erdentage (په لمر) څرخونوخت
1 Monde: سپوږمۍ
ریکارد: ځمکه یواځنی ستوری دی، چې ژوند پرې کیږي. پرته له دې په ځمکه کلکې، بهیدونکې او ټېنتیدونکې یا غازډوله اوبه شته او کله کله په زږه پورې لمرنیونه یا لمرتیاره کیدنه منځ ته راځي، چې په هغې کې ویښته-ټیک لمر د سپوږمۍ شا ته ځان پټ کړي

Mars: مارس

Durchmesser: 6794 Kilometer نیمی
: 227,9 Millionen Kilometer لمر ته واټن
ځمککتله Masse:0,107 Erdmassen کتله
ځمکورځې Umlaufzeit: 687 Erdentage (په لمر) څرخونوخت
2 Monde: سپوږمۍ
ریکارد: ۲۷ کیلومتره جګ د Mons Olympus غر یې په لمرسیستم کې هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

Valles Marineris په مارس خورا جګ غر دی، او اته کيلومتره ژور خورا لوي ژورسيستم دی. او لهورسره بلد اخوا يعنې افراطي بوربورکی ډوله (تورنادوډوله) ګرد باد په کې لږيږي، چې يوکيلومتر نيمی لري.

Jupiter: يوپيټر

نيمی Durchmesser: 142.984 Kilometer
واټن لمر ته Millionen Kilometer 779 :
څمککتله کتله Masse:317,8 Erdmassen
څرخونوخت (په لمر) Umlaufzeit: 11,9 Erdenjahre
لږ تر لګه سپوږمی Monde: mindestens 63
ريکارد: دا لوي ستوريخورا لنډې روڅېلري(9,8 ساعته) لري او خورا اوږد پاتې کيدونکی جکړ،د هغه ډېرلوي داغ (لاندې ښي لور ته) له ۳۴۰ کلونورا په دېخوا تاويږي يا په ځان راڅرخي. پرته له دې ګومانکيږي، چې يوپيټر هغه ډېرې سپوږمی لري، چې Ganymed يې خورالويه ده.

زهره

Saturn: ساتورن
نيمی Durchmesser: 120.536 Kilometer
واټن لمرته Millionen Kilometer 1433 :
څمککتله کتله Masse:95,2 Erdmassen
څرهونوخت (په لمر) Erdenjahre 29,5 :
لږ تر لږه سپوږمی Monde: mindestens 61
ريکارد : ساتورن يو ځانګړی کړی سيستم لري او خورا لوي يخغونداري يا يخغونډوسکي لري: د ساتورن ځنې سپوږمی ټولې له يخ شوو اوبو جوړې دي. په ساتورن برېښنا يو ميليون ځله دومره لوي دي لکه په ځمکه او د سلو مترونو په کچه سرور.
Colourbox
اورانوس شين ستوری، زموږ د لمرسيستم دريم لوي ستوری دی
Uranus: اورانوس

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا څیره د Voyager 2 سره د جنووري په ۲۶ ز ک ۱۹۸۶ احستل شوې
نیمی Durchmesser: 51.118 Kilometer
واټن لمرته Millionen Kilometer 2871 :
کتله Masse:14,5 Erdmassen ځمککتله
ځمککلونه: 83,8 Erdenjahre (په لمر) ځرخونوخت
سپوږمۍ Monde: 27
ریکارد: د پاموړ کلونوختونه لري: ځکه چي د اورانوشمالي قطب د لمر په لور لوریز دی، هلته په ووړي کې څلوېښت کاله روڼ پاتیږي، کیدی شي هلته دیامانت هم وه- وریږي. مخترېعین باور لري، چې هلته په اتموسفیر کې تیږې کیدی شي د متان تختیدوني یا غاز جوړې وي.

Neptun: نیپتون

نپتون (څیره د Voyager 2 له خوا ۲۵ د اګست ۱۹۸۹)
نیمی Durchmesser: 49.528 Kilometer
لمر ته واټن Abstand zur Sonne: 4495 Millionen Kilometer
کتله Masse:17,1 Erdmassen ځمککتله
ځمککلونه: 163,8 Erdenjahre (په لمر) ځرخونوخت
سپوږمۍ Monde: 13
ریکاردونه: بل دومره له لمرهلرې نه دی. بیا هم په نپتون کې ځواکمن بادونه لږیږي، د ۲۰۰۰ کیلو متره / ساعت چټکتیا سره، اوهمداسې غوره: په سپوږمۍ Triton یخغورځووني. دا ۲۲۰ درجې یخ نایتروجن غورځوي.
جرمني د بن ښار ۱۶د نومبر ۲۰۱۹

نوره هم بدیږي

د المان د سوشل دفترکي ناست وم او په ستر کاغذ لیکلي مې ولید، چې پرې لیکلي:

،، ... اود شورماشورڅخه یوغړ وشواوویل یې:خانده اوخوشاله اوسه، کیدی شي نوره هم بده شي.

نو: ما خندل اوخوښ وم او نوره هم بده شوه،،.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغنستان غمیزې ته

موږ په افغانستان کې له دې ځلوېښتوکالو را په دېخوا د داسې غمیزې سره ګیر یو، دا ټولو ته روښانه ده. دا چې څه کیده اوڅه به وشي، وړاندوینه یې نه شوه کیدی اونه شي کیدی. همدا تازه یې بیا شاهدان شو. د دې علت دا دئ، چې موږپه افغنستان کې منظم څه نه لروده او نه یې لرو، په دې ژوند کې مو ګډوډې واک لري، دا چې ولې، دا به دلته نه څیړو، خو دې روان حالت ته ګوته نیسو، چې څنګه روان دئ.

ډېر له جنګه ستړي یو او د روغې غږ چې وشي، نو سملاسي ورته ښه لید لرو، خو ایا دا به فاتامورګانه (غولوونکې لمروړانګې. هغه په ووړي کې، چې په ډاګ کې سړي ته اوبه برېښي) وي اوکه څنګه؟

دا څوک چې ورته خوش وو، ولې اودا چا چې شک په کې ګاڼه ولې؟

د دې له پاره هرڅوک خپل دلیل لري، خوزه به همدا خپل اند پرې څرګند کړم.

دا چې دا روغه څنګه راځي، په دې خو زموږ د حکومت په واک کې افغانان هم نه وو خبر تر جمهورریس پورې اوهغه لورته خو د پاکستان د حکومت پورې هرومروټول ترې خبروو، ځکه چې دا روغه د هغوي په پوره مشوره او واک کیده او کیږي به هم. جمهور ریس ته ان تردې چې د سولې مسوده لوستل کیږي اویا یې داسې چټکه لوستلوته ورکوي.

ما ته خو دا د روغې پروسه نه برېښیده، دا په دې مانا، چې د افغنستان د خلکو څخه په خرابه توګه ټاکلی حکومت، چې د نه ټاکلي حکومت او یا بل واک څخه ماته ښه برېښي، هیڅ ورڅخه خبرنه وو، یواځې له دباندې ورته ویلکیدل.

خبره رالنډوو او پوښتنه کوو، چې داسې روغې څنګه منځ ته راځي او په افغانستان کې سالمه لار کومه ده؟

لومړی:

طالبان د افغانستان د حکومت سره خبرې نه کوي او د امریکایانو سره د روغې تړون لاسلیک کوي، چې د افغنستان حکومت یې یواځې هغه لیکنه کتلې وه.

که دا روغه د امریکا اوافغانستان په راتلونکې نه، د امریکا عسکروپه وتلووي، خود امریکا خوښه ده، خوداسې نه ده. دا د افغنستان په برخلیک باندې ده، نو باید د افغان

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت په کې شوني ونده لرودی.د غني د راتلونکي لومړي مرستيال صالح له خبرو اود مخه تيرو خبرونو څخه داسې برېښي، چې کوندې افغانستان دې د لومړي ځل له پاره په دوه برخوووېشل شي (په څنګه يې خبرې نه کوو) او بيا دې په ګډه سره د دولت چارې مخته بوتلل شي. باوروکړی، چې زما سر په دې نه خلاصيږي، چې دا به بل څه ډول وي، پرته له دې، چې يو ځل دې افغانستان په دوه برخو اوحکومتونو ووېشل شي، بيا نو پرته له بيلتون که نورڅه کيږي، هغه به يوه معجزه وي، که افغانستان يوواحد هيوادپاتې شي.

تاريخ ښوولې چې:

که يوڅوک يووار د يوه کلي پاچاهي ونيسي، هغه هم بيا بل ته نه پرېږدي، پاتې لا نږدې نيم هيواد.

پايله: د افغانستان ټوټه کيدنه.

دا نو د کندومک له ترونه بيا ستره بدنامي او تل پاتې بدبختي ده، چې دا بيا نور ټوټه واکونه زيږوي، چې په هيواد کې موبيا جنګ پای نه مومې.

دويم:

په افغانستان کې دې روغه راشي او هيواد دې بيا د همداسې، په بشپړه توګه له دباندنيو منځ ته راغلي حکومتونوڅخه اداره شي، لکه تراوسه چې ورسره بلد يو، چې دا پرته د ولس له پل په پل تخريب څخه بل څه نه وو.

دا هم زما په اند د روِغې لار نه وه.

دلايل به نور هم ولرو، خو اوس به دا پوښتنه وکړو، چې سوله نوڅنګه شوني ده؟

دريم:

سوله بايد په منظم ترتيب شوې وي او منظم ترتيب کيدونکي ډول منځ ته راشي.

خبره په ترتيب شوي اوترتيب کيدونکي کې ده.

که په جنګ کې يوه خوا ماتې وخوري، نود واک ورل و بلې ډلې ته منظم ځکه دي، چې همغه بريالی ډله حکومت جوړوي اوبس، چې دا د واک تسليمي به منظمه وي. او که په څرګنده توګه کومې ډلې ماتې نه وي خوړلې، نو دوي بيا په دې هکله دوه اړخيزه خبرې کوي، چې که نور په جنګ کې دننه واکونه هم وي، د هغوي ګډون به هم اړيين وي، خو نه پرېکنده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا خبرې به رالنډوو اوپوښتنه به دا وي، چې د افغانستان په دې حالت کې به نو روڼه څنګه وي؟

جنګ زور اخستی اوعلت يې دا وو، چې طالبان غوښتل چې زيات ښارونه اوځمکې د خپل واک لاندې راولي.

نوزموږ قضاوت به د زورپه بنسټ وي.

طالبان به څلوېښت يا شپېته زره وي اودولتي ځواک درې سوه زره ته رسيږي.

ورې ولسوالس او ښار ځايونه به د طالبانوسره وي، خو ټول ستر ښارونه د دولت په واک کې دي.

که هرڅومره ځمکه او خلک طالبان ولري، د حکومت ونډه ډېره ځواکمنه ده.

د جګړې اړخ کې طالبان ترور کې تکړه دي، خو په جګړييززور څه نه شي کولی، دوی کوم ستر ښار په ولکه کې نه لري اونه يې‌راوستلی شي اوکه دا ولري، نو اداره يې تاسي په فکرکې راوستلی شئ.

په هر صورت زما وړانديز دولت ته هم دا دئ او زما اند هم، چې طالبان دې د دولت سره روغه وکړي، طالب جنګيالي دې وبخښل شي او خپلو ځايونو ته دې لاړشي، که غواړي په عسکري خدمت کې کار وکړي، د ازموينې وروسته دې دا ده ورته ورکړلشي او په هرډولانتخاباتو کې دې لکه هر افغان د افغان په څير ونډه ولري.

په پای کې يوڅوپوښتنې اود هغوي لنډ ځوابونه:

۱ ـ خپلواکي اودا خپلواک نوڅوک دئ؟

۲ ـ بلواکي نو بيا څنګه اوبلواک څوک دئ؟

۳ ـ ايا زموږ قضاوتونه به خپلواک وي؟

۴ ـ د دې حالت راتک.

۱ ــ ته :

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلواک امریکا ده، چې هم دا کوپاو هم دا، خودا همداسېنه ده.

هلته هم د کسانو یا اورګانونوزوردی، چې یود بل په واکوالي کې دی، دا په دې مانا چې هلته هم هرڅوک خپولاک نه ي.

هلته هم چېترمپ څه غواړي، موږ یې د منلو او نه منلو په مخامخ بې واکه یو، خو هلته نور خلک شته، چې غوښتني اوکړني ماتوي. و به وایو، چې هرڅه په دې زورواړخ کې هم نسبتي دي.

۲ ــ نه:

موږ په ځانګړې توګه دا دلیک لوست افغانان یا دا زما غوندې له هیواده دباندې افغانان دېرتینګارکوو، چې دا پلانی د پلاني په واک کې دی یا زموږسیاستوال بې له امریکا او همداسې دا نور یې له پاکستان څخه څه نه شي کولی او دا په ټولیزه کې همداسې ده.

یو قوم او ولس، چې ځان ته ډوډیٔنه شي پیداکولی او هر څه یې له بل وي، نو خپلواکیبه چیرته وي؟

سره له دې هم بیا د هغه هیواد د سیاستوالو ځني څهپه لاس کې وي، چې له هغېبایدتیر نه شي لکه په دې خبرو کې هم زموږ دولت یا حکومت د روغې جرګې په وړاندې، چې د روغې پرېکړه نه وه، دربدل.

بیا همهغه نسبي بلواکي یا خپلواکي.

موږباید وپوهنیږو، چې کله زموږ اود زوررورو ګټې سره شریکې دي اووپوهیږو، چې څنګه له هغو ګډو ګټو موږ ګټه پورته کولی شو.

موږباید زوررورته وښوولی شو، چې څنګه او ولې او چیرته مو ګټې سره ګډې دي او څه د دواړو په تاوان دي.

په هیواد کې مو حکومت شته او هغه بیا خپلې ګټې د نورو هیوادونو د ګټوسره ګوڼلی شي.

هغې بلې لور یعني د طالبانو لورته: هغو د یوه با مسئولیته ډلې څخه نه اداره کیږي. نو هلته د بلواکي او خپلواکی پیژند هم باید توپیر ولري.

هغوي باید د ترې مرسته اخستونکو هیوادونوګټې هم په پامکېونیسي او هغوییبا ددویګټوته په پامکولو اړیین دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ – ته:

لنډ: زموږقضاوتونه هم د شرايطو په واک کې دي او بايد وي.

۴ – ته:

افغانستان اونړۍ: د باندني چې افغانستان ته راغلي، د ترور له امله اودا په دوي د افغانستان د خلکو حق دی، چې له افغانستان څخه ترور ورک کړي. دا جنګ په افغانستان کې د افغان په وژنو نړيوالو راوستی او دوي د دې د منځه وړلوله پاره بايد مجبوروي.

ستره غميزه:

زما جودره بمونووالوزوله.

هلته لرې د شينوارو د هسکي ميني د جودرې کلی د کټه-پور غره لمن کې، چې شاته يې تر سپينغر پورې نور غرونه هم جګ شوې په دوه موږو باندې خلک اوسي. ډېر ښکلی ځای دی. جنوب ته يې غر اونورولوروته يې په شنوپټيو دا ځمکه ښکلې ده، وبځبنی، ښکلې وه، چې به دا ښلا هم د غم ښکلا وي.

دا يو کلي دی، هغه زما د مور کلی دی.

مورې! دا ستا کلی وو، دا په تا ګران کلی وو، ورونه د تره زامن اوټول درباندې ګران وو، ته هم ورته ګرانه وې.هغه خو اوس په بمونو والوته، هلته خوستا ورېرونه اوبچيان يې په وينوکې ولمبيدل، هلته خوستا د تره لمسيان ټول د مسجد د خاورولاندې شو،هغوي لمانځه ته تللي وو.

هلته نور تل غم خپله لمن خوره کړه، هلته به نور نه هغه پيتاوی وي او نه هغه ټوکې ټکالې.

مورې تا خو نه شو ژړلی، زړه به دې خوږ، خو اوس زه ستا له پاره هم د هرټکي سره اوښکې تويوم، نور څه مې د لاسه پوره نه دي،همدا ژړا ده.

ما هم ډېر ښه وخت هلته تيرکړی، ماما ګان مې ټول ښه او د خبروخلک وو، ټوکی ټکالې به ډېرې وې، د ژمي پيتاوي کې به مې کله کله زما د همزولو سره اټيران (يوه د سترنج په څېرلوبه ده) کاوه. ډېر هلته تلم، ماما ګان راته ګران وو او زه هم د ماما ګانو کورنيو ته ګران وم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جمعې په ورځ موږپه بيلجيم کې وو. د چا تلفون نمرې مې هم نه وې وړې او هغې تختې مې د جال کار نه ورکاوه، د نړۍ سره مې مزي نه درلودل. په ما زما ملګري اوخپلوان هم ملامت نه دي، ډېرلټ يم او بيکاره. بې پروا نه يم او که ځان به داسې نه ګورم.

په دې ورځ، د جمعې په ورځ مې زما دميرمن د وراره څخه تلفون واخسته، چې خبرونه وګورم، نو لومړی خبر مې همدا د غمونو لړلی خبر په سترګو شو، چې زما هم د هغو ټولو يادونو د مخه تيرېدو سره غبرګې اوښکې بيواکه شوې اود د ې سترغم درد ته يې نور د ودرېدو توان نه لاره.

په داسې يوه کلي کې، چې ولس نه يو کلی دی څو اويا کسان وژلکيدل اوله څلوېښتو زيان ټپيان خو يوه ډېره ستره غميزه ده. کلي کې خونورنارينه نه شته، هغوی لمنځونه کول اوښځې خو جماعتونوته نه ځي. څوک چې ژوندي پاتې دي،هغه واړه او ښځې،هغه هم نورې په ژونديوکې نه ګڼل کيږي. هغه په ژوندينی مړې دي. پلرونه نه شته، چې دوي بيا پلرنی غيږ کې ونيسي او ويې خندوي، خدايه(ج) د دوي ژوند به نوتل ژړاوي. پوښتنه خو نه کوم، ستابنده يم، خو په فکرکې مې دا راګرځي.

خدايه دا مې د مورکلی وو او دا د تنونو ټوټې يې چې خلکو راټولولې، دا مې د مورد تره زامن اولمسيان وو،هغې ورېرونه و، د هغې ګران خلک وو، ښه دی، چې مورمې لا دمخه مړه ده.

خدايه د دې کونډو يتيمانو چغې خو ته اورې او پوهيږې، چې دا زموږله پاره څومره د غمونو ډکې دي.

خدايه ته خوګورې، چې دا سپينږيري اوتورګړي به څومره دې خپل کارته خوښ وي.

دا کسان، دا د دې کارکړوني او امرکوونکې د خپل دوزخ له پاره د سيده ټګ لارې پرانيزي. فکرکوم، چې دوزخ به هم د دوي له پاره کم وي، دا انساني فکر دی او د له غمه ډک فکر.

دا کسان چې دا کار کوي، دا څوک دي؟ د سپينې پګړۍ وي اوکه د تورې، دا همغه د يوه خره غوږونه دي.

دوي ته چې داسې کارونه کوي د ويلو څه نه لرم، داسې د هغوی د شان سره مناسب څه مې خيال ته هم نه شي راتللی او د حيواناتو سره پرتله کونه يې حيواناتو ته توهين دی، دوي توهين کيدلی نه شي،دوي له توهينور اخوا دي،نه پوهيږم، چې دوي به نوڅه شی وي. خو لويه څښتنه په ډېره بخښنه زه خو له تا د پوښتنې حق نه لرم، خو دا مې په زړه کې ګرځي، چې:

ايا دوي هم اشراف المخلوقات دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما یواځې یو کار د لاسه پوره دی، چې هغه مې ماماګانو ته دعا ده. لوی څښتن دې د ټولو شهیدانو د فردوس جنت په برخه کړي، ټپیانو ته دې روغې ستې ورکړي، د ټولو شهیدانو کورنیو، زماګرانو مانیکانو او ترورانو ته دي لوي څښتن اجرونه او د زړه صبر وکړي.

خدایه (ج) ته پوهیږې موږخو(ستا پیدا) نه پوهیږو

د جادو جام

په لار روان وم ، د خپل خیال سره لاس په ګریوان . وې مې دا خوبونه نه ریښتیا کیږي. ددې خوبونو ریښتیا کول خو ستا کارنه دی، دا خوبونه په ځانګړتوب نه شي ریښتیا کیدی. دا جګړه ځما او ځما د خیال سره جدي شوه، خیال مې وې چې ته دې خپل خوبونه ګوره د بل چا سره ستا څه غرض نه شته، هرڅوك خپل خوبونه لري، نو هرڅوك او خپل یې کار .
زه د خوبونو د ریښتیاکولو په پلو وم په لار راون او سملاسي مې فکر شو چي زړه مې له لاسه کلك ونیولم او راکش یی کړم.

وې چې دلته ورځه، خوب دې د جادو په جام کی وګوره.

ما خپلی پښی کلکی کړې، وې مې چې نه، دا هم ځما خیال او خوب ته کوم ځواب نه لري. خو زړه همداسی له لاسه کلك نیولی او د جادو جام ته مې راکاږي.
ګورم چې د پاسه له مغزو غږ راوشو، چې پام کوه، زړه باچا دی ، څوك یی خبره بي له سزا په ځمکه نه شي غورځولی، نو پښو ته دې په هغې لور حرکت ورکړه، چې دې زړه هلته راکاږي.
د داسی لږ وخت وروسته ما چي خپل خوب د جادو په اول جام کي وکوت نو داسی لږ څه تت ښکاریده، څه ترې نه پوهیدل کیده، نو بیا مې زړه دوم جام ته وروهڅولم او وې چې ناامیدې هم ناکامي ده، بیا دې خوب د بل سحر جام کي وګوره .
ما د باچا خبره، چي مغز مي ورته پام راګرځولی وو نه شوه ردولی، نو په بل جام کی مې خپل خوب وکوت. ګورم چي راته وایي چي ستا ژوند خوب دی او ته مین یي په خیالونو، ځه ورځه هغه کوه چې څه کوی شي، چې خوبونه او خیالونه دې ربښتیا شي.

د بل کړه وړه ستاه کار نه دی دا خبره پریږده چي» که موږ داسی کړي وی او یا داسی ، نو داسي به شوی وی« بلکه هغه څه وکړه چې پخپله څه کولی شی. داپرمختګ دی ، دخوبونو د ربښتیاکولو په لور او بس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بون د پوهنتون روغتون د زړه او رګونوځانګه

۲۶ جولای ۱۹۹۸ المان بن

میرمن می د زړه عملیات کړي او زه ورته په کوټه کی ناست یم. د اکسیجن د بوتل شرار دی او میرمن می د خبرو نه ده. ښاپیری (زما د میرمن نوم دی) غوښتل چی اوده یا بیده شي نو ما ورته د کاغذ ځپونی په سترګو واچاوه) د ښاپیری دا خوی دی چی اوده کیږي نو سترګی په ځپوني تړي(چی رڼا بنده شي او ښه خوب وکړي. مانو کلم او کاغذ راواخسته او د افغانستان په جنګ او روغه می په لیکلو پیل وکړ. په همدې وخت کی چی په افغانستان کی د مرګ او ژوبلی په فکر کی وم او ددې په بیان می د کاغذ سپین مخ توراوه نو دې خپل حالت ته می فکر شواو دا فکر می بیا په هیواد کی ځوانانو، پیغلو او ځوانو واده شو افغانانو او میندو او پلرونو ته شو چی زه په داسی حالت کی چی د ښاپیری عملیات د خدای (ج) په فضل ښه تیر شوي ځان داسی حس کوم نو هغه په هیواد کی موچی په هیوادوالو تیر شول اوتیریږي، هغه به څومره دردونه وو او دا چی لاتیریږي نو دا حالت به څومره دردونکی وي. څموږ هیوادوال به د څومره ارمانونو سره له دې دنیا تللي وي او د څومره ارمانونو سره به دوي دې بدبخته ژوند ته دوام ورکوي او یا به دا ارمانونه د توپ ، ټوپك او راکټونو ګولیو لاندې فاني دنیا ته د ځانونو سره وړي.

زه غواړم چی دا راپیدا شوی احساس می د هغه عمل په بنسټ وڅیړم چی زه ورسره مخامخ شوم. دابه د پښتنولی یا څموږ د کلتور سره شاید مناسب نه وي خو زه نه غواړم چی دا زما د پاکی مینی احساس د جهان دویرې یا بهتره د پروپاګندې د ویرې پټ او د ځان سره و هغه جهان ته یوسم . زه ځان ته د خوشال خان خټك د لاندې بیت په بنسټ جرآت ورکوم او ددې لپاره چی ځان راته بی غیرته ښکاره شي ، ځان د ډار څخه ځغلوم.

زه خواشال کمزوری نه یم چی به ډارکړم په ښکاره ناري وهم چی خوله ئی راکړه

رښتیا چی زه خپل اصل مطلب ته راځم نو خپل ځان لږ معرفي کوم. زه د یوپنځوس کالو یم او ښاپیری د یو څلویشت کلونو، دواړه د پاسپورت له مخی. د ښاپیری عمر خو زیات نه دی او څما په عمر کی زه شك نه ګنم مګر د شواهدو او اسنادو له لور ئی راته نور خلك زیاتوي .موږ دوه اتلس کلن اولادونه لرو چی ځانګه او اباسین نومیږي دوي غبرګوني دي. دا په دې وښایم چی څموږ د ژوند دوه په درې او د نیمائی څخه زیات تیر شوی او د هغو سره چی ځوانان دې ځانونه نه مقایسه کوو او نه مو د میني احساسات دومره ځوان دي چی د هغو سره ئی د تلې په انډول کی واچوو (په ځوانئ کی مینه ځوانه وي او بیا د وخت په تیریدو سره مینه عادت شي چی بی له دې عادت هم ژوند خپل مفهوم لکه په ځوانه مینه کی د لاسه ورکوي). دا چی زه ئی بیانوم نو نسبتآ زاړه احساسات دي نو تاسو فکر وکړی چی د ځوانو دا د مینی ځوان احساسات به څومره لیوني، ګرم او دردونکي وي.

اوس نو راګرځم خپلی اصلي خبرې ته او نور اوږد په دې احساساتي خبرو د کاغذ په مخ کرښی نه راکاږم .څما میرمن چی د زړه د عملیاتو وروسته ـ عملیاتو پنځه ساعته دوام

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړ او یوه ورځ هم په انتنزیو شتاڅیون کی- د روغتون د زړه او رګونو عادي برخی ته راوستل شوه نو زه ورته د دوه بجو په شاوخوا کي وګوتی ته چی یو نفري وه رانتوتم، د ښاپیرۍ په سترګود کاغذ څپوني پراته وو. ما په ټنده دوه واره ښکل کړه او د کاغذ ټوټی

می ئی د سترګو لرې کړې. یو ځل می بیا هم چی دې سترګي راوغړولی په ټنده ښکل کړه او د کټ څخه می لږ فاصله ونیوله. ښاپیرۍ ماته سترګي راوغړولي او غوښتل ئی چی څه راته ووائي خو د زوره ئی پوره نه وه نو په پوره تکلیف ئی په ګوته اشاره وکړه چی ور نزدې شم . ښاپیرۍ بیا هم څه نه شو ویلی خو په لاس تکړه وه او په خپلو شونډو ئی ګوتی کیښودلې. زه نو باید دستي پوه شوی وی او په خوله می په پوره لیونی مینه ښکل کړه او دستي مي په سترګو کی - نه پوهیږم چی د خوشالی او که د خپګان - اوبه راپیدا شوې(دا راته په دې وخت کی سخته ښکاره شوه چی اوښکی ولیکم، ځکه چی ځموږ په کلتور کی خو د نر په سترګو کی باید اوښکی راونه کرځي) .
ددې لپاره چی ښاپیرۍ پوه نه شي نو د کوټی دستي برندې ته ووتلم (هره کوټه و شاته برنده لري او ښه د کښیناستو ځای هم) هلته می د سترګو اوبه داسی ناشکه غونډې وچی کړې چی ښاپیرۍ دا ځما د مینی لیونی شوې اوښکی چی پېنتون ئی باید توي نه کړي ونه ګوري. دا چی دا ټول حالت د طبعي ناروغۍ باعث او پوره د کنترول لاندې دی، دومره تاثیر لري نو هغه په ګولیو او راکټونو چی لګیدلي او لګیږي، د کومو لپاره چی نه ډاکتر شته او نه روغتون، د هغوي او د خپلوانو حالت خو فکر کوم چی څوك د کلم په څوکه نه شي څرګندولی. دا چی دا سهولتونه دلته ځموږ لپاره شته او دا ځموږ برکت نه دی نو دا فکر- په همدې حالت کی چی د افغانستان د روغي په هکله په الماني ژبه می د المانیانو لپاره لیکنه کوله -نور هم ما سره قوي شوچی داچی انسان یواجتماعي ژوی دی او د اجتماع څخه دباندې ژوند نه شي کولی نو لکه چی دلته نورو ځموږ مسئولیت په غاړه اخستی، موږ هم باید ځانونه مجبور وګنوچی د هیواد دخلکو لپاره چی دا اتلس کاله د راکټو او توپونو ګولیو لاندې مري او یا په ډار ژوندکوي، مسئولیت اخستلو ته ځانونه چمتو کړو.

لکه څنګه چی دا نړۍ مجبوره ده او افغانانو ته د ژوند امکانات برابروي او دا مسئولیت ئی په غاړه اخستی نو دا موږ افغانان او بیا هغه افغان چی لیك او لوست ئی کړی نو د هیواد د خلکو لپاره پوره مسئولیت لرو، ځکه چی دا ښونه موږ د ملت په پیسو کړې او دا قرض باید ادا کړوکه نه نو دا پوښتنه خو باید له موږ نه وشي.

که څوك غواړي چی د بل په درد پوه شي نو باید خپل درد ته - که څه هم د پرتلې نه وي- متوجه شي.

د هغو هیوادوالو په افتخار چی ځموږ سره یی ځانونه ځموږ په درد کی شریك کړي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړښت ته

دا چې زه کله کله وایم چې زوړ یم، فکر کوم چې ګوندې دا ټوکې دي او تواضع. داسې فکر نه کوم چې ګوندې زوړ یم، داسې فکر نه شم کولی چې ځواني را څخه تللی، داسې

استعداد زه هم په ځان کې ګورم چې فکر وغولوم. دا استعداد په هرانسان کې شته او هر انسان د خپلې ګټې لپاره د واقعیت څخه خپل فکر ځغلولی شي.

زړښته !

زه له تا څخه نه ډاریږم ، راځه ! زه چې وغواړم تا نه درك كوم، دا تجربه مې د كوچنيوالي د ځان سره روزلې چې څه مې ښه نه راځي، يا د څه چې ډاريږم هغه جدي نه نيسم، مګر درباندې پوه يم چې ګير دې يم او خلاصون در څخه نه شته، خو تر څو چې زه د فكر كولو توان لرم او زده كړه كولی شم، ځان هم ځوان احساسوم . دا كه زده كړه وي، كه د خلكو طبيعت، كتاب او يا د ژوند تجربه وي، فكر ځوان ساتم، ته مې ترڅو چې فكر له كاره نه شي باسلی، زه تاته نه تسليميږم. كه بدن مې له حركته وباسې، لټ مې كړې، له منډو رامنډو مې وغورځوې، تاثير دې نه قبلوم، ځكه چې فكر كوم او فكر روزم، تاته نه غواړم چې وخت ولرم، له تا غواړم چې وتختم، بدن مې تاته تسليم دی مګر كوښښ كوم چې په احساس او فكر مې برې ونه مومې.

نه ! داسې نه ده! په احساس او فكر مې نه بريالی كيږې، جوارګرنه يم چې تاسره په دې شرط كيږدم خودا ځما له تا سره وعده ده .زه لا خوبونه لرم، د هيواد لپاره، د هيوادوالو لپاره او همدارنګه د ځان او خپل ژوند لپاره، چې ددې لپاره بايد ځان ځوان حس كړم او فكر ځوان وساتم او دا قدرت بايد ځان كې وبولم چې په دې كړاوونو بريالی كيږم، خوبونه مې خوبونه نه پريږدم، ددې لپاره مې ډير وخت تير كړی، دامې ژوند دی، ددې د سرته رسولو لپاره ستا په مقابل كې هم مبارزه كوم، تر څو مې چې تا فكر له ځوانی نه وي غورځولی، خو زه په دې فكر نه يم چې ګوندې ته به ځما په فكر برې ومومې، ځكه چې ځما فكر له دې هيلو او خوبونو څخه نه شي تيريدلی او ددې هدف په لور به روان وي . كه د لاسونو، پښو او نور بدن څخه دا قدرت ووت نو فكر به همدا نارې وهي چې هدف ته رسيدلو لپاره كلك همت، وايي چې كلك عزم غرونه ړنګوي، نو ته! زړښته ! بايد په دې باور ولرې چې ستا زور هم ځما په عزم، خيالونو او خوبونو نه بريالی كيږې چې هغه ځما هيلې دي او زه د هغو لپاره ژوندی يم. فيلسوفان وايي چې: تر څو چې انسان زده كړه كولی شي، ځوان دی او همدارنګه وايي چې د انسان اخرنی زده كړه مرګ دی. نو ته! زړښته!

ځما په فكر هلته بريالی كيدی شې چې مرګ تا ځما له فكر سره غبرګ خاورو ته وسپاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

په المان کې د ژوند یوه لحظه جولای ۱۹۹۳ ع کال

۷۵

د اوړي د رسختۍ ورځ په یوه صافه هواکی د غرمې په وخت مې یوه چکر ته زړه وشو. دکور ځخه ووتم. د زیګ خوړ په غاړه مې زړه وو چې وګرځم او د خان سره چرت ووهم. پوهیږو چه که په اروپا کی د ډیر وخت راپه دیخواهم اوسیږو مګر چکر مو ددوي د چکر سره فرق لري. دوي چې چکر ته ووځي نو یا د کار او د کار د موفقیت په فکر کی وي او یا د نورو پرابلمونو په هکله فکر کوي، چې دې تمدن ورسره مخامخ کړي، یا په تیره رسختۍ فکر کوي چې څنګه تیره شوه او یا د راتلونکی رسختۍ په هکله فکر کی وي چې ځنګه باید تیره شي.

مطلب مي دادئ چې ددوي فکر یا د سپورټ په هدف وي او یو فکر کوي. دوي چرت نه وهي د خیال په دنیا کی نه غرقیږي، فقط په ریالستي جهان او ریالستي اینده کی فکر کوي. دا چې دریمه نړی ځنګه بد بخته ده ، ددې نړۍ خلك ځنګه په راکټو او توپونو یو او بل سره وژني داد تلویزیون له لارې ګوري.

دوي د خبرونو له لارې دې ته متوجه کیږي چې ځنګه د یو اولس او یو ملت خلك یو او بل سره وژني او بی ګوناه خلك په وینو کې لمبیږي. دوي طبعاً دې بد بختیو باندې ډیر متا ثر کیږي، زړه سوی یی ډیر دی مګر دا بدبختي د خپل اولس او ځان ځخه لرې ګوري. دا درد چې موږ ئي حس کوو دوي يي نه شي حس کولی.

هغه ځوك چې په راکټونواو توپونو مري، هغه ددوي ورونه وریرونه او خپلوان نه دي، هغه په لرې ځاي کې انسانان دي چې د بد بختیو سره لاس په ګریوان دي، هغه کورونه چې کنډوالې کیږي هغه ددوي نه لرې په یو بل ځاي کې دځه بدبخته خلکو دي .که ددې جهان ورانونکو خبرونو اوریدلو وروسته ددې بیچاره او بیګوناه خلکو لپاره بسپنه وغوښتل شي نو هغه دوي په پوره اخلاص کوي او په خالي وخت کی ددی دردونکو موضوعاتو سره تماس نه نیسي.

په اروپا او امریکا کې خلك په عصري امراضو مري، منځنی ژوند ۷۵ کالو ته رسیدلی او څموږ د خلکو ژوند دجنګ نه لا دمخه د ځلویښت کالو زیات نه وو. دوي ژوند کوي او موږ مرګ ته منتظر یو. د نازو انا د شعر په اساس که ددوي ژوند د نرګس په ځیر یوه خوله خندیده وي نوڅموږ ژوند یوازي د خولی جینګول دي او بس

سحرګه وه د نرګس لیمه لانده ځاځکي ځاځکي ئی له سترګو څڅیده
ماوې ځه دي ښکلیه ګله ولې ژاړې ده وې ژوند مي دی یوه خوله خندیده

دا اوس د خپل چرت ځخه ووتلم. پرابلمونه مي سره ډیر یوځاي کړل، ځما اصلي خبره په اروپا او اروپایانو کې نه بلکه په ځان او خپل هیواد کې ده. د انو څما د خیال په باب څما وروستي فکر وو چې د سریزې په توګه مې ولیکه او اوس د اخري فکر ځخه و اولي خیال ته راځم .ما دا چکر په داسي وخت کې پیل کړچې څوي مي په کمپیوتر لوبې کولې، لور مي هم ددرس سره مشغوله وه او میرمن مي مړۍ پخوله چې د پخلنځي ځخه د مسالو بوي خوت لکه د هر افغان په کور کی که د سوپي په پیسو هم ژوند کوي)دلته می مطلب د سوال پیسی دي چې دولت یی راکوي(او که د خپل کار په پیسو، خو د پخلنځي ځخه به د زنکیو اونورو مسالو بوي پورته کیږي .د زیګ د خوړ ځلور خواو ته ډیرې په زړه پورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

منظرې دې مګر موږ افغانان ددي منظرو کتلو ته د خيال او چرت څخه نه شو راوتلی او ټول چرت مو همغه د هيواد په جنګ اوبدبختيو کې وي. ځما هم د نورو افغانانو غوندې همغه چرت دی چې په هيواد کې مو په شدت راکټ وريږي، بيګوناه انسانان مری، کورونه کنډوالي کيږي او نور افغانان هم بي وطنه کيږي. نو کله سړی د خپل هيواد

دروغي په فکر کې شي او کله سړی داسې ناميده شي چې ګوندې هيواد مو د هميشه لپاره د لاسه ورکړ. وطن ته د تګ جرآت هم نه شته او امکان هم يا په بل عبارت موږ دا دلته افغانان د مرګ څخه هم ډاريږو، ځکه چې موږ جنګيالي هم نه يو چې پخپله يا په بل چا ځانونه وساتلي شو. زه خو د وژلو جنګ څه کوې چې د هغه لږ غوندې جنګی خبرو طاقت هم نه لرم .دا خيال چې سړی ليکي نو کله کله فکر پکې کوي او غواړي چې د نااميدی جهان څخه راووځي او په فکر کې شي: که چيرې د ا د اروپا او امريکا افغانان د افغانستان ګاونډيو افغانانو سره يوځاي شي نو کولاي شي چې دروغي لپاره څه وکړي .په هر صورت ، ځموږ د افغانانو چکراو په دې اساس چرت وهل نو سړی نور هم خپه کوي. د زيګ خوړ په غاړه چکر کی ګورم چې يود اوبو خالي ځای مې د اونو سره جوښت په سترګو شو.
ګټې او شګې وچې او د کښيناستلو وې. ما د ځان سره دستي وپتيله چې دلته په دې ګټو کښينه، دا د اوبو ځپې به دې تر يوې لحضې د پريشانی څخه خلاص کړي او فکر به دې ارام شي. داسې ويل کيږي چې ځوك د روانو اوبو په غاړه کښيني ، پښې په اوبو کی کيږدي، د اوبو شرار اوري او ځپو ته يې ګوري نو فکر) بهتره چرت (يې د نوروپرابلمونو څخه اوړي. دا نو په واقعيت کې داسې ځاي وو چې يو ليکوال او يا بهتره يو شاعر به د يوې ادبي ټوټې لپاره الهام ترې اخستی وی. زه نه شاعر يم نه ليکوال چې د زيګ د اوبو دا نازك شرار د ليلي د ګنګرو د شرنګارسره او د اوبو دانازکې ځپې د ليلی د زلفو د ولونو سره تشبه کړم چې يو ښه عاشقانه شعر او يا په زړه پورې ادبي ټوټه ترې راوباسم .
ما ځان بيا دچرت څخه و يوست غواړم چې بيرته و خپل چرت ته راشم. د زيګ د خوړ په غا ړه په همدې اميد وم چې ارام وکړم او د ا د خيالي دنيا څخه چې فقط دبد بختي او پريشاني ده وتښتم. يوه لحضه نه وه وتلې ، بيرته مې دې ته رافکر شو چې خيال بيرته د وطن همغو راکټونو او توپونو پسې تللی چې بيګوناه او د خدای)ج(غريب انسانان وربانديې وژل کيږي چې نه يی دا د خدای)ج(په دا لوي جهان کی ځوك په چرت کې دي او نه يی ځوك غمخور شته او د قاتلانو د توپونو او راکټوخوراك ته بې د کومې دفاع څخه تسليم دي .موږ نو په داسې مرحله کی قرار لرو چې نه د اوبو دا شرار او نه دا نازکې د اوبو ځپې موږ دې وطن په مينه ليونی شوی چرت څخه راګرځولی شي. دا فکر دومره ليونی دی چې د زيګ د اوبو د رزار او د نازکو ځپو دا زولنې ئې نه شي راګرځولی. ماته په همدې لحضه کې هغه د پښتو لنډۍ را په ياد شوه:
که فکر بند په زولنو کړم چې رانه خلاص شي برابر اشنا ته ځينه.

ډاکتر ماخان ميری شينواری

سيستم څه شی دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجازه دي وي،چي دا یو وی یعني سیستم، چې ټولپوهیدونی دی، خو بیا هم له تاسو سره کړ روښانه کړم. دې ته له دې امله راوهڅیدم، چې وګورو، دوي یا دا پرمختللي نړی هر یو وی- چې فکرکیږي، دا خوروښانه دی- خومره څيري او روښانوي.

۷۷

سیستم (زوړ یوناني وی σύστημα sýstēma د ډېرو یوګونو برخو څخه یوځای اینوولشوی ټول) په ټولیزه توګه رابندوړ پیداښتي یا هنري ،، جوړښت،، په نخښه کوي یا په ګوته کوي، چې له بیلابیلو برخو څخه جوړ دی، کوم چې د ټاکلو منظمو اړیکو په بنسټ یو له بل سره د ګډ ټول په څیر راوړلکیدی شي.

د دې وی یا کلیمي یووالیز پیژند نه شته، ځکه چې د هر مسلک له مخې یې پیژندورکول توپیر لري. په دې پسې نو دا مخ ته تللي غونډاله د یوه خوراغت کړ پروپښوني یا - - ونوالي په موخه یو ذهنیت دی. د یوګونو پارامترونو لاندې روښانه ونه کیدونکې ده.

- فضایي یا / او د یوه سیستم وختیزې پولې کیدی شي د هغه تنیزوالي یا د ټاکلو توانونو له لارې فزیکي روښانه کړای شي یا تشریح کړای شي(ریښتوني/مادي/ ټاکلي سیستمونه) – یا سوچه اندیز یا فکري جوړشوي، موخه-چوپړیز (د موخې په چوپړ کې) پیداښت یا طبیعت وي(ادیال یا خیالي/ نه مادي/ نظري سیستمونه).

پیداښتي – یا طبیعي سیستمونه:

ټول پیداښتي سیستمونه په ریښتوني پیښ(ریل یا واقعي) سیستمونه دي، چې د موخه-وړې له انساپیداکوني anthropogenenاغیزې پرته منځ ته راغلي او ځان پخپله ساتونکی یا خپلځانساتونکي دي.(بیلګه: Quantensystem , Atom, Molekül, Lebendes System

(, Zelle, Organsystem, Psyche, Ökosystem, Planetensystem

مصنوعي یا هنري سیستمونه:

مصنوعي یا هنري سیستمونه هغه دي، چې د انسانانو له خوا په کې فکر شوی او جوړ شوي وي. دا کیدی شي مادي یا نامادي پیداښت وي، خو زیات وخت دواړه سره یوځای کوي. د دې په منځ کې سړی (ریښتوني) تخنیکي سیستمونه (بیلګې: کارالات، ماشینونه، شمیرونی(کمپیوټر)) سوسیال یا ټولنیز سیستمونه (سوسیال ګروپونه، کورنی، نزاد،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولني، عقيدوي ټولنې) او سوسيالتخنيکي سيستمونه (بيلګې: معلوماتي سيستمونه، انټرنټ يا نړيوال جال).

يو ګډوله له پيدېښتي او هنري يا مصنوعي ريښتوني سيستمونو بيوتخنيکي سيستمونه (بيلګې: مالساتنه او مالروزنه، پاکی جوړښتونه(کاناليزايشن)، مصنوعي زړونه) او

٧٨

سوسيال ايکولوژي سيستومونه انځوروي (بيلګې: کلتوري کرنيزي ځمکې، ساتنچاپيريالونه)

-- مادي سيستمونه هر يو يې د خپل ډول له مخې د هغه د چاپيريال په ښکاره - ، بند – او رابند سيستمونو وېشل شوي. سيستمتيوري د بنسټيپير لرونکو سيستمونو جوړښتډول او خوزښت يې د څېړنې لاندې نيسي.

نامادي يا ناشييز سيستمونه ځانله او ځانله مصنوعي جوړشوي، فکري سيستمونه دي، چې بې له انسانه ،، ټيله شوي،، له لارې کوم ديناميک نه راپيداکوي او شتون يې د مادي سيستمونو په واک کې دی(بېلګې: د کلمو سيستمونه، کواورديناتسيستم، د اکسيومونو سيستم، مودلې او تيوري).\

د يوه سيستم جوړښتوټې(توکي، برخې) داسي ټاکلکيږي، چې يو له بل بيلابېلي يا رابندې، بېلابېلي دندې يا پوښتنې په سيستم کې پوره کړي. په خته کې هر په خوښه ريښتونی(ستورو، ونو، غړو، جوړښتبرخو) يا فکر پرې شووالات (غړونه، نخښې، زېږندې، سيمبولونه) د يوه سيستم برخه کيدی شي.

يو سيستم کړی شي برخسيستمونه ولري او هم پخپله د يوه پراخ سيستم(Supersystem) برخسيستم وي.

زه خبر شوم، چې د نومبر په ١١ ، ٢٠٠٦ ز کال په بلجيم کې د ننګيال په وياړنه يوه ورځ لمانځل کيږي، نو ما دا ناوخته ونه ګڼله، چې پخوا مې د ننګيال د مرګ د لمانځنې په هکله د کولن ښار کې لوستې وه ګرانو هيوادوالو ته د لوستلو لپاره وړاندې کوم.

د شاعر غوره والی

د مرحوم ننګيال د مرګ په درنه غميزه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

المان ، ۱۸ . ۵. ۱۹۹۸ ډاکتر ماخان میرﻯ شینواری

درنو میرمنو! ‌ښاغلو! او ګرانو هیوادولو!

د هرڅه له مخه، هیله ده چی ځما سلامونه ومنئ .دا چی زه نه شاعر یم، نه لیکوال او سره له دې هم ځما خبرې چی ځموږ د هیواد د نامتو او ځوان شاعر مرحوم ننګیال د

مرګ د غمیزې په هکله، چی ځوان راڅخه لاړ او یا»اوس دنیاته راغی«، اورئ، د زړه له کومي خوښي کوم.

دا وینا چی د مرحوم ننګیال د مرګ په غمیزه کی کوم، که د فرهنګیانو او شاعرانو په څیر د لوړ فکر او ژور خیال نه وی راوتلي، نو د یوه شمیرپوهنې یا ریاضي مسلکه په څیر د لیوني فکراو ترور خیال خو ضرور راوتلی چی سملاسي به ترې دا نتیجه راوباسئ. دا چی زه په دې ستره غمیزه کی شوونی ونډه لرم، ددي ځوان شاعر ژوند او دده په زړه پورې شعرونو دې ته نه یم راهڅولی .

زه چی خبر شوم چی د مرحوم ننګیال د مرګ په هکله د غمیزې ورځ د » افغانستان کلتوري ودې ټولنه« ددې شاعر په یاد، د شعر او ادب په رڼا کی، یادوي، د دې لارې د دې سترې غمیزې له امله خپله خواخوږي هیوادوالو ته وړاندې کوي، نو لږ د چرت سره مخامخ شوم او دا د تشویش په شکل چې دې تشویش په دې غمیزه کی خپله فعاله برخه اخستلو ته راوهڅولم .

هر انسان ځانګړی مخلوق دئ نو فکراو علایق یی هم یو د بل سره توپیر لري. ځما زیاته علاقه د ورځنی پیښنو سره ده، نو له دې امله ماته فکر ودرید، چی ځموږ په هیواد کی خو د وینو رودونه روان دي، د خلکو په ګریوانونو - که څه هم انارښي له منځه تللی - اوښکی په سیلاونوتویږي، هره ورځ مو په شهیدانو هدیرې ډکیږي، د کونډو یتیمانو چغی مو اسمان ته خیزي، چا یی د نومولو او نا نومولو نوم په دې ډول وا نه خست، نو دا څنګه خبره ده چی د شاعر د مرګ غمیزه دې داسی په یاد شي؟

ما له ځانه پوښتنه وکړه چی ایا شاعر د نورو انسانانو یوځانګړی مخلوق دئ چی د مرګ په یاد یی شاعران او ادیبان د شعر او ادب په دنیا کی ژاړي؟

زه دې تشویش مجبور کړم چی فکر وکړم او لاملونه یا علتونه یی وڅیړم. مجبور شوم چی کوښښ وکړم خپل لید تیز او ژور کړم. دا فکر او خیال می چی هرڅومره د خیال په دنیا کی ځغلاوه اوددې ورځی د ویر ټول اړخونه می څیړل نو د ځان څخه می وپوښتل چی ځما لپاره نو شعرڅه تریپوهیدنه یا مفهوم لري؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایا دا شعرونه ځما د ژوند په خیالاتو کی ځانګړی ځای لري او که همداسی خبرې دي چي په رنګینه کلیمو کی ویل شوي، په خپله لار ځي او که په ما کومه ځانګړې روحي اغیزه لري؟
زما په نظر په هرڅه چی څوك قضاوت کوي نود هغه شي اغیزمنتوب باید اول په خپل ځان وڅیرې. زه احساساتي یم ، د احساساتي شعرونو د تاثیر لاندې زیات راځم، په دې اساس می د خپل احساس د نوروانسانانو د شاعر د ځانګړتوب پوښتنه وکړه.

٨٠

ددې لپاره چی دا راو سپړم مجبور شوم چی د فکر تیغ د مغزو په سوان تیره کړم، د شاعر د تیز لید فکره راوتلي شعرونو لړمون راوسپړم چی د شاعر د یار د خیاله دا د غمه شین زړه په تیز لید وڅیړم. د شعور دام د احساساتو په اعصابو وپیلم، د شاعرد ژور لید شعرونو دریاب ته واچوم چی د شاعر په مسته مینه لوي شوي کبان د سین له ژورې راپورته کړم او یا راپیدا تشویش لامبووهونکی کړم چی د شعور په رڼا کی د شاعر د شعرونو ډنډ کی غوپه شي، هلته د شاعرانه خیال او احساساتو صدف له سیني یو څو د شاعر د مینی مرغلرې راوباسي . دا لاس ته راغلي د شاعر کارنامی د اخلاص، مینی او نیکو احساساتو په بنسټ، د سپین کاغذ په پاك مخ د خیال په قلم د زړه د وینو په رنګ د مرحوم ننکیال دروح لپاره یود ګلونو امیل انځور کړم او خپلي د مینې مرغلرې پرې وپاشم .ځما دا اوړد فکر او خیال په سړه سینه خوږه مینه او ستره حوسیله د نیکو هیلو په ډالی کي د هیوادپالو شاعرانو په افتخار، نه د شاعرانو غوندې کلیماتوکي چی دشاعر د پاکی مینی او نیکو احساساتو مرغلروامیل کی پییل شوی، غواړم ستاسو ګرانو هیوادوالو ددې سړې سینی او د خیالاتو غاړې ته چي ځماد سرګردانی میني او لیونیو احساساتو- نه په مرغلرو- اقلاً په مشکنو پییل شوې امیل واچوم. ددې لپاره چی شاعر د نورو توپیر کړو نو یو څو مسلکي خلك څیړو.

وینستن چرچل ددپلومات په هکله وائي: »ښه دپلومات هغه څوك دی چی څه نه وایی دوه واره فکرکوي».

سیاستوال هغه څوك دی چی پرابلمونه پیداکوي، بیا ددې پرابلمونو اوبیلارې یا د حل لارې پیداکولو په اساس خلك ځان ته رابولي او طبعاً د قدرت لیونی دی، پاچاهي غواړي.

فیلسوف هغه څوك دی چی د هر شي هر کړکیچ او هرې پیخی په علت پسی ګرځی او ریښی یی څیري. فیلسوف همیشه په دې فکر دی -په ساده ډول ئی وایو- چی ایا هګۍ مخ ته ده او که چرګه؟

یعنی دی د مادې او معنی په دریاب کی غرق دی٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ارواښاد ډاکتر ستوري په یاد

ډېرې درنې اغلې مېرمن ستورې (خانې خور)، په پښتنو مین زموږ درونډ مشر محمد افظل خان خان لالا(چې د لرې پښتونخوا څخه راغلی، ښه راغلاست) ، د پښتون ټولنیز اولسولیز ګوند د مشرانو د جرګې غړو ډېرو درنو اغلو او ښاغلو!

۸۱

ارواښاد ډاکتر کبیر ستوری د ممتازو شاګردانو په ډله کې د رحمان بابا له لیسې څخه جرمنی ته ر اغی۰ ما دا بخت لروده، چې ما او ده د رحمان بابا له لیسې څخه را په دیخوا سره پېژندل او د اتریش او المان افغانانو ترمنځ هم اړیکی پوره شته وې.

دا دې په ګوته وي، چې موږ څو افغاني زده کړي اتریش ته لاړو ، دا چې په المان کی د افغانانو ډله زیاته وه، نو موږ به په کال کې څو واره د ټولنو ګډوغونډو لپاره المان راتللو.

په المان او اتریش کې د افغانی زده کړو ټولنی جوړې شوې موږ په اتریش کې د ۱۹۶۷ ز ک په پیل کې ټولنه جوړه . دا افغاني ټولنې بیا د اروپا سراسري ټولنې کې سره یوځاې شوې، یانې په ګډه مو یوه اروپایي د افغانانو سراسرې ټولنه منځ ته راوسته او ګډ کار ته مو دوام ورکړ۰

په دې ټولنو کې د ارواښاد ډاکتر ستوري ونډه غوره وه۰ د دې ټولنې پسې بیا په المان کې د پښتنو او بلوڅو ټولنه جوړه شوه، چې ددې ټولنې په جوړېدو کې همې د ډاکتر کبیر ستوري ونډه بنسټیزه وه او په وروسته وختونو کې بیا د ډاکتر کبیر ستوري په نوښت د پښتون ټولنیز اولسولیز ګوند بنسټ کیښول شو، چې دی یې تر پاې مشر پاتې شود ډاکتر کبیر ستوري سره زما ناسته پاڅه له هغه وخته، چې زه په ۱۹۸۸ زک پیل کی المان ته راغلم نوره هم ژوره شوه۰ ما په هرڅه کې د ارواښاد ماما سره مشوره کوله، چې خورا ګټوره به وه۰ موږ یو بل سره د الماني لغاتو په ژباړه کې هم پوره ګډې خبرې درلودلی او هڅیدو، چې الماني لغاتو یا وییو ته اړونده پښتو وییونه یا لغاتونه پیداکړو۰ دې ته اړتیا وه، ځکه چې موږ دواړو په پښتو لیکنی کولې، چې رانیووني یې الماني کتابونه وو او کله کله به کډ سوچ ته اړ کیدو۰

موخه په پښتو پوهنیزې لیکنې وې موخه دا نه وه، چې ګوندې پښتو دې سوچه شي، چې دا کار شوونی هم نه دی۰

ارواښاد ماما ته هم دا روښانه وه، چې ژبه سوچه کیدی نه شي۰ ژبه پوهنیزه کیدی شي، چې دا موخه باید د هر پښتون وي۰ او د پوهنې پښتو کېدنه یا په ښه توګه : پښتو پوهنیزه کېدنې څخه موخه د پښتو ساده کېدنه یانې پرې زر پوهېدنه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اروابنباد ستوري به ویل، چې که د بوې نوموني لپاره به ځو الترناتیو شته وو، نو ده به بیا په کور کې پوښتنه کوله، چې په کوم وي(لغات) په کور کې څوک ښه پوهیږي، نو بیا به یې همغه نوم ټاکه.

٨٢

اروابنباد ډاکتر ستوري د پښتوژبې په نړۍ کې ځای لرلو لپاره دلته المان کې هم زیاتې هلې ځلې کړي او په دې بریالی شوی، چې په المان یا کم له کمه په نورد راین وستفالن کې پښتو د دوهمې همداسي دریمې ژبې په څېر و پېژندل شي. د پښتو ازموینې اروا ښاد ستوري پخپله اخستلې خو دده له ناروغي لږ د مخه یې د دې دندې سر ته رسولو لپاره ، زه اړنده ځای ته ور وپېژندم ، چې زه دا له ده ماته را پاتې دنده هم په پښتني مینه سرته رسوم.

پښتو یوه وروسته پاتې ژبه ده، د یوقوم ژبه ده، چې په پوهنه کې وروسته پاتې دی یا وروسته پاتې ساتل شوی او دا ګوناه مو هم خپله په پښتنتو اچوله۰

اروابنباد ډاکتر کبیر ستوری په پښتو او پښتنو مین وو، خو دې دا مانا نه لروده، چې ګوندې لوی څښتن دې ونه کړي، د بلې ژبې یا د بل قوم په خلاف دې څوک و اوسي۰ په خپل حق ودریدنه او د بل د حق ساتنه موخه وه، نه د بل د حق څخه څه کمونه۰

اروابنباد کبیر ستوري او زموږ نورو افغانانو، چې ګډ او د ګډو هدفونو لپاره د هیواد څخه دباندنیو هیوادونو ته راغلی وو، چې زیات یې همدلته تراوسه پاتې کیدو ته اړ شو، هغه هیلې مو چې لرودې، په هغې لار کې د هېواد د ستونځو له امله هغه هیلې مو سر ته ونه رسیږدې، خو د ډاکتر ستوري د هیواد او هیوادوالو سره مینه کې کموالی نه دی راغلی۰

اروابنباد ډاکتر ستوري په شعر او ادب کې د خپل زړه د ژورې هیلې څرګندونې لار لیده او برسیره پردې یې خپله مینه د خپل کار په څلوردیوالي کې وښووله او هغه د دا ډاکتر ستوري پوهنیزې څیړنې او لیکنې دي، چې ده خپل پښتون قوم ته پریښوولی، چې دا یې د قوم سره د ژورې مینې څرګندونه هم وه۰

اروابنباد ډاکتر ستوری یو کلک په پښتون او پښتو مین افغان-پښتون وو۰ دی په خپله خبره ټل ولاړ وو، خوداسې نه چې ګوندې بل چا ته یې غوږ نه اینوو، اروابنباد ستوری د سړې سینې خاوند وو او هیڅکله په سیاسي خبرو کې نه خوابدی کیده، د نورو خبرې یې په سړه سینه اوریدلې او خپل اند باندې، چې ورته ښه بریښیده کلک ولاړ وو۰ ستوري د پښتو او پښتنو سره مینه لروده، چې دا د ده د کړو وړو، لیکنو او شعرونو څخه پوره روښانه ده۰ ده که د مینې شعر لیکلی، که د سیاست او یا بل کوم ټولنیز شعر، د خپل شعر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاي يې د پښتو او پښتنو سره په مينه پاي کړی٠ ده خپله مينه د پښتو او پښتنو سره پټه نه ده ساتلی او دا يې تل په ښکاره ويلي٠

اروابښاد ډاکتر ستوري د پښتنو سره، چې د هېواد پرېښوولو ته اړ شوي او دلته المان ته راغلي د هيڅ ډول مرستی څخه دريغ نه دی کړی٠ ده اروابښاد نزدی ټولو پښتنو ته د

سياسي پناه ورلو په هکله تصديقونه ليکلي، او د هغو سره يې نورې مرستې کړي، دا چې اروابښاد ډاکتر ستوری، ساه پوه وو، نو د آرتيا په وخت کی هر پښتانه ته ده، د اروايوهنی له مخی تصديقونه ورکړي، چې دلته ورسره مرسته وشي او د بيوروکراتيکو ستونځوبيو (د ستونځو حل) لارې ورته وازې شي٠

ډاکتر کبير ستوری، ځوکاله راپه دې خوا ناروغ وو، خو په ده کې چا د ناروغۍ نخښې نه ليدلی او ده دا نه ښووله، چې ګوندې داسې دې ناروغه وي٠ دیٔ د خپلو هيلو څخه ونه غورځيده او د خپل مرګ د وخته پورې يو ټولنيز پښتون پاتې شو او په مينه کې يې د پښتنو او پښتو سره کمی نه حص کيده٠ د ده په هيلو د ده ناروغي بريالئ نه شوه٠

ډاکتر کبير ستوري په سياست کې د ستر پښتون غفار خان بابا لار غوره کړې وه اودا يې د ليکنو څخه هم روښانه ده٠

ده اروابښاد ډاکتر ستوري په مرګ هم همغه د بابا لار ونيوه او د همغې لارې د خپل کونړ مړستون ته يووړل شو او هلته په پلرنیٔ مړستون کې خاورو ته وسپارل شو٠

زه او زما مېرمن به چې د اروابښاد ستوري کورته لاړو، نو بېرته کورته به ده خپل اولادونه نه پرېښوول، چې موږ کورته راوړي، موږ به اروابښاد ماما پخپله کورته راوړو، که موږ به ورته هرڅومره وويېل، چې دا ستونځې دې دی په ځاو نه راولي، خو زموږ د زړو درنښت د ملګرتوب په بنسټ ورسره ډېر زيات وو لوي څښتنو دې دهه ته اجرونه ورکړي.

اروابښاد ستوری ملګری پښتون وو ، ملګرتوب يې د پښتنو سره ټينګ وو ، د ژبې لپاره د قوم لپاره او د قوم د يووالي لپاره. دده ملګرو هم لکه خان لالا ده ته خپل ملګرتوب له ژوند وروسته وښود. د اروابښاد له جنازې څخه نيولې تر د پېښور وروستي سيمينار پورې او بيا دا اوس چې له پښتونخوا څخه دلته جرمني ته راغلی، دا په پښتنو مېړن مشر دیٔ او موږ د خان لالا دې بېساري درندو کتلو ته په ډېرو درنو سترګو ګورو، د لوي څښتن څخه دده لپاره اوږد ژوند غواړو او ښه روغتيا، چې د پښتون ـ افغان او د لوي احمدشاه بابا د لويې پښتونخوا په چوپړ کې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اروابناد ډاکتر کبیرستوري یو سیاستوال، ادیب، لیکوال ، شاعر، د پښتنو ټولنیز اولسولیز ګوند مشر او بنسټ ایښوونکي له موږ و تلپاتی نړی ته صفر کړی۰ د ې پښتانه ستوري ځمکه پریښوولې لاړ اسمان ته وخوت دا ستوری پورته ځلیږي او موږ پښتانه په خپلو پوهنیزو ، سیاسي او ادبي وړانګو روښانه کوي۰ ډاکتر ستوری له موږ څخه لاړ خو دی تراوسه زموږ په زړونو او اند کې له موږ سره دئ او وي به.

زه به په خپل اندیز ملګرتوب کې د ډاکتر کبیر ستوري همغسي ملګری پاتې شم او دا د پښتو پوهنیزه کیدني لار، چې زموږ د دواړو لار هم وه ، په هغې به همداسې سیخ روان پاتې شم۰

لکه څنګه چې دی ناروغی ته نه تسلیمیده او تل د خپلو هیلو په لار روان وو، زه به هم همداسې تر هغې دا زموږ ګډې هیلې ساتم، که زړښت وي او که ناروغتیا هغوی به ما هلته له خپلو هیلو او غوښتنو وغورځي، چې دا زړښت او یا ناروغتیا ما - لکه څنګه، چې اروابناد ستوری- د ځان سره غبرګ خاورو ته وسپاري۰

ګرانه ماما! زه بیا بیا زما له لورې زما د ټولې کورنۍ له لورې د لوی څښتن څخه ستا لپاره د فردوس جنت هیله لرم، چې تابه د پښتنو جنت باله.

لوي څښتن دې ستا لپاره په تلپاتې نړی کې هم دا ښکلې کونړونه جنتونه، جنتونه ګل او ګلزار وګرځوی۰

ستا تل پاتې ملګری ماخان میړی شینواری

د اروابناد ډاکتر اسد بها په یاد

ماخان شینواری جرمني

د ۲۰۰۵ ز کال د سپتمبر په ۲۰ سهار مړی څخه وروسته شمیرونی(کمپیوتر) ته لاړم او د بینوا ویبپاڼي ته ننوتم۰ لومړي څه مې چې سترګو ته راغلل د اروابناد اسد د ځنازې خبر وو، خدای (ج) شته، چې نور د ویبپاڼی له کتلو ووتلم، شمیرونی مي بند کړ اوراپورته شوم ۰ میرمن ته می وویل، چې زه دباندې ځم او لږ ګرځم، زما د میرمن ښاپیری سره هم تشویش پیدا شو ، ویل یې چې څه شوي، چې ویبپاڼی ته لا سم ننوتی نه یې او له کوره وځې؟ ما ورته وویل، چې زړه مې تنګ دی، داسی لږ غواړم د باندې وګرځم، که ته ځې هم راځه۰ موږ دواړه یوځاي ګرځیدو ته ځو، نو دې هم د ګرځیدلو نیت وکړ او له کوره ووتلو، خو ما څه نه ویل او دې به راڅخه تل پوښتل، چې یو څه خو شوي۰ ما ورته ځواب نه ورکاوه او ورته ویل می ، چې همداسې مې زړه لږ ناارامه دی، خو دې دا خبره

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه منله۰ په همدې مهال چې مور کرځېدو، زما ټول خیال او فکر د اسد په مرګ کی وو او هغه پخواني وختونه مې همداسې له سترګو تیریدل۰

مور ، چی له کابل څخه د خدای (ج) مې دې غاړه نه نیسی د ۱۹٦٦ ز کال د سپتمبر په ۱۹ له افغانستان څخه د اتریش په لور الوتکه کې را الوتو، نو هغه د الوتکې د الوتو ټکتونه مو د کرتۍ په کینې دباندې جب کې داسې نیغ ټومبلي وو، زمور د ټولو مخ څیرې له یوې خوا نا ارامه او له بلې خوا لږ خوښې بریښیدې، دوه بیز احساس وو۰ له هیواده او

ملګرو بیلیدل خورا ګران وو، مګر د لوړو زده کړو لپاره چیرته تلنه یو پوره د خوښۍ کار هم وو۰

زه چی د ښاپیرۍسره په لار ځم نو دا یادونه همداسی یو په بل پسې رایادیږ، چی دلته به د لیکنې توان ونه لرم، خو پل په پل د ده سره هغه ګډ ژوند رایادیږي، چی مور سره تیر کړی وو۰ اسد یو ډیر مهربان ځوان وو۰ د خپل ژوند په اوږدو کې مور له ده څخه داسې سخته خبره نه ده اوریدلې او تل یې د ملګرو پوره درناوی کاوه، چی هغه درناوۍ په درناوي بیرته ورګرځیده۰ اسد زیات خواریکښ او په پام سړی وو۰ درس یې په پوره مخکیوالی سر ته ورساوه، دۍ زمور له ډلې لومړی وو، چی درس یې پاي ته ورساوه او دا هم باید ووایم، چې هغه اخربال یې زه وم، خو لکه څنګه، چی دوي په ما خپه کیده زه هم د هریوه په د درس پاي ته رسونې باندې خوښیدم، له ما سره کوم داسی د منفي رقابت خو ی نه وو۰

لکه د مخه مې چی ګوته ورته ونیوله اسد په هیواد او هیوادوالو مین افغان وو، ټولنیز خوي یې وتلی وو، په اتریش کې د افغانانو د ټولنې وتلی افغان وو او افغانې کلتور باندې مین، چی هلته یې د نورو رسمی کارونو ترڅنګ افغانانو ته پښتو درس هم ورکاوه۰

په لار روان یو، ښاپیرۍ ته د دې د پوښتنی ځواب ټیک نه ورکوم، ځان ترې تیروم۰ وخت په وخت د اسد نورې خبرې راته را یادیږي، چی په همدې وخت کی د ده یوه بله خبره رایاد شوه، هغه یې ما د ده لور ډیوې ته هم بیا له ډیرو کالو وروسته په اتریش کې وکړه۰ ډیوې راته وویل، چی پلار مې له تا یادوي او دا ټوکه یې ورته کړې وه، چی زه یې اوس کوم، خو له مایې هم هیله وکړه، چی ورته تکرار یې کړم

له دې دمخه باید د اسد د هیواد او پښتو سره مینی ته بیا ګوته ونیسم او هغه دا چی د اسد میرمن اتریشۍ ده، لور یې په اتریش کې ژوند کوي۰ اسد خپلې لور ته د پښتو خبرو برسیره دپښتو لیکلوست هم ورزده کړی، چی دا کار یو ځانګړی کار دۍ۰ دلته د هیواد څخه د باندې ډیر کم پښتانه دي، چی خپلو اولادونو ته د پښتو خبرو ترڅنګه د پښتو لیکلوست هم ور زده کړي، زما په ګډون، چی لور څانګه او ځوی اباسین مې په پښتو خبرو ښه پوهیږي، خپله هم هغه شینواري پښتو باندې غږیږې، خو لیکلوست نه شي پړې کولی۰ د اسد لور ډیوه همداسی په وردګي غږیږي لکه اسد اوبیا مې ورته هغه نکل پیل کړ۰

مور چی اتریش ته لاړو په مودلینګ کې مو ژبه لوستله، چی د اتریش یو خورا ښکلی ځای دی، د غرونو په منځ کې پروت او له ښو ځنګلونوډګ دۍ، چی د ګرځیدا لپاره هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکلي ځایونه لري۰ مور له څو ورځو وروسته په یوه کافي کې کښیناستلو ، چې څه وڅښو۰ هر چا یو څه راوغوښتل، د ده څخه چې د کافی ښځی وپوښتل، چې څه څښې؟ اسد ورته ووې، چی : کوکو۰ له یوې خوا خو په الماني نه پوهیدلو او له بلې خوا خو د وردګو ژبه هم داسې لړ بل ډول اوریدله کیږي۰ د کافی ښځی بیا و پوښتل، چې وبخښنه څه غواړی؟ دیبیا ورته واې، چی زه وایم: کوکو۰

ښځه لاړه او هرچا ته یې هغه غوښتل شوی څښاک راوړ او ده ته یې مخ ته د ککو پیاله کیښوله، اسد خدای بخښلی ورته وایي ، چه: زه خو دا نه غواړم ، دا څه شی دی ؟ ریښتیا

 چې مور ترهغې ککو نه پیژانده۰ هغه ښځه ورته وایې چې تا خو ککو غوښتی وو او ما ککو راوړ ۰ دی ورته وایي چې زه خو کوکو غواړم او هغه بیا ورته وایي ، چې دا ککو دی، نو مور هلته زر پرې پوه شو، چې دا دوردګی لهجې ستونځې دي، چې الف څخه هم وو جوړوي، ورته فکر مو شو او هغی ښځی ته یا کوم یوه وویل ، چې دی خو کوکا غواړې او نه ککو۰ او یا کوم بل چا هم کوکا راغوښتلې وه، چې اسد هم بیا ورته ګوته ونیوله۰ هغی ښځې بیا ورته کوکا راوړه۰ نادیه ډیوې هم بیاله مور سره غبرګ وخندل۰

په لار راون یو، ماته د اسد سره یوځای ژوند رایادیږي، او میرمن می بیا بیا راڅخه پوښتنه کوي، چي زما ځواب بیا هم ورته روښانه نه وو۰ باید دا ووایم، چي ښاپیری هم په اتریش کي د اسد او ټولو افغانانو سره ښه وخت تیرکړی وو او پوره د یوه فامیل د غړو په څیر وربانديٍ ګران هم وو۰ زه پوهیدم ،چی ښاپیری وربانديٍ ډیره خپه کیږي۰ ریښتیا اسد له مور کره پروسږ کال اوړي کی راغلی وو۰ زمور کور ته راغلی وو، زما لور ، ځوی او ښاپری ورته پوره خوښ شوي وو، خو ښاپیری ماته بیا وروسته وویل، چی اسد ناروغ دی او زیات خراب شوی۰ دا تشویش له مور سره تل و۰ زه په دې وخت کې چې اسد مور کره راغلی وو افغانستان کي وم۰ دا اخر وار ، چی اسد ناروغ شو ما ورته تلفون وکړ، دا چي اسد ته خبرې ښی نه وې خو زړه یې ډیرو خبرو ته کیده او وتوانیده، چې له مور ټولو سره وغږیږي او پخواني یادونه سره راژوندي کړي۰

زه په خپل خیال کي له اسده سره روان وم او زمور د هیلو او غوښتنو خیالات رایادیدل۰ ما نو په خیال کې ورته وویل: اسده تاخو له مور ځان بیل کړ خو باور وکړه، چې داسې دې نه پریږدو، مور هم در روان یو۰ ته ستا د زیاتو هلو ځلو سره سره، د پوره هیلواو ارمانوو سره، چې د ځان هیواد او هیوادولو لپاره دې لروده له مور ولاړې، د هیواد او هیوادوالو ته د کار او مرستې په هیله۰ تا د خپل هیواد د ابادی د رڼا راتلل ونه لیدل، خو باور وکړه، چې که زمور په هیواد د لمر څرګ راوخوت او دا د جنګ او ناتوانی، توره تیاره یې پسې واخستله، نو مور به بیا په تا دا زیری وکړو، خو ګومان کوم، چې له همداسی هیلو او ارمانونو سره به مور هم ستا په لار – چې د هرچا لار ده- درشو، بې له دې، چې په تا د هیواد او د هیواد د خلکو د هوساې او بې جنګ او وژنی ژوند زیری وکړو، او تاته ووایو، چې خدای(ج) زمور په هیواد نور رحم وکړ او د جهالت توره تیاره یې زمور له خوني په ابد وځغلوله۰ ماته په همدې چکر کی او همدې د اسد سره خبرو په ترڅ کی هغه د یوه المانی جنرال خبره راپه یاد شوه، چې یوه ژونالست پوښتني ته یې په ځواب کې وویل: په افغانستان کې به هلته روغه راشی، چې دا اته کلن کوچنیان قدرت ته ورسیږي۰ دا خبره یې ماته هم تر پوره کچې ټیک بریښنی او دا ډیر وخت دی۰ په همدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تگ کي وو، چی د ښاپیریزړه ارام نه کاوه او بيا يي همدا پوښتل، چی په تا څه شوی، هرو مرو څوک مړه دی، که نه ته خو داسې نه وې. که هرڅه وې ماته يې ووایه، نو د پوره یو ډیر وخت همداسې چپ کرځیدلو وروسته مې ليمو ونه شوکړای، چی له سترګو د اوښکو مخه ونیس او نه مې زړه نور وتوانیده، چې له چغو ځان تم کړي، نو له ۰۰۰ او سترګو اوبه روانی شوې او ښایری ته مې وویل، چې اسد مړ دی. دې هم راسره غبرګه په چغو او ژړا پیل کړ.

د اسد په ژوند د ده په ښه کړو وړو مو په ژړا ژړا په اسد او د ده په کورنی خبرې کولې. او سملاسي مو نيت وکړ، چی ځنازې ته به يي وين ته ځواو اخری درنښت به يې کوو.

مورې ځوانان وو هيلي مو لرودې د ځان لپاره د کور لپاره اوهمداسی د خپل هيواد او د هيواد د خلکو لپاره، چی له درس ويلو وروسته به دا یا هغه کوو، خو ژوند داسی د عجايبو ډک دی، چی د چا په خوښه نه دی. د قسمتونو ډک دی، داسی تيرېږي، چی تيرېږي.

دا به زموږ په اولس د خدای(ج) امر وي، چې ستا غونډې هيوادپالی هيوادوال له موږ اخلي

موږ ستا ماخان او کورنی يې، ګرانه اسده، ستا روح ته دعا کوو او ستا لپاره د لوي څښتن څخه د جنتونو په هيله يو. ستا روح دې ښاد وي .

شاعر نو څوك دی او شعر څه شی دی؟

شاعر هغه څوك دی چی د خپلو پاکو او د خلکو په مینه لیونیو احساساتود انسانانو په زړونو کی د بد بختيو او ظلمت بل اورد اوښکو په باران مړکوي.

شاعر د خپل شعر په څپو کی د هيواد د خلکو د وينو بهير کی د اولس په وجدان د غمګينو بيتونو تيره ستن چوخوې چی د خوبه راپورته شي. احساسات راپاروي، د ظلم او تيري تورې تيارې او ناولي بدن څخه د شعر په ډيوو تياره پرده لرې کوي او خلکو ته دا ټولی ناکړني د زړه په وينو د کلم په څوکه تمثيلوي. شعر نه په ښوونځي ترلی نه پوهنتون، شعر کار او شغل نه دی، مسلك نه دی، شعر د ژوند رقم دی چی دا د ژوند رقم د شاعر ځانګړوالی دی. شاعر ملنګ دی، ليونی دی، د خدای د خلکوپه مينه مست دی اودا افتخار لري چی څوك يی دې د مينی په ليونتوب اوڅيرې ګريوان نه خاندي. شاعر کله ليونی، کله د يار د روضی ملنګ خواصلاً په خپل خيال کی پاچا دی او په عمل کی د هر قدرت په مقابل کی بی پروا.

شاعر هغه په مينه مست دی چی د الله په ځای يي ليلی خولی ته ورځي، او ملا يی چی وايي د هغه سره دوزخ له ويري دا جنت نه پرېږدي. شاعره داسی نازکه او تيز خيالی ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

چی د نرگس له سترګو چی ژوند یي یوه خوله خندیده دی ځاځکی تویوي. شاعر د خلکو سره د ظلم، تیرۍ او د خلکو د بدبختیو بیان په داسی احساتي او غمګینوکلیماتو کوي چي په دې غم ځمکه لړځوي، د تیګو زړونه چاودوي، د اسمان څخه کوکارۍ وباسي وریځی داسی ژړوي، چی په اوښکو ىی، چی د غرونو په ګریوانونو تویږي، خوړونه، دښتی، رغونه او درې بحراني کوي چی د ظالم د ظلم برجونه په لاهو کړي.

شاعر هغه څوك دی چی د قوم سره تیري باندې د شعر داسی اوسیلی وباسي چی سمندر طوفاني کوي او په هغه کی د ظالم کیشتی غرقوي.

شاعر د یار د وصل لپاره په اغزو کی ځی او د پښو د وینو څخه د یار لپاره د سروګلانو غونچه جوړوي. د یار سره د وصال په وخت کی ددې لپاره چی شاعر د دیواله سیوري ته په تلو مجبور نه شي سپوږمۍ له حیا خپل سپین مخ د ځمکي په توره پرده پټوي، بلبلان ورته د مینی سندرې وایی اود مینی په مستۍ د اسمان ستوري په نڅا راولي. د یوې خوا د یوه شاعر او دبلی خوا دداسی شاعر د مړینی د سترې غمیزې یاد په فرهنګیانو، شاعرانو او حتی ځما غوندي خلکو چی د شعراو لیکوالۍ سره پخپله کومه اشنایي نه لري فرض دی، ځکه چی شعر همیشه د انسان سره مل دی، شعر وخت نه لری نو په دې اساس شاعرمرګ.

داسې شاعران د اولس د خلکو په زړونوکی د تل لپاره ژوندي وي.

جورج کریستوف لیښتنبرګ وایي:

،،اکثره شاعران له مرګ څخه وروسته جهان ته راځي،،.

او لیکنې د ډاکتر ماخان میرزي شینواري کتابونه یا ژباړې

د ډاکتر ماخان شینواري پوهنیز کارونه، ځانګړي دي، دا په دې مانا چي د نورو پښتو لیکنو سره د پښتو ژبې له مخې پوره توپیر لري او سوچې بوچې نوې دي. په لاندې ډول:

۱ – ډاکتر شینواري نږدې څلوېښت کتابونه د شمېرپوهنې رېښه کې په پښتو کړې، دا په دې مانا، چې د عربي ویونو په ځای یا یې نوره هم ښه د مسلکي نومونو انډول پښتو ویونه لیکلي.(دا انډول نومونه په پښتو کې شته، جوړ شوي نه دي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ – په دري کتابونو کې يې فزيک هم په پښتو ليکلی، دا په دې مانا، چې پوهنيز او مسلکي ويونه په پښتو دي، چې دا هم د پښتو ژبې له پاره لومړی ځل دی.

۸۹

۳ – دوه کتابونه د ژبې په هکله، چې هلته هم د نورو ليکوالانو د ليکنو د سمون سره سر او کار لری ، چې نوموړی په کې تراوسه ځانله دی، لکه په دې نورو ليکنو کې هم. ملامتي به د نومړي وي، خو وايي، چې کړنې يې د ژبلار سره سمې او سم انديزې دي.

که ژبسمون، چې بيا هم ډېر غزېدلی او چاپ ته چمتو دی، هغه ويونه د څېړنې لاندطې نيولي، چې ناسم ژبې ته را ننباسل شوي.

زما زياتې ليکنې له پخوا په ټول افغان او اوس همداسې هغه زيات يې د تاند په خپرونه او د دعوت خپرونه کې خواره شوي او نور هم دا کار پسې روان دي.

د ډاکتر ماخان شينواري چاپ او ناچاپ ليکنې:

1988 Vienna (Austria):

لومړی:

H.K. Kaiser , M. Shinwari : Aproximation compact topological general algebra 6 ; Page 117 – 122 algebra : contributions to

1987 Vienna (Austria):

دويم:

لومړی-Interpolation und Aproximation durch Polynime in Universalen Diss . Uni. Wien Algebren .

دويم-*Interpolation and Aproximation by Polynome in universal Dissertation at the University of Vienna/Austria Algebras,*

لاندې د شميرپوهنې پښتوټول کتابونه په المان کې د ،، افغانستان کلتوري ودې ټولنه،،له خوا چاپ شوي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

2000 Bonn (Germany):

دريم: د شميرپوهنې ستر کتاب : د شميرپوهنې برسيره د انجنري، فزيک او اقتصاد لپاره ، همداسې د ښوونکو او زده کوونکو لپاره (دا کتاب په ۹۰۰ مخونو کې چاپ او دا نوې ليکنه به يې ځنو ځايونو غزېدلې او ځنې ځايونه ترې لرې شوي دي)

2003 Bonn (Germany):

ځلورم: ځمککچپوهنه(هندسه) ، په سلو، زرو کې شميرنه، د ګڼې – او کڼې د کڼې شميرنه ، د اختمالوالي شمېرنه کتاب د ښوونځي ټولې اړتياوې پوره کوي

2003 Bonn (Germany):

پنځم: الجبرونه (د الجبر بنسټونه دي) (ketabton:com ته پورته شوی)

2003 Bonn (Germany):

شپږم: د شميرپوهنې انګرېزي – پښتو ډکشنري.(ketabton:com ته پورته شوی)

2003 Bonn (Germany):

اووم: د شميرپوهنې الماني - پښتو- او پښتو الماني ډکشنري (ketabton:com ته پورته شوی)

Mathematical dictionary German/ Pashto and Pashto/German

2003 Bonn (Germany):

اتم: دفرنځيال برابرون (دا کتاب په دې ځانګه کې يو پيل دی، ساده ليکل شوی) (ketabton:com ته پورته شوی)

Differential equation Translation; An Introduction

Bonn (Germany): 2003

نهم: د شمير پوهنې فرمولونو ټولګه

Mathematical Formulas

(c) ketabton.com: The Digital Library

2003 Bonn (Germany):

لسم: شمیرپوهنه له عربي په پښتو

1997 Bonn (Germany):

یوولسم: د افغانستان په هکله سپیني خبرې: په   المان کې

،،د افغانستان روغې او بیا ابادولو ټولنه،، له خوا

یادونه: له ۲۰۰۰ کال دمخه ډاکتر ماخان شینواري د ،،د افغانستان روغې او بیا ابادولو ټولنه،، له خوا درې سیاسي مجلې هم را وستلې.

ژباړې او نورې لیکنې:

:   *Prof. Brinkmann. (From Brinkmann.du.de)*

لاندې د برینکمن لیکنې چې له پرینکمن ن ج څخه ژباړل شوي دي. دا کتابونه د ښوونځي له پاره او همداسې د کانکور ازمویېنې له پاره ګټور دي.

دولسم -   شمیرپوهنه د ښوونځي لپاره   لومړی ټوک (ketabton:com ته پورته شوی)

دیارلسم – شمیرپوهنه د ښوونځي لپاره   دویم ټوک(ketabton:com ته پورته شوی)

څوارلسم – شمیرپوهنه د ښوونځي لپاره   دریم ټوک(ketabton:com ته پورته شوی)

پنځلسم - د احتمالوالي شمیرنه   د ښوونځي لپاره(ketabton:com ته پورته شوی)

شپاړسم – احصایه یا ستاتیستیک   دښوونځي لپاره(ketabton:com ته پورته شوی)

لاندې کتابونه د شتوتګارت د پوهنتون د استادانو د لکچرونو څخه چې د شتوتګارت پوهنتون ن ج څخه خپاره شوي را ژباړل شوي.

اولسم – انالیزی   ۱ (ketabton:com ته پورته شوی)

اتلسم – انالیزې   ۲(ketabton:com ته پورته شوی)

نولسم – کرښیز الجبر   (ketabton:com ته پورته شوی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شلم - د شمیرپوهنې بنسټونه (ketabton:com ته پورته شوی)

یوېشتم - د فرمولونو ټولګه(ketabton:com ته پورته شوی)

دوه ویشتم – فنکشنل انالیز(ketabton:com ته پورته شوی)

درویشتم – وکتور شمیرنه (ketabton:com ته پورته شوی)

نورې ژباړې

۱۳څلرویشتم – له www./grundstudium.info/linearealgebra څخه:کربنیز الجبر (ketabton:com ته پورته شوی)

پنځویشتم – Georg Gutenbrunner ګڼونپوهنه یا د اعدادو تیوري(ketabton:com ته پورته شوی)

زما لیکنې

Bonn (Germany):

شپږویشتم - د شمیرپوهنې ستر کتاب دویم چاپ لومړۍبرخه: د پوره تغیراتو سره : دا کتاب د شمیرپوهنې برخې برسیره د انجنرۍ، فزیک او اقتصاد لپاره ، همداسې د ښوونکو او زدهکوونکو لپاره پوره ګټور دی. په کتاب کې د اړتیا سره زیاتونه او کونه راغلې (ketabton:com ته پورته شوی)

اوه ویشتم- د شمیرپوهنې ستر کتاب دویمه برخه (ketabton:com ته پورته شوی)

اته ویشتم - ځمکګچپوهنه (هندسه) دویم چاپ د پوره تغیراتو سره (ketabton:com ته پورته شوی)

نه ویشتم – الجبر بنسټونه دویم چاپ له تغیراتو سره (ketabton:com ته پورته شوی)

دېرشم - ډېرۍ پوهنه یا سټ تیوري (ketabton:com ته پورته شوی)

یودېرشم – د شمیرپوهنې سم اند (منطق ریاضي) (ketabton:com ته پورته شوی)

دوه دېرشم - د یو څو شمیرپوهانو ژوندلیک(ketabton:com ته پورته شوی)

دریدېرشم – د شمیر پوهنې ګډې وډې لیکنې

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلوردېرشم- داهم ژباړه ده، خو لیکونکی یې متآسفانه راڅخه نابلد شوی: د مشتق او انتیګرال شمیرنو ته تمرینونه او اوبیونې یا حلونه یې(ketabton:com ته پورته شوی)

پنځه دېرشم – د شمیرپوهنې انګریزې پښتو او عربي + درې ډکشنري

شپږدېرشم – د شمیرپوهنې پښتو انګرېزي ډکشنري(ketabton:com ته پورته شوی)

اوه دېرشم – د شمیرپوهنې پښتو ډکشنري د شمیرپوهنیزو وییونو په پښتو روښانه ونه(ketabton:com ته پورته شوی)

اته دېرشم - د زړه له کومې(دا هغه لیکنې دي، چې ځنې یې په نړیول جالونو کې خپرې شوي دي.)

نه دېرشم – د افغانستان په هکله سپینې خبرې، چې وبه غزیږي.

نوري لیکنې، چې په ژباړه یې پیل شوی، خو لا پوره نه دي

څلوېښتم– د شتوتکارت پوهنتون لکچرنوټونو څخه ، چې د شتوتګارت پوهنتون ن ج څخه خپریږي: د ګروپونو تیوري(ketabton:com ته پورته شوی)

- د ښوونځي لپاره فزیک د برینکمن لیکنه

له پنځم ټولګې څخه تر اووم ټولګې پورې ژباړل شوی (دا چې زما دویم مسلک فزیک دی، دا لیکنې ژباړم. دا هم د دې لیکوال یوه ډېره ښه لیکنه ده، چې -د شمیرپوهنې په څیر- دلته هم زیات تمرینونه د حل یا اوبیونې سره په کې راغلي او ماته زیات ګټور برېښي) او دالاندې د برینکن څخه راژباړلي

یوڅلوېښتم - فزیک لومړیبرخه (ketabton:com ته پورته شوی)

دوه څلوېښتم – فزیک دویمه برخه. برېښنا پوهنه. همدا کتاب. (ketabton:com ته پورته شوی)

دریڅلوېښتم – د پوهنې وزارت له خوا چاپ د ښوونځي شمیرپوهنې کتابونو ته کتنه. دې کتاب کې د دښوونځي کتابونو د هر کتاب یوې برخې ناسمونونو ته ګوته نیول شوې او ناسمونونه بیا سم شوي هم دي.(ketabton:com ته پورته شوی)

څلورڅلوېښتم – د فزیک کوچنی ویونو دکشنري(ketabton:com ته پورته شوی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه څلوېښتم – پرېپوزېشن یا اړیکویونه.(ketabton:com ته پورته شوی)

شپږ.څلوېښتم = ژبسمون(پښتو کې ناسم راننوتي ویونه، چې سم شوي دي)

اوه څلوېښتم – پښتو ژبلار یا ګرامر ۲۰۲۰

اته څلوېښتم – پښتو ته ناسم راننباسلي ویونه (که غواړئ دویم غزېدلې لیکنه) : له پخوانۍ لیکنې څخه نوی شوی او پوره غزېدلی ۲۰۲۰.

تازه لیکلي خو تراوسه کتابتون ته نه دي پورته شوي او دا د ځانله لیکنو په توګه له درې کاله را په دیخوا د تاند او په دا ورسته کې د دعوت او همداسې د نورو د ج څخه خوریږي او خواره شوي دي. په دې کتاب کې د پښتو ناسم ننوتي ویونه څېړل شوي ناسمونونو ته ګوته نیول شوي او په دلایلو روښانه شوي، چې ژبمینوالو لهپارهیي لوسته او ګوتنیونه اړیینه ده.

نه څلوېښتم – داسې څه له فلسفې ۲۰۲۰

پنځوسم – ژبې مري او نورې لیکنې ۲۰۲۰

ډا کټر شینواری لیکي چېرته میندل کیږي:

زما نږدې ۳۹ نه ډېر کتابونه په کتابتون ټکی کوم Ketabton.com زما د غزیز او ان د ښوونځي له وخت ملګري، خو له ما پوره ځوان ستانه میر زهیر شینواري ځوي زما د ګران ځوان وراره ګل شمشاد زهیر شینواري له خوا خواره شوي او هیله ده، چې دا نور به هم زر تزره راته خواره کړي، چې ډېره مننه ترې کوم.

د ډاکټر شینواري د پوهنیزو هلو ځلو له امله ستاینلیکونه:

د افغانستان کلتوري ودې ټولنه. جرمني – ۱

یشنیشد افغانستان کلتوري ټولنه کولن م – ۲

اړیینه یادونه: د ښوونځي نهم ټولګي شمیرپوهني کتاب کې مې نوم لیکل شوی، خو ما په کې څه نه دي لیکلي.

د دولسم ټولګي له پاره یې پښتو او دري کتابونه لیکلي وو، چې هغه بیا په بل نامه چاپ شو او پوره ناسمونونه یې درلودل، پرته له هغو پوښتنو یا نور جملو اوبیونو یا حلونو څخه، چې هغه همغه د ډاکټر شینواري د لیکنې په کې پاتي وو او د ده نوم هم په کې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو. د پوهنې وزارت او تر جمهورریس پورې یې لیکنې ولېږلې، خو د نصاب استادانو په غوښتنه یې د نورو کارونو څخه ډډه وکړه، وایي، چې څه مې بې له دې هم نه شو کولی

ژوند ته شینواري د ډاکتر ماخان میرې

یوه لنډه کتنه

نوم: ماخان (په لومړي ځل یې نوم ،،میری،، وو، چې د رحمابابا (لیسه کې نوملیکلو وروسته ماخان باندې بدل شو

د کورنی نوم : شینواری

د پلار نوم: ارواښاد نورالرحمان

ادہ پستود مور نوم: اروابښ

د نیکه نوم: ارواښاد حسن خان

د نیا نوم: ارواښاده صبربي بي

۱۵ د سپتمبر په ز ک ۱۹۴۶ د دزیږېدو کال: ډاکتر ماخان شینواری ۱۳۲۲ زیږېدلی دئ (دا خو هغه رسمي ز ک دی. سمه نیته یې نېټه ه ک ۱۳۲۰ خو تره مې وایي ،ش ه کلونو منځ کې باید وي ۱۳۲۰ او (دئ

د زیږېدو ځای: ننګرهار د شینوارو د هسکې مېنې ولسولي په .مورګې کلي کې زیږېدلی

قرانکریم تر له د مورګۍ غارخلي کلي کې د لمنځتون استادانو څخه پنجکتاب، خلاصه، مونیه، ګلستان پورې، چې دا مو بیا په ښوونځي يهم لوستل، لوستلي، خو بې له دې چې پوره پرې پوه ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هسکي مېني پورې ۱۹۵۴ تر ۱۹۵۱ له :کليوالي ښونځي
چې دی يې هم د لومړنيو زوکوونکو له ډلې ،مورګی لومړني ښونځي
.څخه وو

ټولګې پورې له ۱۲ د رحمان بابا لېسه : له لومړي او بيا له دريم تر
.پورې ۱۹۶۵تر ۱۹۵۴

ټولګي ټولګي پورې د خپل ۱۲ دی د رحمان بابا ليسه کې له دريم تر
.پاتې شوی اولنمره

ز ک د کابل پوهنتون دطب پوهنځي په همدې کال کې ۱۹۶۶

ز ک د سپتمبر مياشت د ښوونځي برس له لارې اتريش ويانا ۱۹۶۶
.ته تګ

کال پورې ويانا اړوند مودلينګ کې د الماني يا ښه ۱۹۶۷ تر ۱۹۶۶
.يې اتريشي ژبې او د ديارلسم ټولګي لوست

ا پوهنتون کې نومليکنه، چې د پوره زياتو د ويذ ۱۹۶۷ اکتوبر
و(ز ک کال کې د ډاکترۍ په اخستلو بريالی شد ۱۹۸۹ ستونځو سره په
.(دا نو پوره ستونځې دي

له۱۹۸۷ ز ک تر ۱۹۸۸ ز ک د فبروري تر پای د دباندنيو چارو وزارت کې مامور.

د ۱۹۸۸ مارچ څخه تر ۱۹۹۲ جون پورې په بون جرمني کې د افغانستان جمهوريت
سفارت کې د سفير دندې د شارژد افير(صفر نه وو) تر نوم لاندې.

له هغې وروسته په جرمني کې سياسي پناه.

د ۲۰۰۴ ز ک جون څخه د ۲۰۰۵ ز ک جنوري پورې د کابل علومو اکادمي د پيداېښتي
پوهنو څانګه کې دنده.

له ۲۰۰۸ ز ک د مارچ څخه د ۲۰۰۹ زک دسمبر پورې د رياضي څانګه کې د پوهنې
وزارت درسي نصاب کې دنده.

ماخان شينواري بې کاره نه دی او لږ تر لږه له ۹۷ ۱۹ څخه همدا د کتابونو ليکلو او د
ژباړې دنده په غاړه اخستې، چې خپل فکر تر شونې پولې پورې تازه وساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماخان میرڼي په ۱۹۷۲ کې له لرې د میرمن ښاپیرۍ سره واده شوی، چې د واده خبر ورته اتریش ویانا ته ورغلی.

ده د میرمن ښاپیرۍ سره په ۱۹۶۳ ز ک کې کوزده کړې وه.

دوي ته لوي څښتن په اتریش ویانا کې د مای په شلم ۱۹۷۹ ز ک دوه بچیان وبخښل، چې ځانګه او اباسین نومیږي. ځانګه په المان کې د پوهنتون علمي همکاره وه او د حقوقو ډاکتره ده او اباسین ملي اقتصاد او ټولنیزه سایکولوژي لوستلې.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library